

”Toivomushan ois, et tää ois niinku jokaisen perheen olohuone”

Suviniityn avoin päiväkotie ennaltaehkäisevässä perhetyössä

Latvala, Marika

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Otaniemi

”Toivomushan ois, et tää ois niinku
jokaisen perheen olohuone”

Suviniityn avoin päiväkotikielto ennaltaehkäisevässä perhetyössä

Marika Latvala
Terveystieteen
koulutusohjelma
Johtajuus perhetyössä
ja perhehoitotyössä
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2010

Marika Latvala

”Toivomushan ois, et tää ois niinku jokaisen perheen olohuone”
Suviniityn avoin päiväkotiki ennaltaehkäisevässä perhetyössä

Vuosi 2010 Sivut 69

Tämän kvalitatiivisesti toteutetun opinnäytetyön tarkoituksena on arvioida Espoossa sijaitsevan Suviniityn avoimen päiväkodin merkitystä asiakasperheiden elämässä ja työntekijöiden näkemyksiä avoimessa päiväkodissa tehtävästä perhetyöstä. Tavoitteina on ollut selvittää myös palvelun kehittämistarpeet sekä sen toteuttamisen esteet ja mahdollisuudet. Tutkimusaineisto kerättiin haastatteleamalla 16 Suviniityssä käyvää vanhempaa ja kahta työntekijää. Haastattelut olivat teemahaastatteluita. Kerätty aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.

Suviniityn avoin päiväkotiki nähtiin rentouttavana, kotoisana ja viihtyisänä arjen voimaantumisen mahdollistajana. Vanhemmat otetaan vastaan lämpimästi sellaisina kuin he ovat. Vanhemmat olivat tyytyväisiä Suviniityn ohjaukseen ja monipuoliseen toimintaan. Toiminta tukee vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Se antaa lapselle kokemuksia ohjattavana olemisesta, ryhmässä toimimisesta sekä sellaisista toiminnoista, joihin hän ei kotona tulisi osallistuneeksi. Kehittämisen kohteiksi vanhemmat nostivat erilaiset teemaryhmät ja keskustelut. He toivoivat vertaisryhmiä muun muassa imetyksen, synnytyksen jälkeisen masennuksen ja uhmaikäisen kanssa jaksamisen tueksi. Isommille lapsille suunnattua toimintaa toivottiin jatkettavan.

Suviniityssä tehdään ennaltaehkäisevää perhetyötä. Vanhemmuutta tuetaan keskustelun, vertaisryhmätoiminnan ja moniammatillisen yhteistyön keinoin. Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen on tärkeä tavoite, johon pyritään toiminnallisuuden ja sekä keskustelemaan että mallittavan ohjaamisen kautta.

Työntekijät toivoivat toiminnalle jatkuvuutta ja vähemmän painostusta esimiestaholta. Työntekijöiden mielestä olisi tärkeää voida keskittyä perheiden tukemiseen ilman jatkuvia muutospaineita. Suunnitteluajan vähäisyys koettiin haasteena. Työntekijät toivoivat moniammatillisen yhteistyön lisääntymistä. Myös työnohjaukselle olisi selkeä tarve.

Asiasanat: Avoin päiväkotiki, perhe, ennaltaehkäisevä perhetyö, vanhemmuuden tukeminen, empowerment, hyvinvointi, vertaistuki.

Marika Latvala

”We hope that this could be a kind of a living room for the families”
The open daycare centre of Suviniitty on preventive family work

Year	2010	Pages	69
------	------	-------	----

This qualitative thesis was conducted in the Suviniitty open daycare centre in Espoo. The purpose of it was to evaluate, firstly, the significance of the daycare centre for the families who visit there, and, secondly, the views of the employees on the preventive family work they do in the daycare centre. The third purpose of the thesis was to evaluate the improvement needs in the services offered by the daycare centre, and the obstacles to and opportunities of carrying out the improvements. The research data was collected by interviewing the two Suviniitty employees and 16 parents who visit the centre. The interviews are theme interviews and they were analysed by content analysis.

The interviewed parents saw the open daycare centre as a cosy and relaxing place, an empowering haven. They felt that they are warmly welcomed there and can be themselves. They were very satisfied with the employees and the versatile services offered by the place. The interviews revealed that the daycare centre supports parent-child interaction. Further, it gives children the opportunity to learn to follow instructions and to participate in group activities and in activities they would not engage in at home. As improvement needs the parents listed different kinds of theme groups and discussions. They wished for support groups for, for example, breastfeeding mothers and those with postnatal depression and families going through the “terrible twos and threes”. They also wished that the activities intended for older children would continue.

The work done in an open daycare centre is preventive family work. Open daycare centres support parenthood through communicative support, peer groups and multi-professional cooperation. The results of this thesis showed that support to parent-child interaction is an important goal which the employees pursue by offering daycare activities and communicative guidance and modelling.

The employees demanded continuity of the daycare activities and less pressure from superiors. They found it important to be able to focus on supporting the families without continuous pressure of change. They also considered the lack of time for planning a challenge. Furthermore, the employees hoped for increasing multi-professional cooperation and clinical supervision.

Keywords: Open daycare, family, parenthood support, empowerment, well-being, preventive family work, peer support.

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Avoimet varhaiskasvatuspalvelut	2
3 Avoin päiväkotiyhteistyö edistämässä	3
3.1 Kaste -ohjelma.....	3
3.2 Terveystietoa kaikille 2015 -ohjelma.....	4
3.3 Hyvinvointi 2015 -ohjelma.....	4
4 Suviniityn avoin päiväkotiyhteistyö	5
5 Ennaltaehkäisevä perhetyö avoimissa päiväkodeissa	7
5.1 Perhe avoimissa päiväkodeissa	8
5.2 Kotivanhemmuus ja uusperheellinen ajattelu	9
5.3 Vanhemmuuden tukeminen	10
5.3.1 Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen	11
5.3.2 Varhainen puuttuminen.....	12
5.3.3 Huolen vyöhykkeistö.....	13
5.5 Hyvinvointi ja voimaantuminen.....	14
5.6 Vertaistuki.....	16
5.7 Moniammatillinen yhteistyö avoimissa päiväkodeissa	16
6 Tutkimusprosessin kuvaus.....	17
6.1 Tutkimuksen taustaa.....	17
6.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	18
6.3 Tutkimuksen taustaolettamukset ja tutkimusote	18
6.4 Haastattelu tiedonhankintamenetelmänä	20
7 Haastattelujen käsittely ja analysointi	23
8 Perheen tukeminen avoimissa päiväkodeissa - asiakashaastattelujen tulokset	26
8.1 Vanhemmuuden tukeminen	27
8.1.1 Sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen.....	27
8.1.2 Hengähtäminen ja rentoutuminen	28
8.1.3 Vertaistuki.....	29
8.1.4 Ammattilaisilta saatu tuki.....	30
8.2 Toiminnan merkitys perheelle	30
8.2.1 Toiminnan merkitys vanhemmalle	31
8.2.2 Toiminnan merkitys lapselle	32
8.2.3 Toiminnan merkitys kotivanhemmuudelle.....	33
8.3 Ohjaajan rooli perheen tukijana	33
8.3.1 Ohjaajien ammattitaito ja ammatillisuus	34
8.3.2 Vuorovaikutustaidot	34
8.3.3 Sitoutuneisuus	35

8.4 Vanhempien viestejä päättäjille	35
8.5 Kehittämisehdotukset	36
9 Perhetyö avoimessa päiväkodissa - työntekijöiden haastattelun tulokset	37
9.1 Vanhemmuuden tukeminen	38
9.1.1 Kommunikatiivinen tuki.....	38
9.1.2 Moniammatillinen yhteistyö.....	38
9.1.3 Vertaisryhmätoiminta	39
9.2 Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen	39
9.2.1 Toiminnallisuus	39
9.2.2 Vanhemman ohjaaminen keskustelulla	40
9.2.3 Vanhemman ohjaaminen mallittamalla.....	40
9.3 Asiakkailta tulleisiin kehittämistoiveisiin vastaaminen.....	40
9.4 Oman työn kehittämisen haasteet ja mahdollisuudet	41
9.5 Suviniityn tulevaisuus.....	42
10 Tulosten tarkastelu	42
10.1 Avoimen päiväkodin merkitys perheille.....	42
10.2 Avoimessa päiväkodissa tehtävä perhetyö	46
10.3 Vanhempien ja työntekijöiden näkemyksiä kehittämisehdotuksista	48
11 Tutkimuksen eettisyys.....	48
11.1 Hyvä tieteellinen käytäntö	48
11.2 Ihmistieteiden tutkimuseettisistä normeista	49
12 Tutkimuksen laatu ja luotettavuus	50
13 Jatkotutkimusaiheet ja tulosten hyödynnettävyys.....	53
Lähteet	55
Julkaisemattomat lähteet	60

Liitteet

Liite 1: Haastattelukutsu	61
Liite 2: Haastattelulupa	62
Liite 3: Haastattelukysymykset asiakkaille	63
Liite 4: Haastattelukysymykset työntekijöille	64
Liite 6: Työntekijöiden haastattelun analyysin eteneminen.	68

Kuviot

Kuvio 1: Avoimet varhaiskasvatuspalvelut (Sosiaaliportti 2009a).	2
Kuvio 2: Avoimen päiväkodin toiminnan tavoitteet (Suviniityn toimintasuunnitelma 2009). ...	6
Kuvio 3: Huolen vyöhykkeistö (Pyhäjoki & Koskimies 2009, 189).	13
Kuvio 4: Lasten subjektiivisen hyvinvoinnin kolmio (Vornanen 2001, 27).	15
Kuvio 5: Opinnäytetyön tutkimuskysymykset.	18
Kuvio 6: Tutkimuksellisen otteen valinta (Anttila 2007, 23).	19
Kuvio 7: Opinnäytetyöni aineiston analysoinnin vaiheet.	23
Kuvio 8: Asiakkaiden haastattelujen luokittelurunko.	25
Kuvio 9: Työntekijöiden haastattelun analyysin luokittelurunko.	26
Kuvio 10: Voimaantumisen välineet avoimessa päiväkodissa.	43
Kuvio 11: Suviniityn ohjaajien piirteitä.	46
Kuvio 12: Luotettavuuden arviointikriteerit (Eskola & Suoranta 2000, 211–212).	51

Taulukot

Taulukko 1: Opinnäytetyöni asiakashaastattelujen analysoinnin eteneminen.	66
Taulukko 2: Opinnäytetyöni työntekijähaastattelun analysoinnin eteneminen.	68

1 Johdanto

Avoim päiväkotiki on arjen kohtaamispaikka, jossa perheet voivat tavata toisia perheitä. Vanhempiki tulee avoimeen päiväkotiin yhdessä lapsen kanssa. Avoimessa päiväkodissa toimivat koulutetut ohjaajat, jotka järjestävät virikkeellistävää toimintaa lapsille ja vanhemmille. Vanhempiki saa mahdollisuuden vertaistukeen ja ammattilaisilta tulevaan tukeen. Lapsi saa harjoitella sosiaalisia taitoja ja pääsee osalliseksi monipuolisesta toiminnasta. Toiminta on Espoossa maksutonta eikä siihen tarvitse ilmoittautua etukäteen. (Espoon kaupunki 2006.)

Espoossa on tällä hetkellä yhdeksän kunnallista avointa päiväkotiki. Yhden avoimen päiväkodin toiminta on hiljattain lopetettu. Taloudellisen tilanteen vuoksi avointen päiväkotien toiminta on ollut jatkuvan tarkkailun alaisena ja kävijämääriä lasketaan tarkasti käyttöasteen selvittämiseksi. Toimintaa ja aukioloaikoja uhataan supistaa ja työntekijöiden määrän tarvetta tarkastellaan. Avoimen päivähoidon määrärahoja on vähennetty yli puoli miljoonaa euroa. (Korkman 2010.)

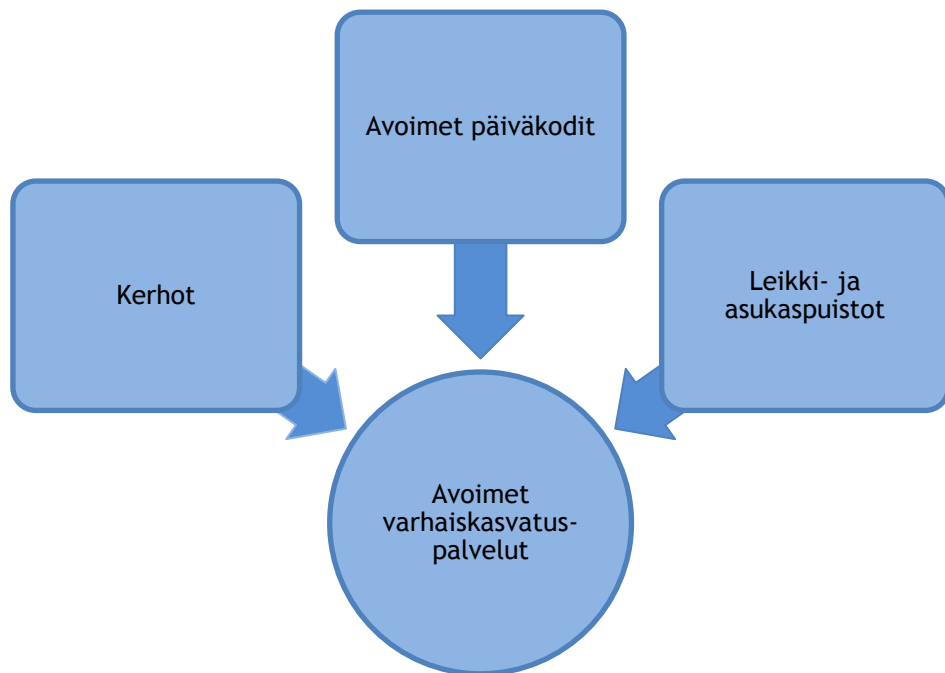
Opinnäytetyö sai alkunsa syksyllä 2009 Espoossa sijaitsevassa Suviniityn avoimessa päiväkodissa, jossa asiakkuuteni oli jatkunut neljättä vuotta. Olimme käyneet toisten asiakkaiden kanssa keskusteluja Espoon taloudellisesta tilanteesta, säästötoimenpiteistä ja niiden mahdollisista vaikutuksista Suviniityn toimintaan. Oli uhkana, että Suviniityn toimintaa supistettaisiin tai se jopa suljettaisiin. Useat asiakkaat toivat spontaanisti esiin keskusteluissamme paikan voimaannuttavan vaikutuksen. Olin silloin aloittanut sosionomi (ylempi amk) -opintoni ja kiinnostuin siitä, millaisena avoimen päiväkodin merkitys näyttäytyisi vanhemmilta kysyttäessä.

Tämä opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisesti eli laadullisesti. Sen aineisto on kerätty haastatteleamalla Suviniityn asiakkaita ja työntekijöitä. Sen tarkoituksena on ollut selvittää avoimessa päiväkodissa tehtävän perhetyön merkitystä ja perhetyön muotoja. Myös avoimen päiväkodin toiminnan kehittäminen ja sen esteet ovat olleet arvioinnin kohteena.

Opinnäytetyön keskeisimpiä aihealueita ovat perhetyö ja vanhemmuuden tukeminen. Näihin perehdytään kuvaamalla avoimen päiväkodin merkitystä ja avoimessa päiväkodissa tehtävän työn mahdollisuuksia nykyperheiden arjessa. Aihetta käsittelevää teoriakirjallisuutta ja aikaisempia tutkimuksia on käytetty luomaan kokonaiskuvaa avoimen päiväkodin perhetyöstä. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää kehittäessä avoimessa päiväkodissa tehtävää perhetyötä ja toimintaa.

2 Avoimet varhaiskasvatuspalvelut

Avoimella varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jota tarjotaan avoimissa päiväkodeissa, leikkipuistoissa ja perhekerhoissa. Avoimet päiväkodit, kuntien, seurakuntien ja järjestöjen kerhotoiminta, perhekahvilat sekä leikki- ja asukaspuistotoiminta kuuluvat avointen varhaiskasvatuspalvelujen piiriin. (Sosiaaliportti 2009a.)

Kuvio 1: Avoimet varhaiskasvatuspalvelut (Sosiaaliportti 2009a)

Avointen varhaiskasvatuksen osa-alueet ovat avoimet päiväkodit, leikki- ja asukaspuistot sekä kerhotoiminta (kuvio 1). Avoimet varhaiskasvatuspalvelut on suunnattu lähinnä kotona hoidettaville tai kevennettyä päivähoitoa eli kerhotoimintaa tarvitseville lapsille ja heidän vanhemmilleen, perhepäivähoitajille hoitolapsineen sekä pienille koululaisille (Sosiaaliportti 2009a). Avoimessa päiväkodissa toimintaan osallistutaan pääsääntöisesti yhdessä vanhemman kanssa. Alle kouluikäiset lapset voivat osallistua maksulliseen kerhoon.

Avointen varhaiskasvatuspalvelujen tavoitteina ovat sosiaalisten kontaktien, monipuolisen toiminnan sekä kasvatuksellisen tuen tarjoaminen kotihoidossa oleville lapsille ja heidän vanhemmilleen. Parhaimmillaan avoimilla varhaiskasvatuspalveluilla on lasten ja perheiden hyvinvointia lisäävä vaikutus. Ne voivat ennaltaehkäistä perheiden ongelmia: seuratessaan muita perheitä vanhemmat saavat näkökulmia oman perheensä tilanteeseen ja lapsensa kehitykseen liittyviin asioihin. (Sosiaaliportti 2009a.)

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA teki vuonna 2008 selvityksen yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa avoimen varhaiskasvatuksen nykytilan ja kehittämistarpeiden kartoittamiseksi. Selvityksen mukaan avoimen varhaiskasvatuksen käsitteistö, organisointi sekä toimintamuodot ovat varsin kirjavia. Lähes puolessa Suomen kunnista ei tarjota avoimia varhaiskasvatuspalveluja. Toiminta ei ole lakisääteistä, joten toiminnan järjestäminen ei ole pakollista. Selvityksen mukaan 53 % kunnista järjestetään avointa varhaiskasvatustoimintaa, mutta näistä kunnista vain puolet järjestää toimintaa itse. (Portell 2008.)

3 Avoin päiväkotitoimintaa edistämässä

Sosiaali- ja terveysministeriön päätehtävänä on mahdollistaa suomalaisten hyvinvointi sosiaali- ja terveyspalvelujen toimivuuden kautta. Ennaltaehkäisevyys sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen nähdään tavoiteltavina seikkoina. (STM 2010.)

Tarkastelen avoimen päiväkodin mahdollisuuksia perhetyöhön kansallisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ohjelmien kautta. Näitä kehittämisohjelmia ovat Kaste -ohjelma, Terveystyötä kaikille 2015 -ohjelma ja Hyvinvointi 2015 -ohjelma.

3.1 Kaste -ohjelma

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma eli Kaste-ohjelmassa on asetettu sosiaali- ja terveyshuollon kehittämistavoitteet vuosille 2008–2011. Ohjelman tavoitteena on yksilön osallisuuden lisääminen ja syrjäytymisen väheneminen, hyvinvoinnin ja terveyden kasvu sekä hyvinvointierojen väheneminen. Myös palveluiden laatuun, vaikuttavuuteen sekä saatavuuteen halutaan kiinnittää huomio. (STM 2008, 22.)

Toimintatavat, joilla näihin tavoitteisiin Kaste-ohjelman avulla pyritään, ovat ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen, alalla toimivien työntekijöiden osaamisen ja riittävyyden varmistaminen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ja toimintamallien laadun varmistaminen. (mt., 27–30.)

Kokemukseni mukaan yksilön osallisuuden lisääminen ja syrjäytymisen väheneminen näkyvät avoimen päiväkodin arjessa siten, että vanhempi tapaa muita samassa elämäntilanteessa olevia vanhempia, saa vahvistusta omille näkemyksilleen tai aivan uusia ajatuksia ja näkökulmia vanhemmuuteensa. Aikuiskontaktit ovat merkityksellisiä kotivanhemmalle, vaikka erityisiä ongelmia ei olisikaan. Näkemysteni mukaan toimintaan osallistumisella voi olla voimaannuttava merkitys vanhemmalle.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suhteen avoin päiväkotitoimii perheen informoijana ja tukijana. Avoimessa päiväkodissa järjestetään asiantuntijaluentoja liittyen mm. lapsen uneen, ruokailuun ja kognitiiviseen kehitykseen. Tämänkaltaiset asiantuntijaluennot antavat vanhemmalle mahdollisuuksia suhteuttaa oman lapsen kehitystä. Vanhempi saa neuvoja ja ohjeita, miten hän voisi parantaa oman perheensä hyvinvointia ja terveyttä. Kokemukseni onkin, että avoimessa päiväkodissa hyvinvointieroihin voidaan vaikuttaa nimenomaan perheen tukemisen kontekstissa.

3.2 Terveyttä kaikille 2015 -ohjelma

Terveyttä kaikille 2015 -ohjelma on yhteistyöohjelma, jonka tarkoituksena on edistää ja tukea terveyttä kaikilla yhteiskunnan alueilla. Ohjelmassa terveys nähdään prosessina, johon ihminen itse ja yhteiskunta voivat vaikuttaa ennaltaehkäisevästi ja korjaavasti. Ohjelmaa toteuttavat yhteistyössä useat eri toimijat yksityisen, julkisen sekä kolmannen sektorin aloilla. Ohjelman lähtökohdaksi on Maailman terveysjärjestön WHO:n Terveyttä kaikille -ohjelma. Ohjelman tavoitteina perheen hyvinvoinnin edistämisen kannalta on lasten hyvinvoinnin lisääminen, terveydentilan parantaminen sekä psykososiaalisen hyvinvoinnin turvaaminen. (STM 2001.)

Terveys 2015 -ohjelman (2001) mukaan uhkana lapsen terveydelle ovat mielenterveysongelmat ja sosiaalisen kehityksen häiriintyminen. Ohjelmassa nähdään, että kilpailuyhteiskunta ja media omaavat suuren roolin lasten pahoinvoinnin edistäjinä. Myös elämäntavoilla on suuri merkitys lapsen psykososiaalisessa toimintakyvyssä.

Avoimessa päiväkodissa tehtävässä perhetyössä päästään käsiksi perheen arkeen ja vuorovaikutustilanteisiin. Vanhempia voidaan tukea neutraalisti ja luontevasti eri tilanteissa. Ohjaajan avun ja tuen sekä vertaistuen merkitys ja hyöty korostuvat. Terveyden edistäminen avoimessa päiväkodissa on lähinnä psykososiaalisen terveyden ennaltaehkäisyä: vertaistuen ja ammattituen tarjoamista perheiden tukemisen ja jaksamisen kannattelemiseksi.

3.3 Hyvinvointi 2015 -ohjelma

Hyvinvointi 2015 -ohjelma on valtioneuvoston asettaman sosiaalityön kehittämisen osahanke. Ohjelmassa on tarkasteltu muuttuvien toimintaympäristöjen vaikutuksia hyvinvointiin. Tavoitteena on ehkäistä ja ratkaista sosiaalisia ongelmia. Perheen tukemisen kannalta ohjelman tavoitteita ovat kotipalvelutoiminnan elvyttäminen, lastensuojelussa tehtävän moniammatillisen yhteistyön monipuolistaminen ja kehittäminen sekä huostaanottoihin johtavien perhetilanteiden ennaltaehkäisy ja hoito. (STM 2007.)

Hyvinvointi 2015 -ohjelma (STM 2007) tähtää perhe-elämän tasapainottamiseen ja vanhemmuuden tukemiseen ennakoivan ja varhaisen puuttumisen keinoin. Ohjelman mukaan ehkäisevän sosiaali- ja terveystalouden keskiössä on yksilön hyvinvoinnin tukeminen ja ongelmien ehkäisy sekä niihin puuttuminen varhain.

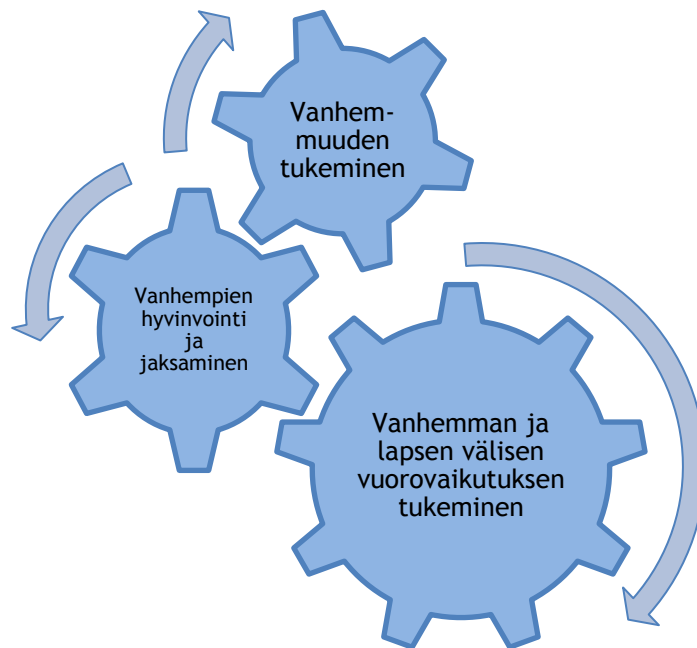
Elämän eri vaiheissa hyvinvointi merkitsee yksilölle yleensä eri asioita. Lapselle hyvinvointi on lähinnä vanhempien tarjoamaa huolenpitoa, turvallisuutta, mahdollisuus leikkiin ja turvalliseen vuorovaikutukseen. (STM 2007.) Avoin päiväkotitoiminta voi tukea vanhempaa tarjoamaan lapselleen tasapainoisemman kasvamisympäristön. Avoimessa päiväkodissa vanhempi voi saada vuorovaikutusta ja hyvinvointia edistäviä malleja lapsen kanssa toimimiseksi.

4 Suviniityn avoin päiväkotitoiminta

Suviniityn avoin päiväkotitoiminta on vuonna 2000 perustettu kunnallinen avoin päiväkotitoiminta. Sen tarkoitus on toimia paikkana, jossa vanhemmilla on mahdollisuus muiden aikuisten kohtaamiseen sekä lapsen kasvua ja kehitystä koskevien kysymysten ratkaisuun koulutetun henkilökunnan kanssa. Lapsille toiminta tarjoaa sosiaalisen vuorovaikutusympäristön sekä pääasiassa maksutonta ja vapaaehtoista viriketoimintaa. (Espoon kaupunki 2006.)

Suviniityn avoin päiväkotitoiminta on tarkoitettu alle kouluikäisten lasten perheille ja hoitajille. Toiminta on monipuolista ja lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen huomioivaa. Vanhemmat voivat keskustella lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvistä asioista toisten vanhempien ja ohjaajien kanssa. (Suviniityn avoimen päiväkodin toimintasuunnitelma 2009.)

Toiminta suunnitellaan kuukaudeksi kerrallaan yhdessä perheiden kanssa. Ohjattua toimintaa on aamuisin ja iltapäivisin. Ohjattuja toimintoja voivat olla esimerkiksi musiikkituokio, liikuntatuokio, lorupussi, kuvasuunnistus, leipominen, askartelu, satujen lukeminen, nukketheateri tai pelien pelaaminen. (Suviniityn toimintakertomus 2008.) Toiminta on ohjattu laadukkaasti, ammattitaitoisesti ja sekä lasta että aikuista innoittavasti. Toiminnan monipuolisuuteen ja laatuun panostetaan Suviniityssä.

Kuvio 2: Avoimen päiväkodin toiminnan tavoitteet (Suviniityn toimintasuunnitelma 2009)

Avoimen päiväkodin tavoitteet ovat vanhemmuuden tukeminen, vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen sekä vanhempien hyvinvointi ja jaksaminen (kuvio 2). Tarvittaessa vanhempia ohjataan erityispalvelujen piiriin. (Suviniityn avoimen päiväkodin toimintasuunnitelma 2009.)

Suviniityssä asiakkaat ovat tärkeitä. Työntekijät haluavat ottaa jokaisen asiakkaan vastaan yksilöllisesti sellaisena, kuin hän on, ja vaihtaa kuulumisia kaikkien asiakkaiden kanssa. Asiakaslähtöisyydellä tarkoitetaan asiakkaiden tarpeiden ja toiveiden huomioimista. Asiakkaan kunnioittaminen, avoimuus, rehellisyys ja luottamuksellisuus ovat periaatteita, jotka voivat auttaa asiakasta ymmärtämään tilannettaan paremmin ja muuttamaan asioita, jotka tuntuvat haastavilta ja hankalilta. (vrt. Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007, 18.)

Asiakaslähtöisyyteen panostetaan Suviniityssä. Tavoitteena on, että perheillä olisi hyvä olla ja he saisivat toiminnasta mahdollisimman paljon positiivisia elementtejä arkeensa. Työntekijät laativat lukukausittain asiakastyytyväisyyskyselyjä, joiden pohjalta he suunnittelevat ja kehittävät toimintaansa. Kehittämisehdotuksia otetaan mielellään vastaan. Työntekijät haluavat aktivoida vanhemmat mukaan toiminnan suunnitteluun, jotta vanhemmat kokisivat paikan omakseen. Työntekijöiden oma innostuneisuus ja sitoutuminen lisäävät asiakkaiden mukaan saamista. Kun vanhemmat saavat vaikuttaa toiminnan suunnitteluun, sitoutuminen toimintaan todennäköisemmin lisääntyy.

Aktivoiminen näkyy myös mm. siinä, että työntekijät pyrkivät estämään nk. kuppikuntien syntymistä ja mahdollistamaan uusien perheiden viihtymisen kannustamalla heitä tutustumaan muihin perheisiin. Työntekijät haluavat, että kaikki perheet pääsevät toimintaan mukaan. Perheet ovat heidän mukaan aktiivisia ja osallistuvia. Myös erilaiset vertaistukiryhmät ovat syntyneet vanhempien aloitteesta ja toiveiden pohjalta.

Suviniityssä on toimintavuosien aikana toiminut useita teemaryhmiä: Perhepyykki, Käsikynkkä, Odottavien äitien ryhmä, Suviniityn kerho alle kolmivuotiaille, Ilon hippuset-vuorovaikutusryhmä ja Vauvaryhmä. Näillä kaikilla ryhmillä on ollut omat vanhemmuuden tukemiseen, vertaistukeen tai lapsen kehityksen tukemiseen liittyvät tavoitteensa.

Vuonna 2010 Suviniityssä toimii Vauvaryhmä, joka on suunnattu alle vuodenikäisille ja heidän vanhemmilleen. Siihen ei tarvitse ilmoittautua etukäteen. Vauvaryhmä sai alkunsa Odottavien äitien olohuone -ryhmästä vuonna 2006. Esikoisensa saaneet Suviniityssä kokoontuneet äidit toivoivat silloin ryhmää, joka olisi suunnattu vain vauvaperheille. Vauvaryhmä on ollut hyvin suosittu. Sen toiminta perustuu varhaiseen vuorovaikutukseen ja sen tukemiseen. Jokaisella kerralla on jokin lasta ja aikuista virikkeellistävä toiminto, kuten musiikkituokio, lorutuokio, vauvajumppa, askartelu tai muu alle vuoden ikäisille soveltuva toimintamuoto. Vertaistuen saaminen, antaminen ja samassa elämäntilanteessa olevien vanhempien tapaaminen on mahdollista Vauvaryhmässä.

Suviniityssä käy monenlaisia perheitä. Osa perheistä haluaa tavata toisia perheitä ja saada lapselle virikkeitä ja innostavaa toimintaa. Osa perheistä tarvitsee tavallista enemmän tukea jaksamisessa tai vanhemmuudessa. Suviniityssä käy myös perheitä, jotka tulevat Suviniityyn lastensuojelun kautta. Näiden perheiden tukemisessa ja auttamisessa Suviniity toimii moniammatillisessa yhteistyössä lastensuojelun, perheneuvolan, perhetyön ohjaajien ja neuvolan kanssa. Suviniityssä kuka tahansa vanhempi voi saada halutessaan välitöntä tukea ja apua vanhemmuuteensa (Espoon kaupunki 2006).

5 Ennaltaehkäisevä perhetyö avoimessa päiväkodissa

Suviniityssä tehdään ennaltaehkäisevää perhetyötä. Perhetyön kohteena ovat perhe ja sen jäsenet. Perhetyössä perhettä autetaan, tuetaan, ohjataan tai aktivoidaan. Perheen tilaa ja toimivuutta arvioidaan. Ongelmia pyritään ennaltaehkäisemään ja tarvittaessa korjaamaan. (vrt. Nätkin & Vuori 2007, 7–8.)

Ennaltaehkäisevä perhetyö tarkoittaa avoimessa päiväkodissa perheiden kanssa tehtävää työtä, jonka tarkoituksena on auttaa perheitä voimaan hyvin. Perheen voimaantumisen mahdollistaminen ja perheen tukeminen ovat suuressa roolissa. Tähän pyritään avoimessa päiväkodis-

sa vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta tukevan virikkeellistävän toiminnan, vertais-tuen ja kasvatusalan ammattilaisten tarjoaman lapsen hoitoon ja kehitykseen liittyvän tuen turvin. (Suviniityn toimintakertomus 2008.)

5.1 Perhe avoimessa päiväkodissa

Ennaltaehkäisevän perhetyön tavoitteena on suojata ja edistää perheen hyvinvointia (Sosiaaliportti 2009c). Ehkäisevässä työssä huomioidaan koko perheen hyvinvointi. Lapsen tärkein kasvuympäristö on perhe ja olennaisinta on lapsen toimiva suhde omiin vanhempiin. Ehkäisevän työn tavoitteina on tukea ja turvata lapsen ja vanhemman välistä sidettä sekä auttaa vanhempaa toimimaan yhä parempana kasvattajana. Perheen ongelmat pyritään havaitsemaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jolloin heille voidaan antaa oikeaan aikaan heidän tarvitsemaansa tukea tai ohjata erityisen tuen piiriin. (Sosiaaliportti 2009b.)

Perhe on yksilön elämässä eräs merkittävimmistä sosiaalisista rakennelmista. Perhettä määrittävät sosiaalisten siteiden lisäksi biologiset, emotionaaliset, moraaliset ja taloudelliset näkökohdat. (Sevón & Notko 2008, 13.) Perheen määrittelemisen vaihtelee kulttuureittain ja aikakausittain, myös yksilön näkökulmasta riippuen. Perhe on useamman henkilön muodostama yhteisö. Perheessä on yleensä yksi tai kaksi vanhempaa ja lapsi tai lapsia. Perheessä voi olla kaksi huoltajaa tai perhe voi olla yhden huoltajan perhe. Perheeseen voi kuulu myös jäseniä, jotka eivät asu yhtäjaksoisesti perheen kanssa. (Åstedt-Kurki ym. 2008, 13.) Perheen lapset voivat olla biologisia, sosiaalisia, adoptoituja tai sijaislapsia, jotka on sijoitettu perheeseen toistaiseksi. Vanhemmat voivat olla samaa tai eri sukupuolta. Globalisaation eli maapallostumisen myötä myös perheet ovat monikulttuuristuneet.

Nykyisin on varsin tavallista, että perheessä on lapsia edellisestä ja nykyisestä liitosta tai lapsia asuu kahden eri perheen luona osa-aikaisesti. Tällöin käytetään käsitettä uusperhe. Uusperheessä lapsella voi olla sekä biologisia että sosiaalisia vanhempia ja sisaruksia arkea jakamassa. (Järvinen ym. 2007, 13; Åstedt-Kurki ym. 2008, 12.) Vaikka erilaisten perhemuotojen ja vaihtoehtojen moninaistuminen koetaan normalisoituneeksi, keskustelu perhemuotojen vaikutuksesta lapsen hyvinvointiin on vilkasta (Nätkin 2003, 17).

Koivula (2004, 74–75) määrittelee perheen avo- tai avioliiton tai syntymän seurauksena muodostuvana yksikkönä, jossa on sosiaalisia, emotionaalisia ja juridisia vuorovaikutussuhteita. Hän näkee nykyperheen yksilöllisenä ja muuttuvana. Koivula (2004) tuo esiin uusperheellisyyden ja nykyperheen nk. monivanhempaisuuden tuomat muutokset sukulaissuhteisiin.

Sauli ja Kainulainen (2001, 43) kuvaavat nykypäivän perhesuhteita aikaisempaa tilapäisemmiksi ja muuttuviksi. Avioliitot ja uusperheellisyys, ensisynnyttäjän keski-ään siirtyminen lähel-

le 30. ikävuotta ovat muokanneet perherakenteita. Uusperheellisyys ja avioerot ovat muuttaneet perhekäsitysten rakennetta. Perheenjäsenten psykologinen ja sosiaalinen käsitys perheestä voi olla aivan erilainen kuin mitä biologia ja juridiikka velvoittaisi. Nk. psykologinen perheenjäsenyys on tunnetasolla koettua jäsenyyttä. Lapsella voi olla kokemus, että harvemmin nähty, biologinen isä on hänen ainoa isänsä, vaikka uusperheen isä toimisi sosiaalisena vanhempana. (Vilén ym. 2002, 148–149.) Perheen tukemisessa nähdään tärkeänä, että yksilö määrittelee itse perheeseensä kuuluvat jäsenet (Åstedt-Kurki ym. 2008, 12–13).

Suviniityssä käy vuosittain 300 eri perhettä. Avoimessa päiväkodissa perheen rooli on toisaalta asiakkaana oleminen ja toisaalta aktiivinen vaikuttaja. Yhä enemmän puhutaan vanhempien osallistamisen merkityksestä sosiaalipalveluissa. Perheiden erot näkyvät avoimen päiväkodin arjessa ja tekevät työstä vieläkin haastavamman. Erilaisilla perheillä on erilaiset tarpeet.

5.2 Kotivanhemmuus ja uusfamilistinen ajattelu

2000-luvun perhesuhteiden keskiössä on Sevónin ja Notkon (2008, 13) mukaan hoivan, huolenpidon ja vastuun näkökulmat. Hoivavastuun jakautuminen perheen ja yhteiskunnan välillä on herättänyt paljon keskustelua. Suomalaisissa perheissä on halukkuutta lasten kotihoitoon. Niemen (2008, 173) mukaan vuodelta 2004 oleva tilastotieto osoittaa, että noin puolet kaikista alle kouluikäisistä lapsista on kotihoidossa. Alle vuoden ikäisistä lapsista lähes kaikkia hoidetaan kotona. Suuntauksena ovat yhä pidemmät kotihoidontuen jaksot. Salmi (2005) näkee syynä äitien halukkuuteen olla kotona toiveen tauosta useiden työssäolovuosien jälkeen. Oman lapsen hoitaminen kotona voidaan kokea laatuvalintana päivähoitoa koskettavien säästöjen ja perhepäivähoitopaikkojen vähäisyyden vuoksi. (Salmi 2005, 107.)

Kotihoidontuen lisääntynyttä käyttöä pidetään nk. uusfamilistisen käänteenä. Uusfamilistisuus eroaa familistisuudessa siinä, että ensin mainitussa yhteiskunta tukee julkisin verovaroin lasten kotihoitoa. Familistisessa yhteiskunnassa naisilta odotettiin lasten, sairaiden ja vanhusten hoitamista ilman yhteiskunnan rahallista tukea. (Niemi 2008, 173.)

Kontulan (2004, 57) mukaan kotihoidon tuen kuntalisä on usein ehdoton edellytys lapsen kotihoitoon mahdollistumiselle. Useat perheet valitsevat kotikunnan kuntalisän mukaan. Espoossa kuntalisää maksetaan vain, jos perheen kaikki alle kouluikäiset lapset ovat kotihoidossa. Kuntalisää maksetaan Espoossa 3500 perheelle. On uhkana, että kuntalisää leikataan puoleen nykyisestä vuonna 2011. (Pajari & Huuskonen 2010.)

Yhteiskunnallisissa keskusteluissa on koko 2000-luvun käyty kiivastakin keskustelua siitä, onko lapsen paikka päiväkodissa ennen kolmea ikävuotta. Kysymys ei Niemen (2008) mukaan ole siitä, että kodin ulkopuolinen päivähoito sinänsä olisi alle kolmivuotiaalle haitallista, vaikka

ryhmäkoot ovat suuria ja sijaisten palkkaaminen haastavaa. Työelämä on tehostunut myös päivähoitossa. Lapsia hoidetaan yhä suuremmissa ryhmissä yhä pienenevin resurssein. (Niemi 2008, 175.)

Avoin päiväkotitukee näkemysteni mukaan uusfamilistista ajattelua. Siellä lapsi voi saada samankaltaisia kokemuksia, joita päiväkodissa oleva lapsi oppii: ryhmässä toimiminen, ohjattavana oleminen, kodin ulkopuolisiin aikuisiin tutustuminen, sosiaalisten taitojen opettelu, erilaiset toimintatuokiot. Lapsi voi tutustua uusiin asioihin yhdessä oman vanhemman kanssa.

Niemi (2008) tuo esiin uusfamilistisessa näkökulmassaan kiintymysvanhemmuuden käsitettä. Tämänhetkinen lastenhoitokulttuuri eroaa vahvasti muutaman sukupolven takaisesta kulttuurista, jossa pyrittiin mahdollistamaan lapsen hyvin aikainen itsenäistyminen. Kiintymysvanhemmuudessa mm. kantoliinassa kantamista, psyykkistä läheisyyttä ja lapsentahtisuutta korostetaan. (Niemi 2008, 176–177.)

Suviniityn avoimessa päiväkodissa pyritään antamaan kaikenlaiselle vanhemmuudelle sijaa. Ohjaajat korostavat sitä, että vanhemman tulee etsiä vaihtoehto, joka soveltuu parhaiten juuri omalle perheelle.

5.3 Vanhemmuuden tukeminen

Äidiksi tullessaan naisen rooli muuttuu lapsettomasta naisesta ja tyttärestä äidiksi (Sevón 2009, 80). Äitiys ja vanhemmuus ovat eräitä vaativimmista elämäntehtävistä. Vanhemmuuteen ei ole koulutusta, vaan siihen kasvetaan kokemusten kautta. (Kinnunen 2006, 16.) Vanhemmuuden ydin on Wahlbergin (2005, 83) mukaan vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus sekä vanhemman kyky ohjalla lasta tämän persoonallisuutta rakentavien taipumusten mukaan.

Vanhempien Suviniityssä saama tuki on lähinnä vuorovaikutuksellista tukemista. Sen tavoitteena on, että asiakasta kuunnellaan ja tuetaan, kun hän kertoo kokemuksistaan. Voimaantumisen kokemus tulee omien voimavarojen löytämisestä. (vrt. Vilén, Leppämäki & Ekström ym. 2002, 23.) Kun työntekijä on aidosti ja yksilöllisesti kiinnostunut vanhemman tilanteesta, olosuhteet asiakkaan itsensä hyväksymiselle ovat suotuisat. Itsensä hyväksyminen taas tukee voimaantumista, vanhemmuuden haltuun ottoa. (Pesonen 2006, 156.)

Suviniityssä vanhempi voi tavata samassa elämäntilanteessa olevia vanhempia. Hän voi saada tukea omille kasvatusnäkemyksilleen tai neuvoja, miten jonkin tilanteen tai asian voisi ratkaista paremmin. Vanhempi voi löytää uusia näkemyksiä lapsen kasvatustyöhön ja sitä kautta voimaantumisen kokemuksia. (vrt. Toivanen ym. 2010, 197.)

Vanhempi tarvitsee samalla tasolla ja vanhempaa varten olevan työntekijän. Kuunteleminen, keskustelu, auttaminen, toivominen ja uskominen muutoksen mahdollisuuksiin ovat työntekijän olennaisia toimintoja. Dialogisuus eli vastavuoroisuus mahdollistaa kohtaamisen muodostumisen yhteiseksi pyrkimykseksi parantaa vanhemman tilannetta. (Noppi 2006, 182–183.)

Voidakseen auttaa vanhempaa, työntekijän onkin kohdattava vanhempi aidosti. Avoimessa päiväkodissa työskentely vaatii työntekijältä valmiuksia aitoon kuuntelemiseen ja kohtaamiseen. Mikäli työntekijällä on jokaiseen kysymykseen vastaus valmiina tai hän pohtii vain neuvoja, joita hän voisi tilanteessa antaa, kuuleminen ja tilanteessa oleminen jäävät suorittamisen alle. Aito kohtaaminen syntyy läsnäolon ja jakamisen kautta. Kun työntekijä ottaa vanhemman vakavasti ja on aidosti läsnä, olosuhteet luottamuksellisen, välittävän ilmapiirin syntymiselle ovat otolliset. Se sisältää sallivuutta ja tilan antamista. (Mattila 2007, 12.) Vanhemmalle on annettava oikeus omiin valintoihin ja pyrkimyksiinsä, tässä tapauksessa vanhemmuuteensa. Kokemukseni mukaan avoimen päiväkodin ohjaajat suhtautuvat perheisiin lämpimästi ja luontevasti.

5.3.1 Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen

Vuorovaikutuksella tarkoitetaan keskustelua ja yhdessä olemista. Vuorovaikutuksessa osapuolet lähettävät toisilleen viestejä puheen, kuuntelemisen, kosketuksen ja kokemusten välityksellä. Jo hyvin pieni vauva kykenee vuorovaikutukseen ympäristönsä kanssa. Vauva muokkaa toimintojaan ja käsityksiään ympäristöstään ja itsestään saamansa palautteen turvin. (Kontu 2006, 110–111.) Vastasyntynyt vauva aistii kaikilla aisteillaan ja tarvitsee vanhemman aistiensa tulkitsijaksi. Hän on täysin vanhemman huolenpidon varassa. Vauva ei ole passiivinen vastaanottaja, vaan hän hakee aktiivisesti sosiaalista yhteyttä vanhempaan. Kokemusten kautta vauva oppii tunnistamaan, miten hänen viestejään tulkitaan ja niihin vastataan. (Sjöberg 2009, 26.)

Varhainen vuorovaikutus on äidin ja vauvan vastavuoroisuutta ja samantahtisuutta. Se käynnistyy jo raskauden aikana. Äitiysmielikuvat alkavat silloin kehittyä ja ne voivat olla vuorovaikutuksen kannalta joko tukevia tai tuhoavia. (Järvinen ym. 2007, 109.) Siltalan (2002, 55–57) mukaan varhaisessa vuorovaikutuksessa on kyse erityisesti äitiyden tilasta, jossa äidin mieli avautuu ottamaan vastaan juuri syntyneen lapsen äitiyden. Jo sikiöllä ja vastasyntyneellä tiedetään olevan kykyjä herättää äidissä mahdollisuuksia äitiyden tilan muotoutumiseen. Lapsen tarvitsevuuteen vastaaminen on varhaisen vuorovaikutuksen perusta. Varhaiseen vuorovaikutukseen liittyy laaja tunneskaala sekä paljon non-verbaalisuutta: katse, kosketus, liike, ääni, eleet, ilmeet, rytmi ja tilakokemukset.

Esikoisäitiys on erityinen elämänvaihe, jossa arki on rakennettava uudelleen totuttujen teki-
joiden muuttuessa (Pietilä-Hella 2010, 103–104). Äidiksi tuleminen on ennenkokematon ta-
pahtuma, johon liittyy erilaisia odotuksia ja mielikuvia. Nainen saattaa äidiksi tullessaan löy-
tää itsestään uusia puolia. Näiden äitiydestä kumpuavien tunnekokemusten vaihtelu saattaa
pelästyttää uuden äidin. (Janhunen & Saloheimo 2008, 31, 34.)

Äitiyden tila tarvitsee riittävän sisäisen ja ulkoisen turvan. Sisäinen turva koostuu psyykkisestä
kestokyvystä ja ulkoinen turva arjen tukirakenteista. Äidin omat hyvät ja huonot kokemukset
lapsuudesta aktivoituvat usein tilanteissa, joissa äiti on vauvan kanssa vuorovaikutuksessa.
Äiti tarvitsee tukea, mikäli äitiyden tilaa säätelevät liiaksi traumat. Mahdollisuuksia riittävän
hyvään vuorovaikutukseen heikentää myös pyrkimys täydelliseen äitiyteen. Äitiyden idealisoi-
tuma, johon kukaan ei oikeasti kykene, saattaa vääristää äidin ajattelua itsestään äitinä.
Täydellisen äitiyden myytti lisää syyllisyyttä ja tunnetta osaamattomuudesta. (Siltala 2002,
58–59.)

Vauvan syntyminen aktivoi vanhemmassa hyvin primitiivisiä tunteita. Jos vanhemman psyyke
on kuormittunut, vauvan vaativuus voi tuntua liialliselta. Tämä voi vaikeuttaa varhaista vuo-
rovaikutusta. Aina vauvan ääni ei tule kuulluksi. Mitä enemmän vanhemmalla on ongelmia,
sitä vaikeampi hänen on tunnistaa vauvansa tarpeita. (Sjöberg 2009, 28.)

Suviniityssä on Vauvaryhmä alle 1-vuotiaille vauvoille ja heidän vanhemmilleen. Vauvaryhmän
tarkoituksena on edistää varhaista vuorovaikutusta ja tukea vanhemmuutta vertaisryhmätöi-
minnan, kommunikatiivisen tuen sekä toiminnallisuuden avulla.

5.3.2 Varhainen puuttuminen

Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan interventiota eli väliintuloa, joka kohdistuu johonkin
perheeseen liittyvään riskitilanteeseen. Tavoitteena on reagoida ongelmatilanteisiin mahdolti-
simman varhain, avoimesti ja hyvässä yhteistyössä perheen ja mahdollisten muiden auttajata-
hojen kanssa. On tärkeää puuttua silloin, kun mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja ongelman rat-
kaisuun on useita. (THL 2010; Huhtanen 2004a, 188.) Varhaisen puuttumisen perustana on
estää ongelmia kasautumasta ja syvenemästä (Sosiaaliportti 2009b).

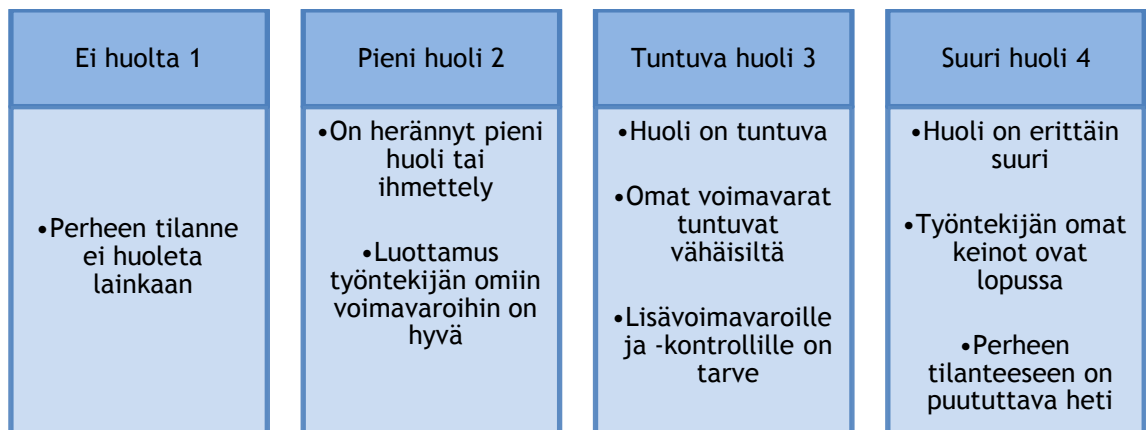
Puuttumisessa on keskeistä ajoitus ja tapa, jolla huoli otetaan esille. Perheen tilanteeseen
puuttuvan työntekijän tulee olla tietoinen lapsen ikätasoisesta kehityksestä voidakseen auttaa
perhettä. Olennaista on myös voimavarakeskeinen ajattelutapa: lapsesta ja tilanteesta on
voitava löytää myönteisiä asioita. Varhainen puuttuminen ja tuen tarpeen havaitseminen
edellyttävät työntekijältä asiantuntijuutta liittyen lapsen kehitysvaiheiden tai perhetyön tun-
temukseen. Työntekijän tulee olla tietoinen siitä, että puuttumatta jättäminen johtaa tilan-

teen huononemiseen. Avoimessa päiväkodissa työntekijä kohtaa vanhempien taholta kysymyksiä, jotka liittyvät lapsen kehitykseen. Työntekijän on osattava erottaa lapsen kehitykseen luonnollisesti liittyvät haasteelliset vaiheet, jotka eivät edellytä varsinaista puuttumista. (Heinämäki 2005, 10–14.)

5.3.3 Huolen vyöhykkeistö

Lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskenteleville on kehitetty apuvälineeksi nk. huolen vyöhykkeistö. Vyöhykkeistö kuvaa huolen astetta ja huoleen suhtautumista. Vyöhykkeistön avulla työntekijä voi arvioida huolen astetta, omia voimavarojaan suhteessa huolen suuruuteen ja mahdollisten lisävoimavarojen (perheen lähiomaiset tai muut auttajatahot) tarvetta. Tarkoituksena ei ole lokeroida tai luokitella perhettä, vaan pohtia työntekijän omia voimavaroja ja tuntemuksia. (Pyhäjoki & Koskimies 2009, 188.)

Huolen arvioinnissa olennaista ovat perheeseen kohdistuvat havainnot. Huolen aiheellisuus on hyvä varmentaa keskustelemalla erityisesti vanhemman kanssa. (Huhtanen 2004b, 48.)

Kuvio 3: Huolen vyöhykkeistö (Pyhäjoki & Koskimies 2009, 189)

Huolen vyöhykkeistö koostuu neljästä osa-alueesta (kuvio 3). Ensimmäisellä huolen vyöhykkeellä työntekijä ei koe olevansa huolissaan perheen tilanteesta eikä hänen omista voimavaroista näin ollen ole pohtimista. Perhe voi hyvin tai työntekijä pystyy auttamaan perhettä omien voimavarojensa avulla hyvin. (Pyhäjoki & Koskimies 2009, 188.)

Huolen toisella vyöhykkeellä työntekijä huomaa olevansa hieman huolissaan jostakin perhettä koskevasta kuriositeetista. Huolta vähentääkseen työntekijä joutuu pohtimaan työskentelytapojaan ja ottamaan huolen puheeksi perheen kanssa. Työntekijä kokee omien voimavarojensa olevan riittävät tilanteen korjaamiseen. (mt., 188–189.)

Kolmannella vyöhykkeellä huoli on tuntuva ja työntekijällä on tunne omien voimavarojen hupenemisesta. Hän kokee lisäävun tarvetta. Tämä apu voi olla eri tahoilta tulevaa asiantuntija-apua tai perheen lähiverkostojen tukea. Tuntuva huoli vaatii työntekijältä yhteistyön aloittamista, tilanteen kartoittamista ja perheen voimavarojen ja tukitoimien vahvistamisen suunnittelua. Huoleen on puututtava, jotta ongelmat eivät kasautuisi ja vaikeutuisi. (Pyhäjoki & Koskimies 2009, 188.)

Neljännellä vyöhykkeellä huoli on kasvanut suureksi ja jatkuvaksi. Työntekijän omat auttamisvoimavarat ovat loppuneet ja perheen tilanne vaatii välittömän puuttumisen ja eri auttajatahojen selkeää yhteistyötä. Suuren huolen vyöhykkeellä ongelmat ovat monisyisiä, laajoja ja lastensuojelullisia. (Pyhäjoki & Koskimies 2009, 188–189; Huhtanen 2004b, 48.)

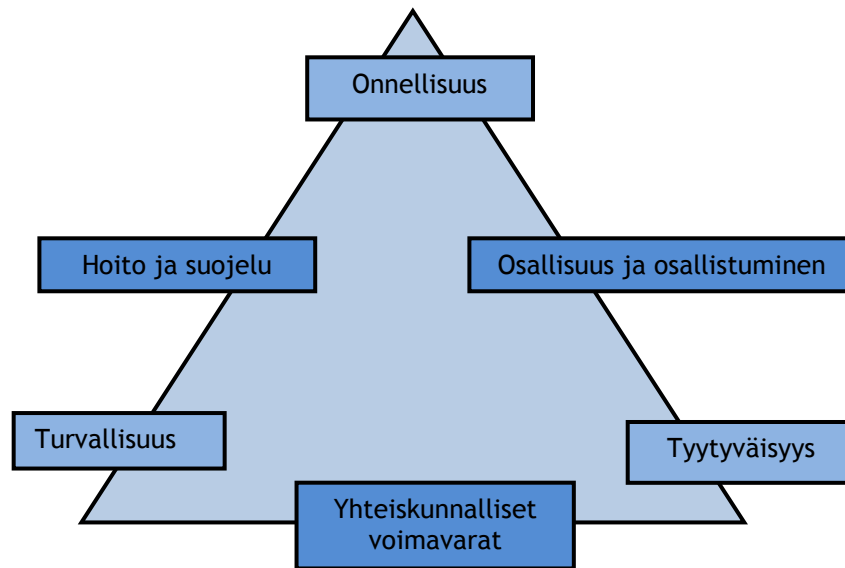
On olennaista, että huolen herätessä toimitaan sen ollessa vasta pieni. Puheeksiotolla pyritään turvaamaan perheen hyvinvointi. On tärkeää pohtia toimintavaihtoehtoja yhdessä perheen kanssa. Tällöin perhetyö ei ole asiantuntijakeskeistä, vaan aidosti osallistavaa. Työntekijät saattavat pitkittää huolen puheeksi ottamista pelätessään vanhemman loukkaantumista, kontaktin vaikeutumista ja jatkotoimenpiteiden hankaloitumista. (Pyhäjoki & Koskimies 2009, 190–191.)

Myös vanhemmuutta koskevissa tilanteissa on erotettava luonnollisesti haasteelliset vaiheet todella kriisiytyneistä tilanteista. Toisen lapsen syntyminen perheeseen ja esikoisen mustasukkaisuus voivat olla ohimeneviä, haastavia vaiheita perheen elämässä tai johtaa uupumiseen ja kriisiin. Puuttumisen ohella tuen muoto ja oikea ajoitus ovat tärkeitä. Perheeseen on suhtauduttava avoimesti, kunnioittavasti ja leimaamatta. (Heinämäki 2005, 11.)

5.5 Hyvinvointi ja voimaantuminen

Hyvinvoinnilla tarkoitetaan henkisten, emotionaalisten, sosiaalisten ja fyysisten tarpeiden täyttymistä. Kun yksilö voi hyvin, hänellä on turvallinen ja luottavainen olo, hän tuntee kuuluvansa sosiaaliseen yhteisöön ja omaa aineellisesti riittävän elintason. Hän kokee myös voidensa vaikuttaa omiin asioihinsa. (Kuivakangas 2002, 32, 34; Törrönen 2001, 58.)

Vornasen (2001, 23) mukaan hyvinvointi voidaan jakaa subjektiiviseen ja objektiiviseen hyvinvointiin. Subjektiivisella viitataan yksilön henkilökohtaiseen kokemukseen hyvinvoinnista ja objektiivisella yksilön ulkoiisiin olosuhteisiin. Yhä useammin hyvinvointia tarkastellessa huomio kiinnittyy yksilön voimavaroihin. Myös hyvinvoinnin tuottamistavat ovat tutkimuskohteena, kuten tässäkin opinnäytetyössä.

Kuvio 4: Lasten subjektiivisen hyvinvoinnin kolmio (Vornanen 2001, 27)

Lasten subjektiivisen hyvinvoinnin kolmio rakentuu turvallisuuteen, onnellisuuteen ja tyytyväisyyteen vaikuttavista tekijöistä (kuvio 4). Hoidollisella suojelulla ja yhteiskunnallisten voimavarojen osallisuudella taataan lapselle turvallisuus. (Vornanen 2001, 27.) Yhteiskunnalliset voimavarat näyttäytyvät avoimessa päiväkodissa toiminnallisuutena ja vanhemmuuden tukemisena, jotka vaikuttavat lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin. Lapsella on mahdollisuus osallistua pääosin maksuttomaan, monipuoliseen ja uusia taitoja opettavaan toimintaan. Turvallisuus näyttäytyy vanhemmuuden tukemisena ja vanhemman jaksamiseen panostamisena. Vanhemmalle tarjotaan avoimessa päiväkodissa mahdollisuus hengähtää ja mahdollisuus ammattitukeen ja vertaistukeen.

Vornanen (2001) esittää, että osallistumisen ja osallisena olemisen oikeudet tukevat tyytyväisyyden tunteita. Ryhmätoimintaan osallistuminen, sosiaalisten taitojen harjoittelu ja ohjattavana oleminen ovat avoimen päiväkodin anteja kotihoidossa olevalle lapselle. Onnellisuus muodostuu hoidon, suojelun, osallistumisen ja osallisuuden kautta. (Vornanen 2001, 27.) Avoimessa päiväkodissa vanhemmuutta tuetaan ja ohjataan, ja sen kautta lapsen hoitoon ja suojeluun pyritään. Myös erityispalvelujen piiriin ohjaaminen tukee hoitoa ja suojelua.

Vanhemmuuden tukemisen kontekstissa hyvinvointi tarkoittaa kokemusta siitä, että arki toimii ja vanhemmuus on riittävän hyvää. Vanhempi jaksaa hoitaa lastaan, olla hänen kanssaan vuorovaikutuksessa ja iloita lapsestaan. Hän luottaa itseensä vanhempana: hyväksyy omat puutteensa ja suostuu kehittymään lapsensa kasvun myötä. (Juvakka 2005, 21.)

Voimaantuminen on määrittelyn mukaan sisäistä voimantunnetta, jossa yhdistyvät vastuu omasta kehittämisestä sekä tahtotila ja kyvykkyys toimia oikeaksi kokemiensa tapojen mukaisesti. Yksilön henkilökohtaiset oivaltamisen kokemukset lisäävät voimaantumisen tunnetta. Voimaantumista edesauttaa sellaisten asioiden käsittely, jotka koetaan yhteisiksi. Se on ennen kaikkea sosiaalinen prosessi. (Jantunen 2010, 94; Vilén ym. 2002, 26.)

Vanhemman itsetunnon lisääntyminen ja hyväksytyksi itsensä kokemisen tunteet ovat voimaantumisessa keskeisiä tekijöitä. Vanhemman sisäisen voimaantunteen vahvistuminen edellyttää työntekijältä todellista läsnäoloa ja ymmärtävää suhtautumista. (Pesonen 2006, 156.) Voimaantuminen edellyttää asiakkaan halun omien voimavarojen kasvuun. Kokemus onnistumisesta ja omien voimavarojen riittämisestä tukee voimaantumista. (Korhonen & Sukula 2004, 56.) Tunne elämänhallinnasta ja sen myötä lisääntyvästä elämänlaadusta saa aikaan voimaantumisen kokemuksia (Banks 2007, 121).

5.6 Vertaistuki

Vertaistuki on sosiaalista tukea, jonka antamisen osapuolilla on toisiaan yhdistävä elämäntilanne tai olosuhde. Vertaistuki voi olla yksilöllistä tai yhteisöllistä. Yksilöllisellä tuella tarkoitetaan kahden henkilön välistä tukea, yhteisöllisellä kollektiivista tukea. Vertaistuki voi olla emotionaalista, informatiivista tai arviointiapua. (Jantunen 2010, 87.)

Vertaistuki koostuu Kinnusen (2006, 37) mukaan vuorovaikutuksessa samankaltaisten taustan omaavien ihmisten kanssa saaduista voimavaroista ja resursseista. Jantunen (2010, 86–87) kuvaa vertaistuen perustuvan kokemukselliseen tietoon tuen saajan tilanteessa näyttäytyvistä olosuhteista. Antaessaan vertaistukea, myös antaja saa apua. Hän voi syventää ymmärrystään omasta ongelmastaan.

Vertaistuki on vuorovaikutuksellista tukea. Hyvärinen (2008, 105) puhuu vertaistuen yhteydessä eläytyvän ymmärryksen käsitteestä, joka kuvaa hyvin vanhemman tarvetta vanhemmuuden tunteita jaettaessa. Vertaistuki hyödyttää vanhemman lisäksi myös lasta. Vertaistuen avulla voimaantunut vanhempi jaksaa sensitiivisemmin keskittyä lapseensa ja hänen tarpeisiinsa (Kivijärvi 2003, 258).

5.7 Moniammatillinen yhteistyö avoimessa päiväkodissa

Joskus tarvitaan useampaa ammattiryhmää tarvittavan avun ja tuen tarjoamiseksi (Haavisto 2008, 35). Tällöin puhutaan moniammatillisesta yhteistyöstä. Moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan toimintatapaa, jossa usean eri alan työntekijät työskentelevät saman asian ää-

rellä. Kunkin työntekijän koulutustausta ja työkokemus hyödynnetään tässä prosessissa. Kyseessä on nk. jaetun asiantuntijuuden valjastaminen perheen tukemiseen. Työntekijät omaavat yhteisen päämäärän, jota tavoitellaan yhdistämällä tiedollisia ja taidollisia voimavaroja. Parhaimmillaan moniammatillisuuden kautta tapahtuva tiedonjaon prosessi ulottuu teoria-, käytäntö- ja kokemustietoon. Hiljaisen tiedon jakaminen on moniammatillisessa työssä olennaista. (Karila 2001, 271; Karila & Nummenmaa 2001, 23–25.)

Avoimessa päiväkodissa moniammatillista yhteistyötä tehdään muiden perheitä tukevien yksikköjen kanssa. Yhteistyö näyttäytyy neuvolan, perheneuvolan, perhetyön ja lastensuojelun sosiaalityön konsultaatioissa, asiantuntijavierailuissa ja yhteisissä palaverissa. Myös muiden avointen päiväkotien ja alueen asukaspuiston kanssa pyritään yhteistyöhön.

6 Tutkimusprosessin kuvaus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on ollut selvittää avoimen päiväkodissa tehtävän perhetyön merkitystä vanhempien elämässä ja perhetyön keinoja työntekijöiden näkemysten ja kokemusten kautta.

6.1 Tutkimuksen taustaa

Tutkimusprosessi käynnistyi marraskuussa 2009. Olin asiakkaana avoimessa päiväkodissa, ja pohdin opinnäytetyöni aihetta. Sain avoimen päiväkodin ohjaajalta ehdotuksen, että lähtisin tekemään palautelomaketta, joka paremmin kattaisi kehittämistarpeet Suviniityssä. Keskustelu avointen päiväkotien supistamisesta ja sulkemisesta kävi kiivaana vanhempien keskuudessa ja avoimen päiväkodin merkitys oli ajankohtainen. Spontaaneissa keskusteluissa toisten vanhempien kanssa oli esiintynyt runsaasti väittämiä avoimen päiväkodin voimaannuttavasta merkityksestä. Näiden asioiden pohjalta lähdin työstämään opinnäytetyötäni, jonka käynnistelyyn Suviniityn ohjaajat suhtautuivat kannustavasti ja tukevasti.

Tein ensimmäisen version tutkimussuunnitelmasta marraskuussa 2009. Aineistonkeruu oli alun perin tarkoitus tehdä kyselyllä, joka kattaisi mahdollisimman suuren kävijäkunnan. Kyselyyn vastaajan anonymiteetin säilyminen tuntui mielekkäältä. Tällä tavalla myös sellaiset asiakkaat, jotka eivät olisi halunneet tulla kasvokkain haastateltavaksi, olisivat saaneet äänensä kuuluviin. Avoimen päiväkodin ohjaaja lupasi avustaa minua tiedonkeruussa jakamalla kyselylomakkeita ja informoimalla asiakkaita kyselystä.

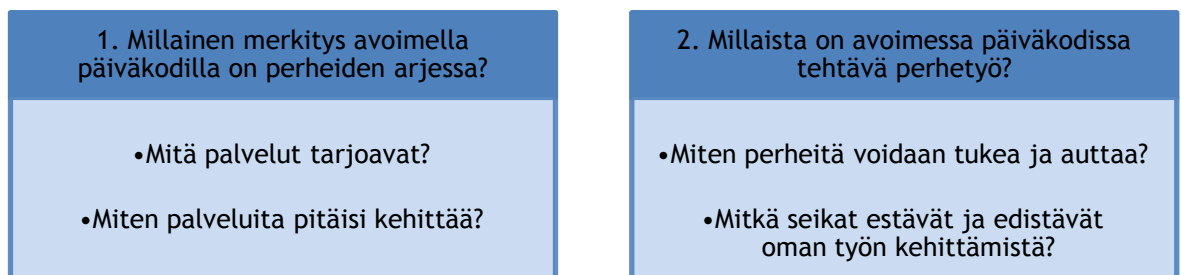
Tein useita versioita kyselylomakkeesta, enemmän ja vähemmän strukturoituja. Mitä edemmäs kyselylomakkeen kanssa etenin, en kokenut sitä omaksi tavakseni tehdä tutkimusta. Arvelin, etten saisi kyselyn avulla asiakkaan oikeaa, spontaania ääntä kuuluviin. Kyselyssä asia-

kas valitsee kyselyn laatijan asettamista vaihtoehtoista yhden. Muutama strukturoimaton kohta ei vakuuttanut minua asiakkaan todellisen äänen kuuluviin saattamiseksi. Tulini tällä tavalla vaihtaneeksi aineistonhankintamenetelmää. Tässä vaiheessa oli selvää, että haastattelun sekä asiakkaita että työntekijöitä. Myös tutkimuksen kvalitatiivinen luonne selkiintyi.

6.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Ensimmäisenä tavoitteena oli tutkia Suviniityn avoimen päiväkodin merkitystä asiakkaiden näkökulmasta. Halusin selvittää, miksi perheet käyttävät palveluja, millaista tukea palvelut tarjoavat ja palvelun kehittämisehdotukset.

Toisena tavoitteena oli tutkia työntekijöiden kokemuksia ja näkemyksiä perhetyön tekemisen mahdollisuuksista avoimessa päiväkodissa. Halusin selvittää, millaisia keinoja perhetyön tekemiseen on ja miten työntekijät kokivat voivansa auttaa ja tukea perheitä.

Kuvio 5: Opinnäytetyön tutkimuskysymykset

Kuviossa 5 nähdään tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset. Vanhempien haastattelussa on keskitytty avoimen päiväkodin merkitykseen, palvelun anteihin ja sen kehittämiseen. Haastatteluja oli yhteensä 16, ja ne tehtiin maaliskuussa 2010.

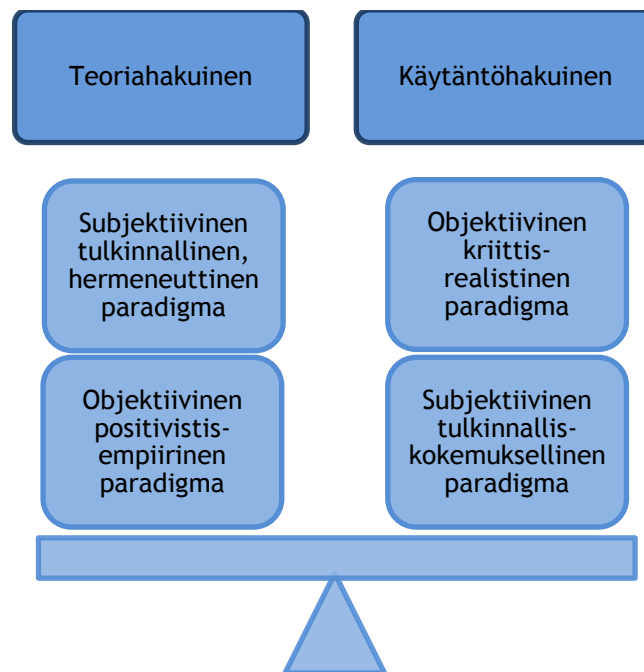
Työntekijöiden haastattelussa korostui avoimessa päiväkodissa tehtävä perhetyö, perheiden tukemisen ja auttamisen keinot sekä oman työn kehittämisen esteet ja mahdollisuudet. Työntekijöitä oli kaksi, ja heitä haastateltiin parihaastattelulla toukokuussa 2010.

6.3 Tutkimuksen taustaolettamukset ja tutkimusote

Paradigmalla tarkoitetaan niitä tieteen filosofis pohjaisia taustaolettamuksia, joita tutkijalla on todellisuudesta ja tiedosta. Tämä opinnäytetyö on teorianakuisuuden sijaan käytäntöön sijoittuva. Sen tarkoituksena ei ole mitata tai analysoida kvantitatiivisesti tutkimusaineistoa, vaan tarkastella yksittäistä sosiaalista ympäristöä ja sen merkitystä. Opinnäytetyössä on hermeneuttisia piirteitä: tutkimuskohteena olevien tulkintoja ja merkityksiä tarkastellaan. Opin-

näytetyöni paradigma on sosiaalikonstruktivistinen paradigma, joka on eräs hermeneuttisen tulkintaparadigman tyyli. Sosiaalikonstruktivismiin nojaavassa tutkimuksessa tutkimustuloksiin pyritään havaitsemalla erityisesti kokemuksia ja tekoja sekä refleктоimalla niitä. Sosiaalinen ympäristö on kokemusten, tekojen ja reflektionin perustana. Konstruktivistinen arviointi korostaa arvioinnin sosiaalisia ulottuvuuksia. Arvioitavan toiminnan arvot ja odotukset ovat keskiössä. (Anttila 2007, 110.)

Konstruktivismiin käsitys todellisuudesta on, että todellisuus rakentuu aina sosiaalisen ympäristön mukaiseksi; ei ole olemassa objektiivista todellisuutta (mt., 23–25). Opinnäytetyö, joka nojaa konstruktivistiseen paradigmaan ei etsi yhtä oikeaa todellisuutta, vaan huomioi tutkimuksellisen ainutlaatuisuuden. Tämä taustaolettamus sopii erityisen hyvin tutkimukseni aiheeseen sekä sen kvalitatiiviseen luonteeseen.

Kuvio 6: Tutkimuksellisen otteen valinta (Anttila 2007, 23)

Tutkimusotteiden sijoittuvat joko teoreettisesti tai käytäntöön suuntautuvasti sekä ovat luonteeltaan joko objektiivisia tai subjektiivisia (kuvio 6). Tässä opinnäytetyössä on subjektiivinen, tulkinnallis-kokemuksellinen paradigma. Se on käytäntöhakuinen ja työelämän kehittämiseen tähtäävä. Tarkoituksena on tulkita ihmisten kokemuksia tietyssä sosiaalisessa ympäristössä, tässä tapauksessa avoimessa päiväkodissa. Opinnäytteen subjektiivisuus nousee toiminnan kehittämisen intressistä ja omasta asiakkuudesta.

Opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisesti eli laadullisesti. Laadullisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä ovat luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa koottu aineisto. Tiedonkeruussa suosi-

taan ihmistä. Teoriaa ja hypoteesia ei ole tarkoitus testata, vaan luoda jotakin uutta tietoa jostakin ilmiöstä. Tutkimuksen kohde valitaan tarkoituksenmukaisesti eikä satunnaisotannalla, kuten kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa. Tutkittava otos on ainutlaatuinen ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 165.)

Laadullisessa tutkimuksessa tarkastellaan ihmisten välistä, sosiaaliseen kanssakäymiseen perustuvaa merkitysmaailmaa. Ihmisen toiminta, ajatukset, päämäärät tai yhteiskunnan rakenteet ovat tutkimuksen kohteina. Tavoitteena ovat henkilökohtaiset kuvaukset koetusta todellisuudesta. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei ole löytää totuutta tutkimuksen kohteesta, vaan näyttää ihmisen toiminnasta jotakin sellaista, mikä on välittömän havainnoinnin ulkopuolella. (Vilkkä 2005, 97–98.) Tässä tapauksessa tutkitaan avoimen päiväkodin asiakkaiden ja työntekijöiden keväällä 2010 kuvailemia kokemuksia ja näkemyksiä perhetyön merkityksistä ja mahdollisuuksista avoimessa päiväkodissa.

Opinnäytetyöni on käytännön arviointitutkimus. Arviointia eli evaluaatiota käytetään jonkin asian merkityksen, arvon tai ansion selvittämiseen (Robson 2003, 18, 24; Anttila 2007, 15). Arviointi tuo esiin arvioitavana olevan tahon vahvuudet ja kehittämiskohteet (Virtanen 2007, 25). Tarkoituksena on kerätä systemaattisesti tietoa jonkin toiminnan luonteesta, toteuttamistavoista ja vaikutuksesta. Kerättyä tietoa voidaan hyödyntää toiminnan kehittämisessä tai päätöksenteossa hyvinvoinnin edistämiseksi. (Paasio 2003, 4–5.)

Käytännön arviointi on usein yksittäiseen paikkaan kohdistuva tutkimusmenetelmä. Se toteutetaan, kuten tässäkin tapauksessa, rajallisilla resursseilla ja käsittäen lyhyen ajanjakson. (Robson 2003, 18.) Tarkoitukseni on arvioida avoimessa päiväkodissa tehtävän perhetyön merkitystä ja keinoja. Käytännön arviointi mahdollistaa hyvin mainittujen asioiden tarkastelun.

6.4 Haastattelu tiedonhankintamenetelmänä

Haastattelu on yksi kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän tiedonkeruutavoista. Haastattelu on tutkijan ja tutkittavan välinen tapahtuma, jolla kerätään tietoa tutkittavana olevasta ilmiöstä. Haastattelu voi olla etukäteen suunniteltu ja tarkasti strukturoitu lomakehaastattelu, strukturoimaton avoin haastattelu tai puolistrukturoitu teemahaastattelu. Haastattelulla etsitään vastauksia esimerkiksi kysymyksiin siitä, millainen jokin on. (Anttila 2007, 110, 124; Vilkkä 2005, 101.)

Ruusuvuori ja Tiittula (2005, 23) tuovat esiin artikkelissaan haastattelun ja keskustelun välisiä eroja. Haastattelussa on heidän mukaansa tietty päämäärä, jonka fokus on tutkimuksen ta-

voitteessa. Haastattelijalla on sekä tiedon intressi että tiedon kerääjän rooli ja haastateltavalla tiedon antajan rooli. Haastattelussa roolit näytellään keskustelun keinoin.

Opinnäytetyöni haastattelumuoto on teemahaastattelu. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, jossa on valmiita teemoja. Teemoihin ei tarvitse sitoutua jäykästi, vaan niiden tehtävä on haastattelua ohjaava. (Anttila 2007, 124.) Teemahaastattelussa haastattelija on valinnut etukäteen tietyt teemat, joiden kautta on tarkoitus saada tietoa ihmisten tulkinnoista ja asioille antamistaan merkityksistä. Tutkimusongelma ohjaa teemahaastatteluun valittuja teemoja ja tarkentavia kysymyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 77; Vilka 2005, 101–102.) Tässä opinnäytetyössä teemoja ohjasi tutkimuskysymysten lisäksi myös Suviniityn toimintakertomuksessa nimetyt työn tavoitteet.

Laadin haastattelukysymykset (liite 3) Suviniityn toimintasuunnitelman pohjalta. Niihin kirjatuihin tavoitteisiin korostuivat vanhemmuuden tukeminen, vanhempien jaksaminen sekä vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus. Halusin saada selvyttä siihen, miksi perheet haluvat tulla Suviniityyn ja millaista tukea siellä voi saada. Myös kehittämisideat kiinnostivat minua. Tässä vaiheessa en tehnyt vielä työntekijöitä varten haastattelurunkoa, sillä halusin vaikuttaa asiakkaiden haastatteluista sitä suunnitellakseni.

Asiakkaita haastateltiin yksitellen ja työntekijöitä nk. parihaastattelun keinoin. Parihaastattelu on Anttilan (2007, 126–127) mukaan ryhmähaastattelun muoto, jossa haastateltavat käyvät keskustelua teemojen ympärillä. Parihaastattelua voidaan käyttää ryhmähaastattelun tapaan silloin, kun haastateltavilla on yhteisiä kokemuksia. Myös parihaastattelussa hyödynnetään dialogia ja kahdesta henkilöstä muodostuvaa dynamiikkaa. Haastateltavilla on mahdollisuus kuunnella toisen keskustelua ja saada siitä jaettavia ajatuksia.

Työntekijät toivoivat itse parihaastattelua. Tiedonkeruun kannalta se oli hyvä ratkaisu. Toisella työntekijällä on pitkä kokemus Suviniityssä työskentelemisestä, ja toinen työntekijöistä omaa suhteellisen tuoreen näkemyksen avoimessa päiväkodissa työskentelyyn. Näkemysten jakaminen toimi luultavasti monella tasolla työntekijöillä. He saivat yhdessä pohtia ja jakaa ajatuksiaan, ja antaa keskustelun muotoutua haastattelun aineistoksi.

Teemahaastattelu toimii tutkimuksessa sopivana tiedonkeruumenetelmänä, sillä etsin tietoa juuri tietyistä teemoista. Olen halunnut myös selvittää, mitä yksittäiset haastateltavat tuovat esiin samoista teemoista. Merkityksiä tutkittaessa teemahaastattelu on ollut menetelmänä antoisa.

Sain tutkimusluvan Espoon kaupungilta helmikuussa 2010. Tiedotin tutkimuksestani suullisesti avoimessa päiväkodissa ja yhteisöpalvelu Facebookissa Suviniityn avoimen päiväkodin keskus-

telufoorumilla. Lähetin maaliskuussa 2010 sähköpostilla kuukausiohjelman mukana esittelyn opinnoistani ja haastattelusta aikatauluineen (liite 1). Avoimessa päiväkodissa oli lista, josta vanhemmat saivat varata ajan haastatteluun. Haastatteluajoja oli kymmenen, mutta tulin haastatelleeksi lopulta yhteensä 16 vanhempaa. Minulta oli mahdollista varata haastatteluajan myös näiden aikojen ulkopuolelta. Haastattelinkin neljää vanhempaa muualla kuin avoimessa päiväkodissa.

Tein koehaastattelun ennen varsinaisia haastatteluja. Olen käyttänyt opinnäytetyöni analyysissä myös koehaastattelussa keräämiäni tietoja. Koehaastattelun tarkoituksena oli tarkastella haastattelukysymysten ymmärrettävyyttä ja saada kokemus haastattelun kulusta. Koehenkilönä toimi Suviniityn asiakas, joten oli perusteltua valita hänet koehaastatteluun.

Muita vanhempia haastattelin maaliskuussa 2010. Yksi haastattelu tehtiin kirjastossa, yksi haastateltavan kotona ja kaksi minun kotonani. Loput haastatteluista tehtiin avoimen päiväkodin pienryhmähuoneessa. Oli tärkeää, että sain käyttää avoimen päiväkodin tiloja haastatteluihin. Tila on kotoisa, pienehkö ja varsin rauhallinen. Lapsia varten tilassa oli leikkikaluja. Uskon saaneeni sen vuoksi haastateltavia niin runsaasti, että haastattelu mahdollistui Suviniityn aukioloaikojen puitteissa.

Ennen kutakin haastattelua pyysin haastateltavia allekirjoittamaan haastatteluluvan (liite 2). Haastatteluluvan tarkoituksena oli pyytää virallinen lupa haastattelusta saatavan aineiston käyttämiseen opinnäytetyössä. Haastatteluluvassa informoitiin haastateltavia siitä, ettei heidän henkilökohtaisia tunnistettavissa olevia tietoja tulisi opinnäytetyössä esittämään. Kaikki haastateltavat allekirjoittivat luvan.

Nauhoitin kaikki haastattelut sanelukoneella. Sanelukone tuntui aluksi häiritsevän joitakin haastateltavia, mutta hekin tuntuivat tottuvan siihen haastattelun kuluessa. Itse totuin sanelukoneeseen ensimmäisten haastattelujen jälkeen, eikä sen käyttäminen vaikuttanut omalta osaltani haastattelun kulkuun.

Osalla haastateltavista oli lapsi mukana haastattelutilanteessa. Vaikka lyhyitä keskeytyksiä tuli, vanhemmat eivät niistä häiriintyneet, kun olin tuonut esille sen, etteivät ne häiritse minua lainkaan. Haastattelutilanteet olivat rauhallisia eivätkä avoimen päiväkodin äänet kantautuneet huoneeseen, jossa haastattelut pidettiin.

Olin varannut kuhunkin haastatteluun aikaa tunnin, mutta ne kestivät puolesta tunnista kolmeen varttiin. Näin ollen minun oli mahdollista haastatella avoimessa päiväkodissa olevia asiakkaita, jotka eivät olleet varanneet aikaa, mutta olivat halukkaita tulemaan haastatte-

luun. Osa heistä osallistui oma-aloitteisesti, toiset saivat tiedon mahdollisuudesta päästä haastatteluun joko minulta tai ohjaajilta.

Haastattelin Suviniityn avoimen päiväkodin työntekijöitä toukokuussa 2010. Kyseessä oli pari-haastattelu työntekijöiden omasta toiveesta. Työntekijät ovat koulutukseltaan lastentarhanopettaja ja lähihoitaja. Molemmilla on useiden vuosien pituinen työkokemus avoimen varhaiskasvatustoiminnan parissa tehtävästä perhetyöstä. Toinen on työskennellyt Suviniityssä lähestulkoon koko Suviniityn olemassaolon ajan, toinen noin vuoden.

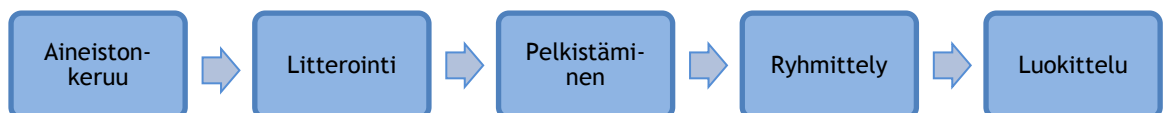
Haastattelu kesti 45 minuuttia. Haastattelu keskeytyi muutaman kerran puhelimen soidessa, mutta haastattelun kulkuun se ei vaikuttanut. Nauhoitin haastattelun sanelukoneella. Litteroitua haastatteluaineistoa tuli 10 sivua 1,5 rivivälillä.

Olin laatinut haastattelukysymykset asiakkaille tekemäni haastattelurungon pohjalta (liite 4). Hyödynsin asiakkaiden esiin nostamia näkökohtia haastattelurunkoa suunnitellessa. Pohjalla olivat Suviniityn toimintasuunnitelmaan kirjatut tavoitteet. Kyseessä oli asiakashaastattelun tapaan teemahaastattelu.

7 Haastattelujen käsittely ja analysointi

On useita tapoja analysoida kerätty ja litteroitu aineisto (Anttila 2007, 128). Tässä opinnäytetyössä on käytetty sisällönanalyysia analysointimenetelmänä. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan kootun aineiston tiivistämistä sellaiseksi, että tutkittavien ilmiöiden väliset suhteet näyttäytyvät tai ilmiöitä voidaan kuvata (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 23).

Anttila (2007, 127) kehottaa kuuntelemaan haastatteluaineiston useaan kertaan kokonaiskuvan ja olennaisten asioiden esiin saamiseksi. Asiakashaastattelujen aineiston analysointi käynnistyi haastatteluaineiston toistuvalla kuuntelulla. Sen jälkeen aineisto kirjoitettiin auki haastattelu haastattelulta eli litteroitiin.

Kuvio 7: Opinnäytetyöni aineiston analysoinnin vaiheet

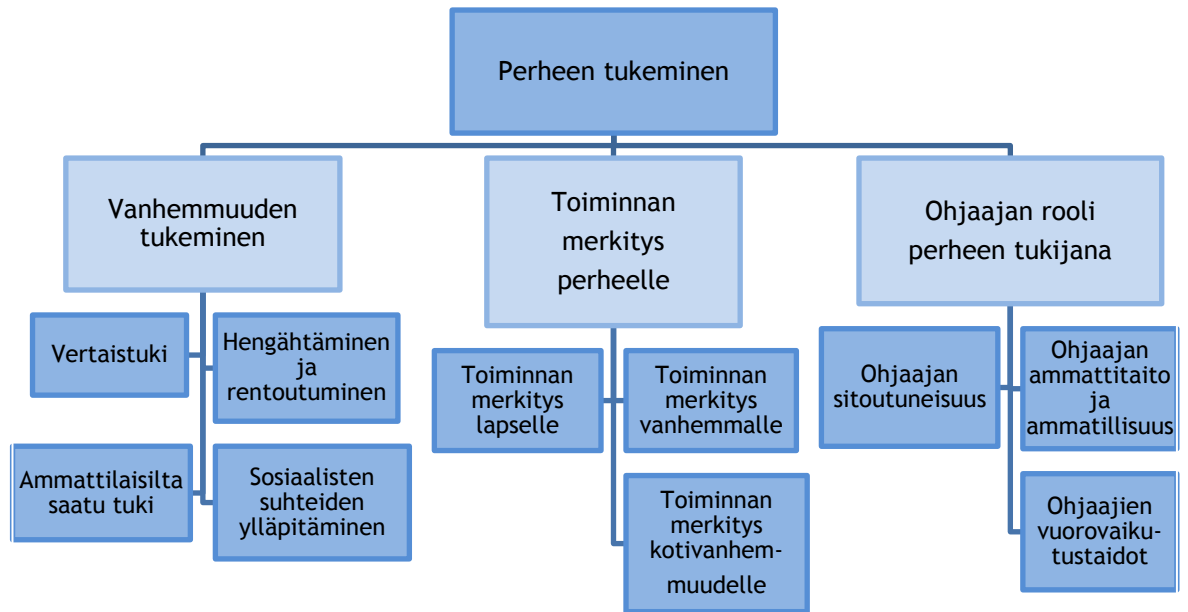
Opinnäytetyöni analysoinnin vaiheita voi tarkastella kuvion 7 avulla. Aineistonkeruun ja kuuntelemisen jälkeen litteroin kaikki haastattelut lähestulkoon sanasta sanaan. Asiaan kuulumattomat asiat jätin litteroimatta. Olen kuitenkin vakuuttunut siitä, ettei mitään olennaista jää-

nyt analyysin ulkopuolelle. Täydellinen litterointi ei ole välttämätöntä, mikäli nauhoituksen kuuntelee useaan otteeseen ja tutkimuskysymysten kannalta oleellisten sitaattien irrottaminen kaikesta aineistosta onnistuu (Robson 2001, 146). Tutkimuskysymykset määrittävät litteroitavat osat aineistosta (Anttila 2007, 128). Litteroitua aineistoa kerääntyi 132 sivua 1,5 rivivälillä.

Aloitin aineiston redusoinnin eli pelkistämisen välittömästi litteroinnin jälkeen. Tällä tarkoitetaan sitä, että aukikirjoitetusta aineistosta karsitaan tutkimuksen kannalta epäolennainen osuus pois (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109–110). Pelkistämisessä aineistosta vastauksia etsitään tutkimuskysymyksiin. Litteroinnin ja pelkistämisen jälkeen aineistoa ryhmitellään ja luokitellaan eli klusteroidaan. Aloin yhdistellä aineistosta nostettuja ilmaisuja ryhmiin sisällön mukaan. Aineistosta etsitään käsitteitä, joilla kuvataan haastateltavien tuottamasta aineistosta erovaisuuksia ja yhtäläisyyksiä, jotka sitten jaotellaan luokiksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.)

Analyysiyksikkönä tässä tutkimuksessa oli pelkistetyt lauseet. Luokitteluyksikkönä voi Sarajärven ja Tuomen (2009, 110) mukaan olla tutkittavan kohteen ominaisuus, piirre tai käsitys. Tässä tutkimuksessa luokitteluyksiköitä ovat olleet alaluokiksi muodostuneet kuvaukset avoimen päiväkodin merkityksestä. Ryhmittelin samaa tarkoittavia pelkistettyjä ilmaisuja alaluokiksi. Pelkistyksistä muodostui siis alaluokkia ja alaluokista yläluokkia. Muodostuneiden yläluokkien pääluokka on ”Perheen tukeminen” (taulukko 1). Alkuperäisten ilmausten lopussa on tunnus ”V” ja numero. Nämä merkit viittaavat sanaan ”vanhempi” ja luku numeroituihin haastatteluihin (liite 5).

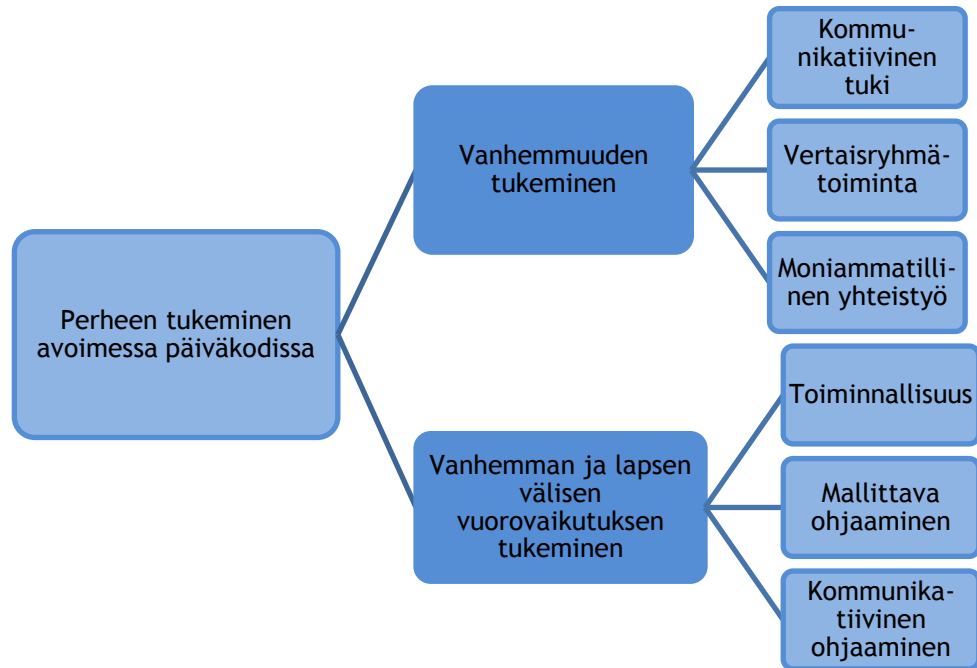
Tuomen & Sarajärven (2008, 110) mukaan samaa asiaa tarkoittavat pelkistykset ryhmitellään ja luokitellaan. Pelkistettyäni ja ryhmiteltyäni aineistoa aloin luokitella sitä. Etsin samankaltaisia ja eroavia näkökulmia suhteessa tutkimuskysymyksiin. Ryhmittelin lausumat eri kategorioihin. Aineiston abstrahointi tarkoittaa sitä, että aineistosta valikoidaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja muodostetaan tästä teoreettisia käsitteitä. Aineistosta nousseet teemat jaotellaan ala-, ylä- ja pääluokkiin (kuvio 8). Tällä tavalla saadaan lopulta vastaus tutkimuskysymyksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110–112; Hirsjärvi ym. 2000, 222.)

Kuvio 8: Asiakkaiden haastattelujen luokittelurunko

Asiakkaiden haastatteluaineistosta muodostui luokittelurunko, jossa pääluokka on perheen tukeminen ja yläluokat ovat vanhemmuuden tukeminen, toiminnan merkitys perheelle ja ohjaajan rooli perheen tukijana. Kullekin yläluokalle muodostui 3–4 alaluokkaa (kuvio 8).

Työntekijöiden haastattelun käsittely ja analysointi on toteutettu vastaavalla tavalla kuin edellä kuvailtu asiakkaiden analyysiprosessi. Analyysin eteneminen alkuperäisilmaisista pelkistyksen kautta luokitteluihin nähdään liitteessä 6.

Kuvio 9: Työntekijöiden haastattelun luokittelurunko

Työntekijöiden haastattelun aineistosta syntyi luokittelurunko, jossa alaluokat jakautuivat kahteen yläluokkaan: ”vanhemmuuden tukeminen” ja ”vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen”. Pääluokaksi muodostui ”perheen tukeminen avoimessa päiväkodissa” (kuvio 9).

Käytän sekä asiakkaiden että työntekijöiden haastattelujen tuloksia esiteltäessä suoria lainauksia. Asiakkaiden kohdalla suorien lainausten perässä on kirjain ”V” ja numero. Tällä tarkoitetaan *vanhempaa* ja haastattelun koodinumeroa. Koska työntekijöiden haastatteluun osallistui kaksi henkilöä, tunnistamattomuuden kannalta pidän sopivana, ettei suorien lainausten perässä ole numeroita. Merkkisarja (- -) viittaa siihen, että lainauksen sisältä on poistettu sanoja lauseen selkeyttämiseksi.

8 Perheen tukeminen avoimessa päiväkodissa - asiakashaastattelujen tulokset

Haastattelin 16 avoimessa päiväkodissa käyvää vanhempaa maaliskuussa 2010. Tarkoituksena on kuvata mahdollisimman tarkasti heidän haastatteluissaan esiin tulleet näkemykset avoimen päiväkodin merkityksestä.

Haastateltavista 14 oli äitejä ja isiä kaksi. Haastateltavat oli 20–40-vuotiaita. Kaikilla haastateltavilla oli yksi tai useampia alle kouluikäisiä lapsia, osalla myös kouluikäisiä. Haastateltavien joukossa oli ydinperheiden, yksinhuoltajaperheiden ja uusioperheiden vanhempia. Syyt Suviniityssä käymiseen vaihtelivat oman ja lasten sosiaalisuuden lisäämishalukkuudesta pa-

remmin jaksamiseen ja viriketoiminnan hakemiseen. Haastateltavien asiakkuusajat vaihtelivat. Toiset olivat käyneet Suviniityssä useita vuosia, toiset lyhyemmän ajan. Kaikkia asiakkaita tuntui yhdistävän ajatus siitä, että Suviniitty on tärkeä olla olemassa.

Syy asiakkaiden yksilöhaastatteluihin ryhmähaastattelun sijasta oli käytännön järjestelyt. Työntekijät lupautuivat viettämään aikaa lasten kanssa haastattelun aikana. Työntekijöiden olisi ollut huomattavasti haastavampaa hoitaa samanaikaisesti 6–8 vanhemman lapsia kuin yhden vanhemman. Mietin myös sitä, että saanko ryhmähaastattelussa kaikkien henkilökohtaisen näkemyksen esiin.

8.1 Vanhemmuuden tukeminen

Suviniitty koettiin vanhemmuutta hyvin tukevana paikkana. Suviniityssä saa ammattitukea ammattitaitoisilta ja lämpimästi perheisiin suhtautuvilta ohjaajilta. Aina löytyy samassa elämäntilanteessa olevia toisia vanhempia, joilta saa vertaistukea.

8.1.1 Sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen

Suviniitty koetaan haastattelemani vanhempien mukaan viihtyisänä, kotoisana ja lämpimänä paikkana, jonne on helppo tulla ja jossa kokee olonsa tervetulleeksi. Kaikki saavat tulla Suviniityyn oman itsensä. Suviniityssä on rento, kodinomainen ja mukava tunnelma. Uudet vanhemmat otetaan vastaan lämpimästi ja heidät halutaan ryhmään mukaan. Muita vanhempia kannustetaan ottamaan uusiin perheisiin kontaktia.

Suviniityssä tutustuu muihin samassa elämäntilanteessa oleviin vanhempiin vaivattomasti ja luontevasti. Monet haastateltavat kokivat, että Suviniitystä löytyy aina keskusteluseuraa. Vanhemmista tuntui tärkeältä, että lapset ovat saaneet Suviniityssä sekä samanikäisiä että eri-ikäisiä leikkikavereita.

Se mikä Suviniityn tarkoituksena on niinku olla äidille ja lapselle niinku tämänmösenä hengähdyspaikkana ja aktiviteettipaikkana. Emmä tiedä mitä mä teki-sin pitkät päivät, jos niinku ei pääsis jonneki. Mun mielestä se on täyttäny oi-kein tehtävänsä. (V2)

Se on ollu jotenkin kauheen tarpeellista ainakin mulle, et ylipäättään on tällä-nen paikka, missä on muita äitejä suurinpiirtein samanikästen lasten kanssa ja siellä on ikäänkuin sitä viriketoimintaa, on muskaria ja loruttelua ja kaikkee tämmöstä. (V9)

Ensimmäisenä tulee mieleen, että se on paikka johon voi aina tulla. Ei oo kau-heesti edes tarvinnu hankkia muita harrastuksia lapselle, koska täällä on pal-jon ohjelmaa. (V12)

Vanhemmat olivat sitä mieltä, että Suviniitty on muihin avoimiin päiväkoteihin verrattuna viihtyisä ja kotoisa. Se tuo vaihtelua arkeen ja siellä on mahdollisuus aikuiseen keskusteluseuraan ja vertaistukeen. Avoin päiväkotito tuo ihmisiä luonnollisella tavalla yhteen. Sen toiminta auttaa vanhempia jaksamaan ja antaa tukea kotona olemiseen.

Siellä käy paljon erilaisia, eri elämäntilanteissa, eri kansallisuksista olevia äitejä, mikä on tosi rikkaus myös lapsille. Sinne olet aina tervetullut, et siellä ei koskaan ole oloa, että olisit ulkopuolinen. (V3)

(- -) joissain paikoissa (- -) tuntee olonsa niinku, et anteeks, voiks nyt tähän tulla, missäs mä nyt tässä olisin, et mut tuoll on (- -) aina ollu hirveen niinku rentoo, et mul on aina ollu semmonen olo, et tänne mä oon tervetullut. Sillee et ei oo tarvinnu niinku mietiskellä miten päin täällä olis. (V2)

Ohjaajilta tuleva keskusteluapu tukee vanhempien mielestä vanhemmuutta monella tasolla. Ohjaajan kanssa käytävistä keskusteluista saadaan ohjeita ja neuvoja, miten jonkin tilanteen voisi käsitellä paremmin. Toisaalta taas ohjaajat voivat tukea vanhempaa muistuttamalla lapsen ikätasoon liittyvistä haasteista tai ohjaamalla ottamaan yhteyttä esimerkiksi puheterapeuttiin. Ohjaajilta saa uusia toiminnallisia ideoita esimerkiksi askarteluun.

Oon huomannu, että vanhemmat, joille on syntynyt toinen lapsi ja joilla on esikoisen kanssa mustasukkaisuusongelmaa tai muuta niin (- -) ne on siinä ihan selkeesti niinku neuvoneet, et miten kannattaa toimia ja kannattaa aina niinku kehua, kun jotain positiivista löytää, ettei tulis aina sitä kieltämistä. (V12)

8.1.2 Hengähtäminen ja rentoutuminen

Haastateltavien mukaan Suviniitty on rentouttava paikka, jossa vanhempi saa hetken hengähdystauon. Kotiympyröistä pääseminen koettiin merkittävänä arjen keskellä. Koska tila on yhtenäinen, vanhempi voi seuratessaan lapsen leikkejä juoda vaikka kupin kahvia samalla.

Suviniityssä äidit voivat levähtää ja antaa vauvan syliteltäväksi hetkeksi ohjaajalle tai toiselle vanhemmalle. Vanhempien mukaan lapset käyttäytyvät Suviniityssä toisella tavalla kuin kotona. Heidän perässään ei tarvitse juosta koko ajan tai lapset eivät roiku lahkeessa.

Mä koen itse asiassa aika rentouttavana sen, et sinne voi mennä ja olla ja lapset voi touhottaa omiaan ja ei tarvi niinku juosta niiden perässä ihan koko aikaa. Ja sit se, et sinne voi mennä koko päiväksi tai olla sen hetken vaan, et miten minäkin kertana sopii. (V1)

Joka paikkaan ei voi mennä silleen et saa huokasta. Niin niin se on ihan oleellista, että löytää sellasia paikkoja. Sit sitä kautta kun siellä saa ladata sitä omaakin akkua, istuu hetkeksi aikaa sohvalle ja valittaa jollekin muullekin kun ei oo saanut taas nukuttua niin sitte taas jaksaa iltaan saakka. Sit on kiva niinku ollakin lasten kanssa. (V2)

Vanhemmalle suunnatut palvelut (mm. hieroja, kampaaja, erilaiset tuote-esittelyt) voivat toimia rentoutumisen ja voimaantumisen lähteinä. Ne tuovat arkeen vanhempien mielestä toivottua vaihtelua.

Aukioloajat miellettiin hyvällä tavalla laajoiksi. Useampi vanhempi mainitsi positiivisena asiana sen, että Suviniittyyn voi mennä koko päiväksi tai vain hetkeksi. Koska toimintaan ei pääasiassa tarvitse ilmoittautua, se ei ole liian sitovaa.

Suviniitty on tällanen paikka mihin me voidaan aina tulla, kun meistä siltä tuntuu. Tai sit olla tulematta. Lapsi voi leikkiä ja mä saan vertaistukea muista äideistä. (V7)

On saanu semmosta tukea jota ei olis osannu odottaa. (- -) olemassaolollaan tää paikka on ollu hirveen suureks avuks. (V12)

Muutama vanhempi koki Suviniityssä käymisen edistäneen heidän mielenterveyttään ja suorastaan pelastaneen arjen sujumisen. Synnytyksen jälkeistä masennusta sairastaneiden vanhempien mielestä Suviniityssä käymisellä on voimaannuttava merkitys. Vertaistuki, ammattilaisilta saatu tuki ja sekä vanhempaa että lasta virkistävä toiminta toivat heille voimaantumisen tunteita.

8.1.3 Vertaistuki

Haastattelemiini vanhemmat kertoivat toisten vanhempien tapaamisen olevan hyvin huojentavaa ja voimaannuttavaa. Kokemusten ja ajatusten vaihtaminen on vanhemmista todella tärkeää. Voidessaan keskustella toisen vanhemman, samaa elämäntilannetta läpikäyvän tai sen jo ohittaneen kanssa vanhemmuuteen tai perheenä olemiseen liittyvistä asioista, oma tilanne saa oikeat mittasuhteet ja vanhempi voi saada neuvoja tilanteen korjaamiseksi. Useampi haastateltava kertoi vertaistuen saamisen olevan arjen jaksamisen kannalta todella merkittävää.

Sieltä on saanu sitä semmosta turvaa ja tukea, vertaistukea nyt kaikkein eniten, ohjeita ja neuvoja. Et kun on ollut jotain niinku, et on mennyt sormi suuhun mitä tehdä näis asioissa. Se on aina ihanaa kun on mikä tahansa kysymys niin no kysympä Suviniityssä! (V2)

Ei sellasissa jumpissa tai muissa tuu sitten juteltua muiden kanssa kun siellä ei oo sitä vapaata keskusteluaikaa. Tää on semmonen monipuolinen juttu: on se vertaistuki ja ne toimintatuokiot. (V14)

Must on ihanaa kun voi joskus oikein avautua kun on oikein ollu rankka päivä tai pari sairaan lapsen kanssa tai muuten vaan uhmaa tai jotain muuta. Se jo helpottaa ihan pelkkä se puhuminen. (V7)

Vanhemmat kokevat, että pohtiessaan esimerkiksi lapsen kehitykseen liittyviä asioita itseksensä, ne voivat suurentua ja vakavoitua liikaa omassa mielessä. Suviniityssä pääsee keskustelemaan omasta tilanteestaan ja huomaakin, että monissa perheissä käydään läpi aivan samantlaisia asioita. Tämä auttaa vanhempien mukaan jaksamaan.

Vertaistukikeskustelut ovat käsitelleet lapsen kasvua ja kehitystä, syömistä, nukkumista, allergioita, imetystä, uhmaikää, kasvatusnäkömynä, parisuhdetta, turvaistuimen tai muiden välineiden hankkimista ja vertailua.

Se on ollu niinku hyvin ihana kuulla et muutkin kamppailevat samojen ongelmien ja asioiden kanssa. Sitä niinku varmaan kuvittelis omien lapsien oloiloista paljon kauheempia jos ei kuulis niinku et muillaki on välillä näin ja välillä noin. Jokainen jakaa niitä omia kokemuksiaan. Ja sitähan se vertaistuki on parhaimmillaan. (V2)

Yks mikä tulee ensimmäisenä mieleen, et ku (- -) ei kaikki mee suunnitelmien mukaan ja välill tuntuu, et ei täst tuu yhtää mitää. (- -) Kaikilla tuntuu olevan aina näit päiviä, et ei kaikki mee ihan putkeen, saa nauraa omille ja muiden ongelmille välillä, et kylhän se tekee tosi hyvää, et ei jää märehtimään niitä neljän seinän sisälle. (V6)

8.1.4 Ammattilaisilta saatu tuki

Vanhemmat kokivat tärkeänä sen, että voivat keskustella lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvistä asioista ohjaajien kanssa. He kokivat, että ohjaajilla on laaja kokemus perheiden tukemisessa ja että he ovat oikeasti avuksi lapsen kanssa.

Henkilökunnalla on pitkä kokemus, niin voi sit kysyä, (- -) et jos joku asia jää mietityttämään, et onks tää niinku ok, et neuvolaan soitetaan 12-13 välillä eikä sinne viitti jatkuvasti ihan kaikesta soitella, niin sit voi kysyä joltai, et onks teillä ollu tällasta. (V6)

Ohjaajat panostavat vanhempien kuuntelemiseen ja tukemiseen. He eivät moiti, arvostele tai tuputa neuvoja väkisin. Ohjaajat tukevat vanhempaa tekemään ratkaisun, joka palvelee mahdollisimman hyvin perhettä.

Vanhemmat luottavat siihen, että ohjaajat osaavat puuttua perheiden ongelmatilanteisiin tai ohjata perheen avunhakuun. Ohjaajat pyytävät tarvittaessa asiantuntijan puhumaan eri aiheista.

8.2 Toiminnan merkitys perheelle

Suviniityssä käyvät perheet ovat olleet oikein tyytyväisiä Suviniityn monipuoliseen ja runsaaseen toimintaan. Ohjaajat nauttivat toiminnan vetämisestä ja panostavat sen suunnitteluun ja

toteuttamiseen. Vanhemmat ovat tyytyväisiä saadessaan mahdollisuuden olla mukana toiminnan suunnittelussa. Kotivanhemmuuden kannalta Suviniityssä käyminen on ollut varsin vaimaannuttavaa.

Henkilökunta reagoi toimintaa suunniteltaessa vanhempien mukaan todella hyvin muuttuviin tilanteisiin. Tammikuussa 2010 espoolaiset perheet lakkasivat saamasta kotihoidontuen kuntalisää, mikäli perheen lapsista joku osallistui kunnalliseen tai yksityisen hoidon tuella tuettuun päivähoitoon. Tämä on asettanut avoimelle päiväkodillekin uusia haasteita, kun tarve isompien lasten toiminnalle on kasvanut.

8.2.1 Toiminnan merkitys vanhemmalle

Vanhemmat kokivat, että on haastavaa keksiä lapselle tekemistä kotona. Useat vanhemmat tuovat esiin askartelemisen haasteet; materiaalien tai ideoiden puuttumisen. Vanhemmista tuntuu huojentavalta, että Suviniityssä voi askarrella ohjatusti. Jotkut haastateltavat toivat esiin, etteivät olisi itse tulleet ajatelleeksi lapsen osaavan tehdä jotakin sellaista, mitä Suviniityssä on tehty. Myös askarteluvinkkien saaminen sekä muiden lapsen kanssa tehtävien toimintojen oppiminen on tuntunut vanhemmista antoisalta.

Se on semmonen paikka, jossa voi tarjota lapselle jotain tällaista käsillä tekemistä mitä ei välttämättä kotona tuu tehtyä. Ja niinku se konkreettinen toiminta siis siellä siis se ei niinkään sinänsä et se paikka on olemassa, että siellä tapaa ihmisiä vaan se konkreettinen toiminta on ollu sitä että et se tarjoaa lapsille niitä virikkeitä mitä vanhempi ei saa aikaseks kotona hommattua. (V4)

Toiminnan suunnittelussa on huomioitu eri-ikäisten lasten kehitystasot. Jos lapsi ei jaksa keskittyä tai halua osallistua toimintaan, siihen ei pakoteta. Tämä koettiin hyvänä asiana. Tällöin vanhemmalle ei tule kiusausta ”pakottaa” lasta kiinnostumaan eikä hänen myöskään tarvitse ”hävetä” lasta, joka ei juuri nyt ole halukas kyseiseen toimintaan. Vanhemmat kokevat, että juuri toiminta tukee vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta,

Tehdään yhdessä lapsen kanssa asioita, lauletaan, muskarit, nää lorujutut, askarrellaan yhdessä, mun mielestä nää tukee tosi hyvin sitä vuorovaikutusta. Että niinku lapsi ja vanhempi touhuu yhdessä. (V9)

Lähes kaikki haastateltavat olivat osallistuneet Vauvaryhmän toimintaan. Vanhemmat kokivat, että sen toiminta on tärkeä olla olemassa. Vauvavuosi koettiin erityiseksi vuodeksi; silloin vertaistuki tuntuu erityisen tärkeältä, kun vanhemmuus on uutta ja monet asiat mietityttävät. Erityisesti esikoisensa saaneet olivat mieltäneet Vauvaryhmässä saadun vertaistuen tärkeäksi. Moni mainitsi myös, että Vauvaryhmässä vauvan voi turvallisesti laittaa lattialle ilman, että joku isompi lapsi juoksentelee liian läheltä.

Vauvaryhmän lisäksi Suviniityssä on viikoittain Painonhallintaryhmä painonhallinnasta, liikunnasta ja ravinnosta kiinnostuneille vanhemmille. Painonhallintaryhmään oli osallistunut osa haastateltavista, ja se oli koettu mukavana, informatiivisena ryhmänä saada tietoa painonhallinnasta ja keskustella siihen liittyvistä asioista. Painonhallintaryhmä tarjoaa sosiaalista tukea ja verkostoitumista.

Ku taas sitte Painonhallintaryhmässäkin on niitä samoja tyyppisiä, joiden kanssa sitten muutenkin käy ja juttelee ja näkee monta kertaa viikossa, niin siin tulee siin tulee sellanen niinku sosiaalinen tuki ja sosiaalinen verkostoituminen. (V4)

Useassa haastattelussa tuotiin esille, että suljettu ryhmätoiminta sitoo Suviniityn toimintaa aikataulullisesti eikä siksi ole tarpeen järjestää enempää sellaista. Kysyttäessä millaisille ryhmille kuitenkin voisi olla tarvetta, ryhmiä synnytyksen jälkeistä masennusta sairastaville, uhmaikäisen lapsen vanhemmille, imetyksen tueksi ja 1–2-vuotiaan lapsen vanhemmille suunnattua ryhmää toivottiin. Myös erilaiset asiantuntijaluennot ravinnosta, nukkumisesta, imetyksestä ja uhmaikästä olivat haastateltavien keskuudessa tervetulleita.

8.2.2 Toiminnan merkitys lapselle

Lapsen kannalta Suviniitty toimii sosiaalisten suhteiden harjoittelun paikkana ja synnyttäjänä. Vanhemmat kokevat, että Suviniityn toiminta edistää lapsen sosiaalisten taitojen kehittymistä. Lapsi tapaa muita alle kouluikäisiä lapsia, oppii toimimaan ryhmässä ja saa leikkiä myös samanikäisten lasten kanssa. Lapsi oppii tärkeitä sosiaalisia pelisääntöjä. Moni haastateltava koki tärkeänä sen, että lapsi tutustuu myös kodin ulkopuolisiin, turvallisiin aikuisiin. Tällä tavoin Suviniitty toimii harjoittelupaikkana esimerkiksi päiväkotiin menoa ajatellen. Lapsi saa harjoitusta ohjattavana olemisesta ja ryhmän jäsenenä olosta.

Toiminnassa on huomioitu erinomaisesti eri-ikäiset lapset ja eri kehitystasojen tuomat vaatimukset. Lapsella on mahdollisuus toiminnalliseen ja elämykselliseen arkeen sekä uusien asioiden oppimiseen ja kokemiseen. Toiminta on vapaaehtoista, jos ei juuri sillä hetkellä ole kiinnostunut tekeillä olevasta toiminnasta, lasta ei siihen pakoteta.

Tila soveltuu lasten kanssa toimimiseen. Vanhempien ei tarvitse pelätä, että lapsi rikkoisi tavaroita tai satuttaisi itseään. Tila on yhtenäinen, joten lapsen näkee hyvin koko ajan. Tila on jaettu pedagogisesti hyvin eri toiminta-alueisiin. Akustiikan suhteen tila sai moitteita, melu nousee helposti liian kovaksi kun perheitä on paikalla paljon.

Useat vanhemmat tuovat esiin avoimen päiväkodin toiminnan tasapuolistavan ulokkeen: kotihoidossa oleva lapsi saa mahdollisuuden päästä osalliseksi samankaltaisista toiminnoista, kuin

päivähoidossa olevat lapset. He saavat kokemuksen ohjattavana olemisesta, ryhmässä toimimisesta sekä sellaisista tuokioista, joita vanhempi ei tule kotona järjestäneeksi. Tämä on tärkeä näkökohta lapsen kehityksen kannalta. Kokemukset voivat tulevaisuudessa auttaa lasta sopeutumaan päivähoitoon.

8.2.3 Toiminnan merkitys kotivanhemmuudelle

Kotivanhemmuus koettaisiin ilman Suviniittyä tylsempänä, haastavampana, raskaampana ja ankeampana. Usea haastateltava toi esiin, että sosiaalisia kontakteja olisi jäänyt syntymättä, koska kontaktien luominen koetaan helppona ja luontevana. Osa vastaajista toi esille, että olisi uskoakseen palannut työelämään aiemmin, jos Suviniittyä ei olisi. Osa vastaajista koki, ettei työhönmeno varsinaisesti siirtynyt, mutta Suviniitystä on ollut tukea kotivanhemmuuteen. Vanhempien mukaan myös lapsilta olisi jäänyt monta asiaa kokematta ilman Suviniittyä.

Voi olla että olisin ollut hanakampi lähtemään töihin, jos tällasta paikkaa ei olisi, mutta en pitäisi sitä ratkasevana meidän perheen tilanteessa, mutta kylähän se kotona oleminen on niinku rattosampaa kun voi tulla tämmöseen paikkaan. (V12)

Mä luulen, et mä olisin jo aika isolla todennäköisyydellä mennä töihin. Tätä kautta tulee niitä arjen aikuiskontakteja, ideoita, virikkeitä lapsen kanssa toimimiseksi. (- -) Täällä sitä leikkiseuraa saa, muttei kuitenkaan tarvi mennä sitten päivähoitoryhmään. Voi olla itse siinä läsnä, niin on se oma syyli tarjota. Mut jos ei ois tämmöstä paikkaa, niin kyl mä luulen et mä olisin jo töissä. (V9)

Lyhyempänä. Aika varmasti. On niinku leikkipuistot ja muut, mut kyl mä nään hirveen kivana tän ku tää on sisätiloissa ja pystytään istumaan rauhassa. Et se luo niinku ihmissuhteiden muodostumiselle ja lasten kanssa rauhassa olemiselle et se tuo ihan erilaisen tunnelman. Et ehkä se on sit osa sitä vanhemmuuden tukemista et on enemmän kiireetöntä se toiminta täällä. Ollaan ja jutellaan. (V6)

Syinä aikaisempaan töihin menoon haastateltavat kokivat yksinäisyyden tunteet ja arjen haastavuuden. Ilman vertaisryhmää, lasten mahdollisuuksia viriketoimintaan ja kaverisuhteisiin arki tuntuisi pitkäveteiseltä ja liian haasteelliselta. Suviniitty tarjoaa kotivanhemmalle monella tasolla vaihtelua arkeen.

8.3 Ohjaajan rooli perheen tukijana

Ohjaajilla on Suviniityssä merkittävä rooli. Ohjaajat saivat runsaasti positiivista palautetta haastatelluilta vanhemmilta. Vuorovaikutustaidot, ammattitaito ja ammatillisuus sekä sitoutuneisuus näyttäytyivät Suviniityn ohjaajien piirteinä.

8.3.1 Ohjaajien ammattitaito ja ammatillisuus

Vanhempien mukaan ohjaajat hyväksyvät asiakkaat sellaisina kuin he ovat. He pysyttelevät puolueettomina ja ottavat hyvin huomioon perheiden erilaiset kasvatusnäkökymykset. Ohjaajat kannustavat vanhempaa löytämään juuri itselle sopivan ratkaisun tilanteisiin. Ohjaajat arvostavat vanhempia ja lapsia. Ohjaajat eivät tyrkytä näkökymyksiään, mutta neuvoja kysyttäessä he ovat valmiita auttamaan ja kuuntelemaan.

Ohjaajilla on vanhempien mukaan laaja kokemus perheiden kanssa työskentelystä. Ohjaajat tunnistavat, jos jokin on vialla ja osaavat puuttua siihen asian vaatimalla tavalla.

Ei sitä huomaa samalla tavalla lapsessa kaikkee mitä toiset huomaa. Et kyllähän täällä ammattilaiset ihan eri tavalla osaa puuttua sellasiin asioihin tai antaa neuvoja sellasiin asioihin, joihin ei itse osaa kiinnittää huomiota, jos joku on vaikka pielessä. (V6)

Ei oo niinku sillain että ketään tuomittas. Jokainen saa tulla tänne semmosena kun on ja ajatella asioista niinku on. Ei he asetu niinku kenenkään puolelle. (V14)

Ohjaajat osaavat vanhempien mielestä ohjata perheen erityisavun piiriin, mikäli eivät itse osaa auttaa. Avoimessa päiväkodissa käy aika ajoin asiantuntijoita kertomassa eri teemoista.

Uskoisin, että jos oikeesti olis jotain ongelmii, joihin tarvittais jotain ulkopuolista apuu, niin ne pystyis kyllä neuvomaan. (V15)

Jos on niinku joku semmonen alue, mistä ihmisillä niinku herää kiinnostus jutella niin sit ne niinku jos ei ne ite välttämättä oo niinku spesiaaleja siinä aiheessa niin sit ne hommaa sinne jonkun, joka tietää siit asiasta jonka kanssa voi puhuu ja jutella. (V3)

Ohjaajat osaavat käsitellä erilaisia lapsia ja opettaa lapsille asioita siten, että lapsi ymmärtää. Vanhemmat näkevät, että ohjaajat ovat selvästi omalla alallaan, ja ovat ammattitaitoisia ja kokeneita.

8.3.2 Vuorovaikutustaidot

Ohjaajat ovat vanhempien näkökymysten mukaan avoimia, luontevia, joustavia, avuliaita ja suhtautuvat lämpimästi asiakkaisiin. Heitä on helppo lähestyä eivätkä he teeskentele. He ottavat uudet vanhemmat vastaan lämpimästi ja pyrkivät auttamaan heitä liittymään joukkoon. Useampi haastateltava oli ihmeissään siitä, kuinka hyvin ohjaajat muistavat kaikkien nimet. Vanhempien mukaan tämä on osoitus todellisesta työhön sitoutumisesta.

Vanhemmat kokevat, että ohjaajat suhtautuvat heihin lämpimästi ja joustavasti. Ohjaajia on helppo lähestyä, he ovat avuliaita ja avarakatseisia.

Ne on tosi ihania. Ne on kertakaikkiaan siis semmosia, et tekee mieli tulla tänne. Lapset tykkää siis ihan kamalasti. Ne on ihan kuin perheenjäseniä suurinpiirtein tai ystäviä. (V8)

Myös lapset pitävät ohjaajista paljon. Heistä puhutaan kotonakin, ja lapset haluavat näyttää ohjaajille oppimiaan taitoja. Ohjaajia pidetään ikään kuin perheen jäseninä. Ohjaajat osaavat käsitellä hyvin luonteiltaan erilaisia lapsia. He suhtautuvat lapsiin kunnioittavasti, positiivisesti ja lämpimästi.

8.3.3 Sitoutuneisuus

Lukuisat vanhemmat toivat haastatteluissa esiin, että Suviniityn ohjaajat sitoutuvat työhönsä. Tämä näkyy heidän mielestään siinä, että ohjaajat muistavat lasten ja vanhempien nimet hämmästyttävän hyvin, ottavat jokaisen perheen lämpimästi vastaan ja ovat kiinnostuneita vanhemman jaksamisesta.

Ohjaajat heittäytyvät toimintatuokioihin ja keskusteluihin. Sitoutuneisuus näkyy toiminnan laadussa ja suhtautumisessa perheisiin, sanovat vanhemmat. Ohjaajat eivät rajaa työtä ja muuta elämää.

Ne rakastaa sitä omaa työtään. Ja ne arvostaa ja tykkää siitä tosi paljon et se niinku näkyy siinä työssä kokonaisuutena ja niitten niissä toimintahetkissä, et ne on ihan 110 lasissa siinä mukana mikä on must tosi ihana juttu et ne on läsnä niille lapsille siinä ja myös aikuisille. (V3)

Et se [työ] on enemmänkin osa elämää kun (- -) pelkkä duuni, josta lähetään kello viistoista ja soromnoo. (V4)

Siis mä koen sen, et se on tosi tärkeä (- -), et Ohjaaja tuntee meijät sen verta hyvin, et se kattoo niinku naamasta, et se kysyy suoraan, et mikä nyt on vika-na, vaikkei sitä olevinaan anna ulos, niin Ohjaaja kyl tunnistaa heti ku tulee, et no nii otappa kahvia, et nyt jutellaa, et sielt saa sit sitä tukea saman tien. Pääsee purkamaan ne asiat ulos. Et on ne sitte parisuhteeseen tai lapsiin liittyvää tai mihin tahansa. (V1)

8.4 Vanhempien viestejä päättäjille

Suviniityn kohtalosta päättävillä henkilöillä vanhemmat halusivat tuoda esiin sen näkökohdan, että toiminnan laadun ylläpitämiseksi olisi tärkeää säilyttää kahden työntekijän läsnäolo. Vanhemmat toivoivat, että toiminnalle tulisi jokin pysyvyys, jotta voitaisiin luottaa siihen, että toiminta jatkuu ja samat työntekijät voisivat jatkaa työntekoa. Vanhemmat kokivat myös, että päättäjien toivomat kaksikymmentä perhettä eivät yksinkertaisesti mahdu Suviniityyn samaan aikaan. Melu yltyy liian kovaksi ja tunnelmasta tulee helposti levoton.

Älkää nyt (- -) sitä ajako alas, pistäkää siihen lisää rahaa, ihmiset jaksaa pitää lapsensa paremmin kotona. Se tulee halvemmaks kaikille! Jos kaikki me Suviniityn äidit ollaan tuolla päivähoitojonossa lastemme kans, ei sekään nyt kovin halvaksi tuu. Eikö nyt ennaltaehkäisy ole aina halvempaa kuin vahingon parantaminen. (V4)

Kyl mä luulen, et hyvin monien äitien helpotus, et myös se, et tapaa muita aikuisia ihmisiä ja monilla voi ollakin niin, et ne tarvii vertaistukea ja keskustelua lapsen kasvatuksesta tai joihinkin asioihin liittyen. Et ei pitäis ainakaan sulkee tai lakkauttaa näitä paikkoja! (V5)

Vanhemmat toivovat Suviniityn kohtalosta päättävien henkilöiden muistavan, että toiminta vaatii aika vähän resursseja verrattuna siihen, että palvelua saavia perheitä on 300 vuodessa. Suviniitty ehkäisee sellaisia ongelmia, jotka syntyvät ilman sosiaalisia kontakteja, vertaistukea tai ammattitukea. Vanhemmat uskoivat Suviniityn tarjoamien palvelujen ennaltaehkäisevän ongelmia ja säästävän siten muiden alueiden palvelujen vaatimia resursseja (mm. lasten päivähoito, perheneuvola, neuvola, mielenterveyspalvelut, lastensuojelu).

Haluaisin sanoa, että tää on ihan korvaamaton paikka. Kun täällä kohtaa erikikäiset äidit ja isät ja lapset ja eri sosiaaliluokista tulevat ihmiset. Ja tää on niinku tälle alueelle ihan uskomaton bonus. Väittäisin kyllä, että täntyyppinen toiminta auttaa vanhempia jaksamaan ja niinku vähentää myös varmasti niinku rahallisesti kuluja niinku toisilla alueilla, siis esimerkiksi niinku neuvolan ja perheneuvonnan ja monen muun. Tää on niinku samalla myös lähes aina avoin neuvontapankki, jonne voi tulla kun on jokin vaikeus niinku ja että tää tukee vanhempien jaksamista tosi mahtavalla tavalla. (V12)

8.5 Kehittämisehdotukset

Useissa haastatteluissa nostettiin esiin tarve teemakeskusteluille, teemakeskusteluilloille tai teemaryhmille. Teemakeskusteluja toivottiin aiheista lasten ruokailu, nukkuminen, imetys, allergiat ja uhmaikä.

Tukiryhmiä toivottiin uhmaikäisten vanhemmille, imettäville ja synnytyksen jälkeisestä mäsennuksesta toipuville. Eräs haastateltavista koki, ettei hänen lapsellaan ole omaa ryhmää, kun on Vauvaryhmä alle 1-vuotiaille ja Touhulit 3-5-vuotiaille. Hän haluaisi oman ryhmän 1-2-vuotiaille lapsille.

Isommille lapsille olevan toiminnan toivottiin ehdottomasti jatkuvan. Yksi haastateltava ehdotti yhteisulkoilua ja ruoan valmistamista yhdessä. Eräs haastateltava toivoi enemmän iltaohjelmaa ja myöhempiä aukioloaikoja. Tämä helpottaisi myös työssäkäyvien vanhempien Suviniityssä vierailua.

Ohjaajien toimintaan kohdistuva kritiikki koski lähinnä työntekijöiden kiirettä tai vauhdikkuutta. Joillekin haastateltaville oli jäänyt se käsitys, ettei ohjaajalla ollutkaan aikaa hänelle. Toiminnan vetämisen energisyyden tasoon toivottiin rauhallisempaa otetta.

Kritiikki kohdistui myös epävarmuuteen siitä, saako Suviniityssä jatkaa kaksi ohjaajaa vai ei. Ylipäätään epävarmuus Suviniityn tilanteesta oli tuntunut vanhemmista ikävältä. Vanhemmat olivat ehdottomasti sitä mieltä, että Suviniityssä on oltava jatkossakin kaksi ohjaajaa, mielellään jopa kolme. Myös ohjaajien vaihtuvuus koettiin haasteellisena asiana lähinnä lasten takia. Suviniityssä on vaihtunut toinen työntekijä kahdesti kuluneen kahden vuoden aikana.

Isommille lapsille tarkoitetusta toiminnasta on ollut kova kysyntä. Keväällä 2009 alkoi Touhulit, 3–5-vuotiaiden touhuryhmä, johon lapsi osallistuu yksinään tunnin ajan kerran viikossa. Vanhemmat pitivät Touhulit-toimintaa todella onnistuneena. Lapset ovat vanhempien mukaan nauttineet toiminnasta paljon. Tällaista toimintaa toivottiin jatkossakin.

9 Perhetyö avoimessa päiväkodissa - työntekijöiden haastattelun tulokset

Haastattelin Suviniityn avoimen päiväkodin työntekijöitä toukokuussa 2010. Kyseessä oli parihaastattelu työntekijöiden omasta toiveesta. Työntekijät ovat koulutukseltaan lastentarhanopettaja ja lähihoitaja. Molemmilla on useiden vuosien pituinen työkokemus avoimen varhaiskasvatustoiminnan parissa tehtävästä perhetyöstä. Toinen on työskennellyt Suviniityssä lähes tulkoon koko Suviniityn olemassaolon ajan, toinen noin vuoden.

Olin laatinut haastattelukysymykset asiakkaille tekemäni haastattelurungon pohjalta. Hyödynsin asiakkaiden esiin nostamia näkökohtia haastattelurunkoa suunnitellessa. Pohjalla olivat Suviniityn toimintasuunnitelmaan kirjatut tavoitteet. Kyseessä oli asiakashaastattelun tapaan teemahaastattelu.

Haastattelu kesti 45 minuuttia. Haastattelu keskeytyi muutaman kerran puhelimen soidessa, mutta haastattelun kulkuun se ei vaikuttanut. Nauhoitin haastattelun sanelukoneella. Litte-roitua haastatteluaineistoa tuli 10 sivua 1,5 rivivälillä.

Suviniityssä tehtävän ennaltaehkäisevän perhetyön keinoja ovat vanhemmuuden tukeminen sekä vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen. Vanhemmuutta voidaan tukea kommunikatiivisen tuen, vertaisryhmätoiminnan ja moniammatillisen yhteistyön keinoin. Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen tapahtuu toiminnallisuuden kautta sekä ohjaamalla vanhempaa keskustelun ja mallittamisen avulla.

9.1 Vanhemmuuden tukeminen

Työntekijät kertoivat, että vanhempien hyvinvointiin ja jaksamiseen kiinnitetään huomiota Suviniityssä. Ohjelmaan on lapsille suunnatun toiminnan lisäksi eritelty vanhemmille suunnattuja hyvinvointiin liittyviä toimintoja, kuten mahdollisuus käydä kampaajalla, kosmetologilla tai hierojalla. Suviniityssä on paljon tuote-esittelyjä: vaatteiden, ruoka-aineiden, askartelutarvikkeiden, lelujen ja koriste-esineiden esittelyjä. Vanhemmuuden tukeminen näyttäytyi työntekijöiden haastattelussa kommunikatiivisen tuen, moniammatillisen tuen sekä vertaisryhmätoiminnan kautta.

9.1.1 Kommunikatiivinen tuki

Ohjaajat ovat aina valmiita kuuntelemaan vanhempien mielteitä, iloja ja suruja. Vanhempia ei ohjata täydellisyyteen, vaan riittävän hyvään vanhemmuuteen. Ohjaajat tukevat vanhempia löytämään heidän vanhemmuuteensa sopivan tavan hoitaa lasta. Ohjaajat antavat neuvoja oman hyvinvoinnin edistämiseksi: ohjaavat lepäämään enemmän, harrastamaan tai jollakin muulla tavoin lisäämään omaa hyvinvointia.

Sit onhan meillä joskus ihan suora ohjaustakin, et kun me nähdään jotain tilanteita, että että vanhemmalla esimerkiks käämit palaa nii sit saattaa olla me mennään sit siihen, et hei annetaan lepohetki ja sit tehan voisitte mennä tekee jotain yhdessä näitäkin on, et joskus hermot menee vanhemmalta, ei jaksa.

Vanhemman voimaantuminen mahdollistuu keskustelun ja sen tuoman reflektion kautta. Vertaistuki ja ammattilaistuki auttavat vanhempaa näkemään oman perheensä tilanteen oikeassa mittasuhteessa, ja voi saada arvokkaita neuvoja, miten tilannetta voitaisiin parantaa.

Ilmapiiri on luotu tervetulleeksi ja leppoisaksi. Uudet vanhemmat halutaan sulauttaa mukaan toimintaan. Työntekijät haluavat tervehtiä kaikkia vanhempia ja pyrkivät vaihtamaan jokaisen vanhemman kanssa kuulumisia.

Ja uudet sanookin, et on helppo tulla, et ei oo semmosta jotkut istuu tuolla ja toiset täällä ja sit ei oikein tiedä et mihin menis.

9.1.2 Moniammatillinen yhteistyö

Suviniityn avoin päiväkotitekee yhteistyötä Espoon keskuksen alueen terveydenhoitajien, perhetyönohjaajien, perhetyöntekijöiden, sosiaalityöntekijöiden ja asukaspuiston kanssa. Aiemmin yhteistyö oli työntekijöiden mukaan runsaampaa ja monipuolisempaa.

Ajan- ja resurssien puute on johtanut yhteistyön vähenemiseen. Yhteistyö on lähinnä oman työarjen esittelyä muille toimijoille, konsultaatiota, perhevalmennusta ja asiantuntijakeskusteluja avoimessa päiväkodissa. Työntekijät toivoisivat yhteistyön lisääntyvän ja monipuolistuvan tulevaisuudessa. Erityisesti perheneuvolan ja muiden avoimien päiväkotien kanssa tehtävä yhteistyö olisi tarpeen.

Suviniityssä joudutaan tekemään joskus lastensuojeluilmoituksia. Työntekijöiden mukaan tilannetta on seurattu ensin huolellisesti ja oltu yhteydessä muihin perheen kanssa työskenteleviin tahoihin. Usein kyseessä on ollut perhe, joka on jo lastensuojelun asiakas. Kun on koettu tilanteen huononevan selkeästi, on jouduttu puuttumaan tilanteeseen tekemällä lastensuojeluilmoitus.

9.1.3 Vertaisryhmätoiminta

Suviniityssä toimii tällä hetkellä Vauvaryhmä ja Painonhallintaryhmä, joiden toiminta perustuu vertaistukeen. Vauvaryhmä on perustettu vanhempien toiveiden pohjalta. Ryhmästä on tullut todella suosittu, siinä käy viikoittain 14–20 vauvaperhettä.

Työntekijöiden mukaan tarvetta olisi vertaisryhmälle, jossa perheeseen on syntynyt toinen lapsi. Myös synnytyksen jälkeisen masennuksen sairastavia äitejä varten perustettu ryhmä, jonka kolmanneksi ohjaajaksi tulisi ulkopuolinen, terapeuttisen koulutuksen omaava työntekijä, olisi tarpeen.

Ohjaajat ovat iloisia siitä, että Suviniityn vanhemmat ovat sosiaalisesti aktiivisia, verkostoituneet hyvin ja tapaavat myös Suviniityn aukioloaikojen ulkopuolella.

9.2 Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen

Vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus on Suviniityn keskeisempiä tavoitteita. Vuorovaikutusta pyritään ylläpitämään tai parantaa toiminnallisuuden, keskustelun ja mallittamisen kautta.

9.2.1 Toiminnallisuus

Työntekijät kertovat, että lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta tuetaan Suviniityssä erityisesti toiminnallisilla keinoilla. Yhteisellä tekemisellä vanhempi ja lapsi voivat nauttia yhdessäolosta ja oppia sellaisia toimintoja, joita he eivät kotona tulisi tehneeksi. Lapsi saa osallistua toimintoihin yhdessä oman vanhemman kanssa, jolloin se tuntuu turvalliselta ja mukavalta.

Sitten tehdään asioita niinku että vanhempi tekee lapsensa kans mikä monesti jää sitten vähän vähemmälle siel kotona. Et ei tehä askartelujuttuja tai lauleta tai muuta. Enemmän sitä arjen pyörittämistä.

Pyrkimys on se, että vanhemmat tekee sen lapsen kanssa, jossa lapsi saa sen hetken olla sen täysin vanhemman huomion alla, ja se on sitä yhdessä tekemisen iloa.

9.2.2 Vanhemman ohjaaminen keskustelulla

Tilanteissa, joissa vanhempi on uupunut ja näyttää menettävänsä itsehillinnän lapsen kanssa, ohjaaja voi antaa vanhemmalle pienen lepo hetken tai ohjata vanhempaa hienovaraisesti käyttäytymään tilanteessa sen vaatimalla tavalla. Kun työntekijä toimii lapsen kanssa hetken ja tarjoaa näin vanhemmalle hengähdystauon, vanhempi jaksaa paremmin olla lapsensa kanssa ja toimia myös haastavammissa tilanteissa. Arjen hengähdystauot ovat kotivanhemmalle tärkeitä. Työntekijät voivat rauhoitella vanhempaa ja ohjata vanhempaa rakentaviin lapsen rauhoittelutapoihin.

9.2.3 Vanhemman ohjaaminen mallittamalla

Mallittaminen on toiminnallisten keinojen ohella toinen tukemistapa. Ohjaaja voi toimia mallina; hän näyttää vanhemmalle lapsen kanssa toimimalla, millaisia asioita lapsen kanssa voi tehdä. Ohjaaja voi opettaa vanhempaa huomioimaan lasta paremmin ja huomaamaan lapsen tarpeet paremmin. Vanhempi voi oppia arvostamaan omaa lastaan, kun ohjaaja ihailee lapsen ominaisuuksia.

Ohjataan vanhempia tekee jotain, et käykää vaikka muovailee tai piirtää tai lukekaa kirjaa.

Etenkin kun on näitä vauvaperheitä, niin just tätä tämmöistä, et katopa sen silmiä ja ootko huomannu tai näytäpä nyt vähän kieltä, huomaatko kun se näyttää takasin, että ihan oikeesti niinku vanhempaa ohjataan siihen, et huomaa, et (- -) ai se tekee tollee.

9.3 Asiakkailta tulleisiin kehittämistoiveisiin vastaaminen

Vanhempien haastatteluissa tuli esiin kehittämistoiveita, joihin työntekijät vastasivat haastattelussaan. Eniten vanhemmat toivoivat tukiryhmiä: imetyksen tukemisen, uhmaikäisen kanssa jaksamisen sekä synnytyksen jälkeistä masennusta sairastavien tukiryhmiä. Myös teemakeskusteluja joko työntekijöiden tai ulkopuolisten asiantuntijoiden vetäminä toivottiin uniasioista, ruokailusta ja vanhemmuudesta.

Ohjaajat suhtautuivat kehitysehdotuksiin innostuneesti. Tukiryhmien vetämiseen heidän pätevyytensä ei yksin riitä, vaan niihin tarvittaisiin ulkopuolinen ohjaaja, jolla olisi terapeuttinen ammattitaito tai terveydenhuollollista osaamista. Ohjaajat ovat valmiita pyytämään asiantuntijoita neuvolasta ja perheneuvolasta. Ryhmätoiminnan suhteen tarvetta olisi työntekijöiden mukaan erityisesti synnytyksen jälkeistä masennusta sairastaville äideille. Myös odottavien äitien ryhmä olisi työntekijöiden haaveena sekä ryhmä, jossa perheeseen olisi juuri syntynyt toinen lapsi.

Ohjaajat ottavat mielellään vastaan kehitysehdotuksia ja toteuttavat niitä mahdollisuuksien mukaan. He toivovat vanhempien kertovan toiveistaan voidakseen kehittää toimintaa yhä paremmin perheitä palvelevaksi.

9.4 Oman työn kehittämisen haasteet ja mahdollisuudet

Työntekijät kokevat keskinäisen vuorovaikutuksensa hyväksi ja toimivaksi. Erityisesti heidän välinen dialogisuus on edesauttanut työn kehittämistä. Molemmat työntekijät pyrkivät kehittämään omaa työtään jatkuvasti ja hankkimaan ajankohtaista tietoa perhetyöstä ja toiminnan ohjaamisen osa-alueista.

Kysyttäessä työntekijöiltä, mistä syntyy nk. työn imu eli halu jatkaa juuri tämän työn tekemistä ja kehittämistä, työntekijät näkevät paitsi heidän välisensä synergian, myös Suviniityssä vallitsevan tunnelman vaikuttavan asiaan. Työntekijät saavat asiakkailta paljon palautetta, jonka mukaan asiakkaat viihtyvät Suviniityssä ja kokevat Suviniityssä käymisen auttavan vanhempia jaksamaan. Työntekijöiden ja asiakkaiden välinen vuorovaikutus on toimiva, mikä edesauttaa molemminpuolisuutta viihtyvyyttä.

Suurimmat haasteet tulivat ylemmältä esimiestaholta. Työntekijöistä tuntui siltä, että juuri kun on saanut jonkun asian toimimaan, asetetaan uusia muutospaineita. Keskittyminen perustehtävään on ollut haastavaa, kun säästötoimenpiteiden uhka vie pohjaa työltä. Myös yhteisen keskusteluajan sekä suunnitteluajan puute vaikeuttaa työn kehittämistä. Ajan ja voimavarojen riittämättömyys estävät perheiden tukemista työntekijöiden mukaan.

Työntekijät toivoisivat, että päättäjät voisivat nähdä avoimen päiväkodin merkityksen muunlaisena kuin vain päivähoitajona lyhentävänä.

Tänne on esimiehet ja päätöksentekijät tervetulleita katsomaan tätä toimintaa ja kuulemaan vanhempia, et miten tärkeenä he tätä paikkaa pitää. Päättäjätkin näkis, et vaikka [avoimen] päivähoiton tarkoitus on se, et vanhemmat ei veis lapsiaan päiväkotiiin, mutta et näkisivät myös, et tää on sitä ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä.

9.5 Suviniityn tulevaisuus

Työntekijät toivovat, että Suviniitty saa jatkaa toimintaansa samankaltaisena kuin tällä hetkellä. He toivoisivat pysyvyyttä ja sen kautta tulevia mahdollisuuksia perheiden hyvinvointiin vaikuttamiseen.

He kokevat roolinsa myös tulevaisuudessa ennaltaehkäisevän perhetyön tekijöinä. Lastensuojelutarpeen väheneminen, sijoitusten estäminen ja vanhempien jaksamiseen vaikuttaminen ovat tärkeitä työn sivutuotteita.

Verkostoyhteistyön lisääminen olisi työntekijöiden mukaan hyvin tärkeää. Erityisesti yhteistyö muiden avointen päiväkotien kanssa tulisi olla runsaampaa. Työntekijöiltä puuttuu kokonaan työnohjaus, joka myötävaikuttaisi perheiden yhä parempaan tukemiseen.

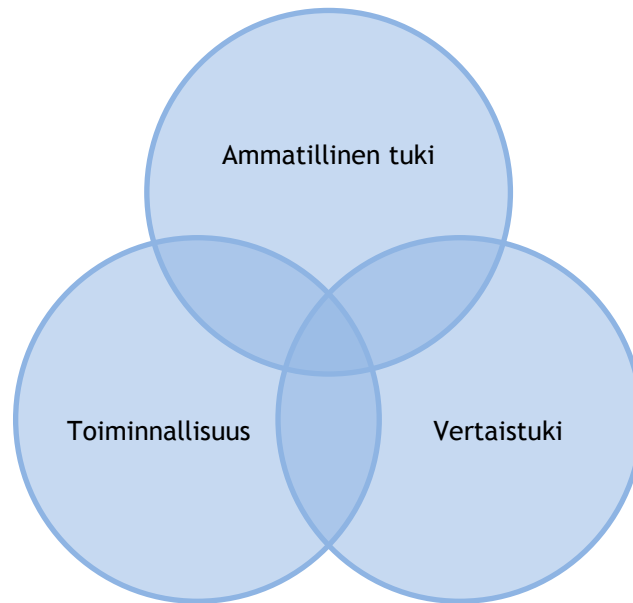
10 Tulosten tarkastelu

Seuraavassa osiossa on tarkoitus pohtia, miksi perheet käyvät avoimessa päiväkodissa, millaista tukea avoimessa päiväkodissa voi saada, miten työntekijät määrittelevät avoimessa päiväkodissa tehtävän perhetyön ja miten avoin päiväkotitoimi voisi tukea perheitä vieläkin paremmin.

10.1 Avoimen päiväkodin merkitys perheille

Keskeisimpinä tässä opinnäytetyössä nähtäviä avoimessa päiväkodissa käymistä selittävinä tutkimustuloksina voidaan pitää avoimen päiväkodin perhetyön vanhemmuutta ja vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta tukevaa merkitystä. Suviniityssä käymisellä on vanhempaa voimaannuttava vaikutus. Vanhemmuuden tukeminen ja voimaantuminen tapahtuvat ohjaajilta saatavan tuen, vertaistuen ja toiminnan lasta ja vanhempaa voimaannuttavan merkityksen kautta. Vanhempi saa mahdollisuuden reflektoida omaa vanhemmuuttaan ja perhetilannettaan. Hän voi saada sitä kautta voimaantumisen ja itseään uskominen kokemuksia. Toiminta tarjoaa vanhemmalle ja lapselle elämyksiä, uusia kokemuksia ja yhdessäoloa.

Perheet käyvät Suviniityssä, koska he saavat voimaantumisen kokemuksia. Voimaantuminen nousee vanhemmuuden tukemisen osa-alueista sekä hengähtämisestä ja rentoutumisesta. Rentoutuminen on yhtäältä konkreettisen nk. oman ajan järjestymisestä (hieroja, kampaaja, kosmetologi) syntyvää, toisaalta lapsen viihtymisen tuomaa hengähtämistä. Useat vanhemmat toivat haastatteluissa esiin, että lapset viihtyvät toisten lasten seurassa tai itseksensä eri tavalla kuin kotiooloissa. Näin vanhempi saa mahdollisuuden hengähtää hetken.

Kuvio 10: Voimaantumisen välineet avoimessa päiväkodissa

Voimaantumisen välineet avoimessa päiväkodissa ovat ammatillinen eli ohjaajilta tuleva tuki, vertaistuki ja toiminnallisuus (kuvio 10). Näiden kautta vanhempi voi saada arjen voimavaroja lisääviä ajatuksia omasta vanhemmuudestaan.

Avoimen päiväkodin merkityksestä vanhemmuuden tukijana on tehty 2000-luvulla lukuisia tutkimuksia. Olen valinnut lähempään tarkasteluun niitä, joiden keskiössä on olleet vanhemmuuden tukeminen, avoimen päiväkodin merkitys tai vertaistuki.

Dahl (2010, 34–35) on löytänyt tutkimuksessaan avoimen päiväkodin vaihtelua, arjen voimaantumista ja positiivisuutta tuovan merkityksen. Vertaistuki koetaan kyselyyn vastanneiden keskuudessa tärkeänä. Dahl (2010) nosti esiin vanhempien asiantuntijuuden tarpeen, joka myös esiintyi omista tuloksissani. Vanhemmat kaipaavat ammatillista tukea kasvatusasioissa. He haluavat auttaa lastaan hankkimalla aktiivisesti tietoa niistä keinoista, joilla lapsen kehitystä voidaan tukea.

Tissarin (2009, 27–28) tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää avoimen päiväkodin merkitystä lapsiperheen sosiaalisen verkoston osana sekä vanhemmuudessa jaksamisen tukena asiakkaan näkökulmasta. Tissarin (2009) tutkimuksessa on ollut hyvin samankaltainen tutkimusongelma kuin tässä opinnäytetyössä. Perheet kokivat avoimen päiväkodin ehdottoman tärkeänä, ennaltaehkäisevänä paikkana. Vertaistuki ja voimavarojen saaminen arkeen sekä lapsiperheen tarpeisiin vastaaminen on nähty olennaisina avoimen päiväkodin anteina. Avoimella päiväkodilla on ollut rooli uusien ihmissuhteiden luojana ja lasten pidemmän kotihoidossa olemisen mahdollistajana. (Tissari 2009, 39–40.) Myös Suviniityssä käyvät vanhemmat pitivät avointa päivä-

kotia hyvin tärkeänä arjen onnistumisen mahdollistavana paikkana. Vertais- ja ammattilaistuen ja hengähtämisen aikaansaama voimaantuminen koettiin hyvin tärkeänä. Toiminnallisuuden ja sosiaalistumisen tuomat mahdollisuudet lapselle ja vanhemmalle näyttäytyivät tutkimusaineistossa olennaisesti.

Tissarin (2009) tutkimuksessa nousi esiin lapsen pidemmän kotihoidossa olemisen mahdollisuus. Tässä opinnäytetyössäni se nousi esiin kahdesta näkökulmasta. Toinen näkökulma on vanhemman jaksaminen ja sitä kautta mahdollisuus hoitaa lasta kotona pidempään. Toinen näkökulma oli avoimen päiväkodin tasoittava merkitys lapsen oppimisen ja kokemusten osalta. Lapsi saa samankaltaisia kokemuksia, kuin päiväkodissa oleva lapsi. Hän oppii toimimaan ryhmässä, saa kokemuksia ohjattavana olemisesta ja oman vuoron odottamisesta.

Haastattelemani vanhemmat kokivat avoimen päiväkodin merkityksen hyvin samankaltaisena kuin Tissarin (2009) kyselyyn vastanneet vanhemmat. Sosiaalisten suhteiden luominen, vanhempien voimavarojen kasvaminen ja vertaistuen tuoma voimaantuminen ovat avoimessa päiväkodissa käymisen syitä.

Inkinen ja Vartia (2009) tutkivat perheiden tyytyväisyyttä leikkikoulutoimintaan ja sen vaikutusta kotihoidon ja päiväkotihoidon väliltä valitsemisessa. Heidän mukaan vanhemmat kokivat leikkikoulutoiminnan säilyttämisen hyvin tärkeänä, jotta lapsen sosiaalisten suhteiden muodostuminen ja uusien asioiden oppiminen mahdollistuisi. Lasten kotihoidon arvostamisen lisääntyminen koettiin tavoiteltavana. Samanlaisia näkökohtia tuotiin tämän opinnäytetyön tutkimustuloksissa.

Hintsala (2008) tutki pro gradu-työssään vertaistuen ja ammatillisen tuen vaikutuksia vanhemmuuden tukemiseen avoimessa päiväkodissa. Avoin päiväkotiki koettiin perheiden pahoinvointia ennaltaehkäisevänä mahdollisuuksien talona, jossa vanhemmuutta voidaan tukea ja ongelmia estää jo varhaisessa vaiheessa. Muiden vanhempien kanssa käytävän dialogin kautta oma vanhemmuus voimaantuu. Myös tässä opinnäytetyössä työntekijöiden haastattelussa nousi esiin ennaltaehkäisevyys perhetyön muotona. Työntekijät haluavat auttaa ja tukea perheitä, ja puuttua ongelmiin ajoissa. Perheen auttaminen tapahtuu Suviniityn avoimessa päiväkodissa kommunikatiivisen tuen, mallittamisen, vertaistuen mahdollistamisen sekä toiminnallisuuden välityksellä.

Vertaistuki, ennaltaehkäisevä vaikutus perheen tilanteeseen sekä vanhemmuuden tukeminen nähtiin Hintsalan (2008) tutkimuksessa olennaisimpina avoimessa päiväkodissa saavutettavina asioina. Snellmanin ja Virnan (2005) mukaan vanhemmat saavat vertaisryhmässä tunne- ja vertaistukea. Toisten vanhempien tapaaminen, keskustelu ja kokemusten vaihtaminen koettiin vertaisryhmän tärkeimpinä anteina. Samanlainen elämäntilanne vanhempia yhdistävänä ja

voimavaraistavana tekijänä nähtiin olennaisena. (Snellman & Virna 2005, 47–49.) Vertaistues-
sa on myös negatiivisia ulottuvuuksia. Rotkirch & Saloheimo (2008, 84) näkivät tutkimustulok-
siissaan, jossa äidit toivat esiin vertaissuhteisiin liittyvän vertailun herättämiä negatiivisia
tunteita. Vertaistuen käänttöpuolena voi ilmetä kilpailullisuutta, syyllisyyttä tai häpeää.

Hyvärinen ja Ruismäki (2001, 54–55) tutkivat avoimen päiväkodin asiakkaiden toiveita ja tyy-
tyväisyyttä sekä selvittivät avoimen päiväkodin merkitystä asiakkaille. Asiakkaat olivat tutki-
mustulosten mukaan tyytyväisiä avoimen päiväkodin toimintaan. Tällaiseen tuloksia saatiin
myös tässä opinnäytetyössä. Toiminta koettiin monipuolisena, lapsen ikä- ja kehitystasot
huomioivana, virike-eroja suhteessa päiväkodissa oleviin lapsiin tasoittavina sekä elämykselli-
senä.

Avoimen päiväkodin olemassaololla on ollut suuri merkitys Hyvärisen ja Ruismäen (2001) kyse-
lyyn vastanneille. Avoin päiväkotiki koetaan paikkana, jossa lapsi viihtyy, saa kavereita ja jonka
toiminta tukee lapsen kehitystä. Tässä mainittujen seikkojen lisäksi tämän opinnäytetyön
tuloksissa nähtiin toiminnan elämyksellisyys, lapsen kokemukset ohjattavana ja ryhmän jäse-
nenä olemisesta sekä vieraisiin aikuisiin tutustumisen tärkeys. Aikuinen saa avoimessa päivä-
kodissa vertaistukea, ammattitukea työntekijöiltä sekä hengähdystauon arjessa. (Hyvärinen &
Ruismäki 2001, 54–55.) Arjen voimaantuminen mahdollistuu vanhemmuuden tukemisen kaut-
ta. Neuvojen saaminen ongelmatilanteiden ratkaisemisessa voi olla jaksamisen kannalta olen-
naista. Aina ei edes vanhempien mukaan tarvita varsinaista tukea. Riittää, kun saa kertoa
mieltä askarruttavista tapahtumista.

Piiparisen ja Toivosen (2000) tutkimuksen mukaan asiakkaat kokivat avoimen päiväkodin tar-
peellisena sekä heille itselleen että lapsilleen. Lapsille avoin päiväkotiki tarjoaa sosiaalisia suh-
teita ja sosiaalisten taitojen kehittymistä sekä virikkeellistä, lapsen kehitystason huomioivaa
toimintaa. (Piiparinen & Toivonen 2000, 29.) Tässä opinnäytetyössä vanhemmat toivat esiin
samanlaisia ajatuksia avoimen päiväkodin merkityksestä lapselle. Lisäksi tuloksissa nousi esille
toiminnan kokemuksellisuus ja elämyksellisyys.

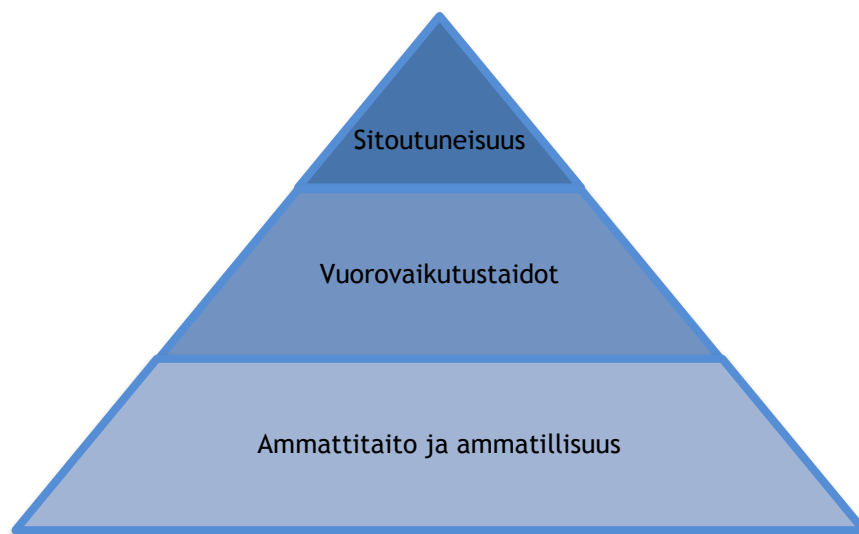
Vanhemmille avoin päiväkotiki tarjoaa Piiparisen ja Toivosen (2000, 29) mukaan mahdollisuu-
den ystävyyssuhteiden luomiseen sekä vanhemmuuden tukemiseen. Tämän opinnäytetyön
tuloksissa nousivat esiin vanhemmuuden tukemisen ja sosiaalisten suhteiden luomisen lisäksi
arjen hengähdystauot ja sitä kautta syntyvä voimaantuminen.

Vanhemmat käyvät Suviniityssä saadakseen ammattitukea ohjaajilta ja vertaistukea toisilta
vanhemmilta. Pietilä-Hella (2006, 73) esittää perhekeskustoimintaa ratkaisuksi nk. erityisyy-
den leimaan, joka tulee asiakkaan joutuessa hakemaan apua perhetyön ja kotipalvelun kei-
noin. Suviniityssä toimii perhekeskusmainen toiminta pienessä mittakaavassa: avun hakemisen

ja vastaanottamisen kynnyks mataloituu. Uskon Suviniityllä olevan jopa kotipalvelun ja tiiviimmän perhetyön, esimerkiksi lastensuojelun, tarvetta vähentävä vaikutus. Kaikki vanhemmat voivat saada Suviniityssä apua ja tukea vanhemmuuteensa.

10.2 Avoimessa päiväkodissa tehtävä perhetyö

Tapa, jolla vanhemmat otetaan Suviniityssä vastaan, on ollut vanhemmille merkittävä. He kokevat tulewansa kuulluksi ja olevansa tervetulleita paikkaan. Perheisiin suhtaudutaan arvostavasti ja lämpimästi. Tuloksissa esiintyivät ohjaajien vahvuuksina sitoutuneisuus, vuorovaikutustaidot sekä ammatillisuus ja ammattitaito.

Kuvio 11: Suviniityn ohjaajien piirteitä

Vanhemmat kuvailivat Suviniityn ohjaajia ammatittaitoisiksi ja ammatillisiksi, työhönsä sitoutuneiksi sekä vuorovaikutustaidoiltaan taitaviksi (kuvio 11). Ohjaajien ammatillisuus näyttöytyi tutkimustuloksissa perheiden hyväksymisenä ja erilaisten kasvatustapojen hyväksymisenä. Ammatittaitoa kuvaavia seikkoja olivat kyky ohjata perhe tarvittaessa erityispalvelujen piiriin tai kutsua avoimeen päiväkotiin vieraileviksi luennoitsijoiksi vanhemmuuteen ja lapsen kasvuun liittyvien seikkojen asiantuntijoita. Ohjaajien kyky käsitellä keskenään erilaisia lapsia koettiin ammatittaitoisen ohjaajan ominaisuutena. Sitoutuminen näyttöytyi tuloksissa toiminnan laadussa, ohjaamisen laadussa ja suhtautumisessa perheisiin. Vuorovaikutustaitojensa avulla työntekijät ottavat kaikenlaiset perheet vastaan lämpimästi ja hyväksyvästi. Aidon ja luonnollisen asiakassuhteen saavuttamiseksi onkin oltava läsnä koko tietoisuudella (vrt. Sandvik 2009, 103).

Vilén ym. (2002, 57–60) määrittelevät ammatillisuuden oman alan asiantuntijuutena, joka sosiaalialalla työskennellessä edellyttää hyvin laaja-alaista työskentelytapaa. Vuorovaikutustyössä työntekijä yhdistää ammattiroolin ja oman persoonansa. Taito hyödyntää oman persoonan vahvuutta asiakkaan voimaantumiseksi on tärkeä omata.

Työntekijöiden näkökulmasta tarkasteltuna avoimessa päiväkodissa tehdään ennaltaehkäisevää perhetyötä, joka on vanhemmuuden tukemista sekä vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukemista. Vanhemmuutta tuetaan keskustelevan eli kommunikatiivisen tuen, moniammatillisen tuen sekä vertaistuen mahdollistamisen avulla. Moniammatillisuus näyttäytyy konsultaation, yhteisten palaverien ja asiantuntijavierailujen kautta. Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen on ohjaamista mallittamisen ja keskustelun avulla ohjaamista sekä toiminnallisuutta. Asiakashaastattelujen tuloksissa tuli esiin, että työntekijät onnistuvat pyrkimyksissään ja pystyvät auttamaan ja tukemaan perheitä näillä keinoilla.

Kaivola (2000) tutki avointa päiväkotitoimintaa vanhemmuuden tukena. Hän haastatteli avoimen päiväkodin työntekijöitä. Vanhemmuuden tukemisen kontekstissa avoin päiväkotinäyttäytyi äitien arkea ja jaksamista tukevana, yhteisenä kokoontumispaikkana, jossa vuorovaikutus ja vertaistuki olivat tärkeitä tekijöitä. (Kaivola 2000, 32.) Ammattilaistuen merkitys näkyy yhtä lailla Kaivolan (2000) tutkimuksessa kuin tässä opinnäytetyössäkin. Työntekijöiden rooli on kuunnella, keskustella, ohjata ja tukea vanhempia näkemään heitä painavat asiasta eri näkökulmista (mt., 18–32). Juuri tämä on vanhemmuuden tukemisesta tulevaa voimaantumista, josta haastattelemani vanhemmat olivat päässeet osallisiksi.

Kaivolan (2000, 18–32) mukaan avoimen päiväkodin henkilökunnan tehtävänä on virittää keskustelua ja auttaa vanhempia nk. löytämään toisiaan. Tämä toteutuu tämän opinnäytetyön tutkimustulosten mukaan varsin onnistuneesti Suviniityssä. Työntekijät pyrkivät siihen, että vanhemmat löytävät toisensa ja voivat antaa toisilleen vertaistukea. Tarvittaessa he osallistuvat keskusteluihin ja ohjaavat niitä, mutta haluavat antaa tilaa myös vanhempien väliselle vertaistuelle. He eivät halua Suviniityyn kiinteitä ”kuppikuntia”. Keskustelut ovat sekä spontaaneja arjessa syntyviä keskustelua ja järjestettyjä keskustelutilaisuuksia tietyn teeman puitteissa.

Kaivolan (2000) mukaan eräs työntekijöiden tärkeä tavoite avoimessa päiväkodissa on saada vanhempi nauttimaan oman lapsensa kanssa olemisesta. Tätä voidaan tavoitella toimimalla esimerkkinä, ohjaamalla ja keskustelemalla. Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen onkin ohjaajien mukaan Suviniityssä keskeisiä tavoitteita, ja siihen päästään tutkimustulosteni pohjalta tarkasteltuna toiminnallisuuden sekä keskustelun ja mallittamisen kautta tulevan ohjaamisen avulla.

10.3 Vanhempien ja työntekijöiden näkemyksiä kehittämisehdotuksista

Vanhemmat olivat todella tyytyväisiä avoimen päiväkodin toimintaan ja ohjaajiin. Kehittämisehdotuksia tuli varsin vähän. Vanhemmat haluavat asiantuntija-apua kasvatukseen liittyvissä asioissa. He toivoivat Suviniittyyn sekä teemaryhmiä että teemakeskusteluja liittyen kasvatuksen osa-alueisiin. Ohjaajat olivat valmiita kutsumaan asiantuntijavierailijoita puhumaan eri teemoista. Syksyllä 2010 Suviniityssä käy muiden muassa psykologi, puheterapeutti ja perhetyöntekijöitä kertomassa työstään. Myös työntekijät näkivät tarpeen erilaisille vertaistukeen perustuville ryhmille. Asiakkaat ja työntekijät näkivät kuitenkin uusien ryhmien perustamisessa sen epäkohdan, että ne sitovat avoimen päiväkodin aukioloaikoja.

Vanhemmat ja työntekijät toivoivat pysyvyyttä avoimen päiväkodin palvelun rakenteisiin. Epätietoisuus siitä, supistetaanko toimintaa tai joudutaanko paikka sulkemaan kokonaan, on tuntunut sekä vanhemmista että työntekijöistä raskaalta. Työntekijät haluaisivat keskittyä perustehtäväänsä tilastojen täyttämisen sijasta. He pyrkivät jatkossa löytämään aikaa yhteiselle keskustelulle ja toiminnan suunnittelulle. Työohjauksen tarve on olemassa.

Tutkimustulokset ilmentävät palvelun tarpeellisuutta ja voimaannuttavaa merkitystä perheille. Tämä on tärkeä näkökohta avoimessa päiväkodissa tehtävän ennaltaehkäisevän perhetyön jatkuvuutta mietittäessä. Ennaltaehkäisevälle, vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta tukevalle perhetyölle on tilauksensa (vrt. Pesonen 2004, 38; Komsu 2009, 72).

11 Tutkimuksen eettisyys

Seuraavassa kappaleessa tarkastelen opinnäytetyöni eettisyyttä. Taustalla ovat Suomen Akatemian tutkimuseettiset ohjeet hyvästä tieteellisestä käytännöstä vuodelta 2008 (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132–133). Näihin ohjeisiin peilaan tutkimusprosessin kulkua ja eettisyyttä opinnäytetyössä.

11.1 Hyvä tieteellinen käytäntö

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 132–133) ovat listanneet hyvän tieteellisen käytännön perusasioita. Niiden mukaan tutkijan on huolehdittava siitä, että tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa sekä analyysissä noudatetaan rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta. Aineistoa ei saa vääristellä, tulkita huolimattomasti tai kirjoittaa auki puutteellisesti. Tutkimusprosessin vaiheet on kuvattava tarkasti ja yksityiskohtaisesti, koska tutkijan tekemät valinnat vaikuttavat tutkimustulosten tulkintaan (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 101).

Hyviä tieteellisiä menettelytapoja noudattamalla voidaan tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan vaikuttaa positiivisesti tutkimuksen luotettavuuteen ja uskottavuuteen. Eettisesti ansiokas tutkimus vaatii tutkijalta tieteellisiä tietoja, taitoja sekä toimintatapoja. (Kuula 2006, 34.)

Myös tiedonhankintamenetelmien tulee olla eettisesti kestäviä. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi tutkittavana olevan henkilön tietosuojaa. Myös muiden tutkijoiden työ tulee ottaa huomioon ja antaa sille sen ansaitsema arvo. Kirjoitettuun tutkimukseen on merkittävä huolellisesti lähteet. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132–133.)

Olen kirjoittanut auki huolellisesti tutkimusprosessin kulun. Olen kuvannut kaikki vaiheet tarkasti ja pohtinut vaiheita eri näkökulmista. En ole jättänyt olennaisia asioita kirjaamatta. Tarkkuutta osoittaa myös se, että olen litteroinut tutkittavana olleiden vanhempien haastattelut huolellisesti ja perehtynyt sisällönanalyysiin hyvin. Olen palannut tarvittaessa aineistoon ja tarkistanut tuloksiani. Tämä on parantanut tutkimuksen laatua ja siten tutkimuksen eettisyyttä. Sarajärvi ja Tuomi (2009, 127) painottavat, että opinnäytetyön eettisyys liittyy luotettavuuteen erottamattomana osana.

Koko opinnäytetyöraportti on kirjoitettu tarkasti. Huolellisuutta kuvaa se, että olen lähettänyt kirjoitettua tekstiä eri vaiheissa useille eri tahoille luettavaksi. Näin olen saanut näkemyksiä ymmärrettävyydestä. Tutkimusprosessi on kuvattu huolellisesti ja tarkasti. Suhtautumistani opinnäytetyöhön on ollut alusta asti motivoitunut ja tavoitteellinen. Tämä lisää eettisyyttä, koska motivaatio on vaikuttanut työskentelyn huolellisuuteen ja tarkkuuteen.

11.2 Ihmistieteiden tutkimuseettisistä normeista

Tutkimuseettinen normisto ei velvoita tutkijaa toimimaan lain nojalla eettisesti oikein. Normeilla ohjataan tutkimusprosessin kulkua ja esitetään niiden arvojen mukaisia vaateita, joihin tutkijan toivotaan ammatillisesti sitoutuvan. Ihmistieteissä eettiset normit perustuvat viiteen periaatteeseen. Nämä periaatteet ovat hyötyperiaate, vahingon välttämisen periaate, autonomian kunnioituksen periaate sekä oikeudenmukaisuuden periaate sekä tietojen luottamuksellisuuden turvaamisen periaate. Keskeistä normeissa on ihmisen kunnioittaminen. (Kuula 2006, 59–60.) Näistä periaatteista tarkastelen lähemmin vahingon välttämisen periaatetta ja autonomian kunnioituksen periaatetta oman tutkimusprosessini kautta.

Vahingon välttämisellä viitataan eettisessä normistossa vahingollisen vaikutuksen välttämistä tutkittavana olevien elämään. Tällä voidaan tarkoittaa vaitiolovelvollisuuden rikkomista eli haastateltavan kertomien asioiden levittämistä ulkopuolisille. Tutkijana minulle on selvää, että haastattelujen aikana kerrotut henkilökohtaiset asiat kuuluvat minulle ainoastaan avoi-

men päiväkodin merkityksellisyyden kautta eli tutkimusaineistona. Tuloksissa ei julkaistu, kuka haastateltavista mitäkin kertoi, vaan pyrittiin luomaan yleinen näkymä vanhempien esiintuomille ajatuksille.

Käytin tutkimustuloksia kuvatessani suoria lainauksia. Poistin tunnistettavissa olevat kohdat, esimerkiksi haastateltavien mainitsemat lasten nimet tai muut sellaiset seikat, jotka tunnistettavuuteen vaikuttaisivat keskeisesti. Pidin tärkeänä sitä, että asiakkaan ajatukset saadaan esiin, mutta turvallisesti.

Autonomian kunnioituksen periaatetta voidaan vaalia antamalla ihmiselle mahdollisuus valita itse tutkimukseen osallistumisesta. Tärkeää on tiedottaa tutkimuksesta riittävästi. Tutkittavalla tulee olla tietoisuus siitä, mihin käyttötarkoitukseen tutkimusprosessissa saatu aineisto käytetään. (Kuula 2006, 61–62.)

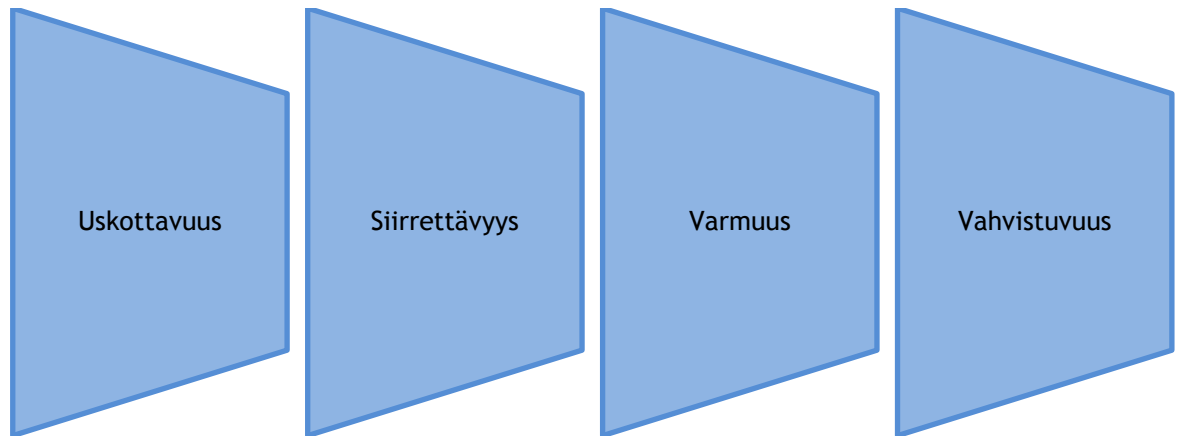
Opinnäytetyöni eettisyyttä lisää huolellinen tiedottaminen. Tarkoituksena oli saada mahdollisimman monelle Suviniityssä käyvälle asiakkaalle tieto siitä, että tällainen opinnäytetyö on tekeillä. Kerroin siitä myös suullisesti avoimessa päiväkodissa. Lähetin avoimen päiväkodin sähköpostilla lähetettävän kuukausiohjelman mukana kaikille asiakkaille tiedotteen tekeillä olevasta tutkimuksesta ja mahdollisuudesta osallistua. Tiedotteessa kerrottiin päivät, jolloin tulisin avoimeen päiväkotiin tekemään haastatteluja, sekä yhteystietoni, jolloin myös listan ulkopuolinen haastattelu-aika oli helppoa sopia.

Ennen kutakin haastattelua annoin allekirjoitettavaksi haastatteluluvan (liite 2), jolla haastateltava antoi minulle oikeuden käyttää hänen antamaansa materiaalia tutkimuksessani hyödyksi luonnollisesti siten, ettei hänen henkilöllisyytensä paljastu. Haastatteluluvassa kerrotaan, että nauhoitteet hävitetään analyysin jälkeen. Kerroin halukkaille laajemmin tutkimuksen tarkoituksesta ja opinnoistani. Kerroin myös, että tulen tutkimuksessani käyttämään suoria lainauksia siten, ettei niistä ole yksittäisiä henkilöitä tunnistettavissa.

12 Tutkimuksen laatu ja luotettavuus

Sekä Hirsjärvi & Hurme (2006, 185) kuin myös Tuomi & Sarajärvi (2009, 136–137) pohtivat, olisiko käsitteet reliabiliteetti (tutkimustulosten toistettavuus) ja valideetti (tutkimuksessa on tutkittu, mitä on luvattu) syytä hylätä laadullisen tutkimuksen yhteydessä. Usein näiden termien yhteydessä pyritään yhteen konkreettiseen, mitattavissa olevaan totuuteen, joka olisi myös löydettävissä uudestaan, kun joku toinen tutkija tekee samanlaisin kysymyksiin uuden tutkimuksen. Kvalitatiivisen haastattelututkimuksen ollessa kyseessä tilanne ei ole lainkaan niin yksinkertainen: aineisto on ainutlaatuista ja yksilöllistä. Laadullisessa tutkimuksessa taustatietona pidetään sosiaalisen todellisuuden erilaisia konstruktioita eli ilmentymiä, joita

tutkimuksessa esiintyy. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 136.) Vaikka kvalitatiivisessa tutkimuksessa reliabelius ja validius ovat saaneet toisenlaisen tulkinnan kuin kvantitatiivisen tutkimuksen kohdalla, tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä tulisi jollakin tavoin arvioida (Hirsjärvi ym. 2000, 213–214).

Kuvio 12: Luotettavuuden arviointikriteerit (Eskola & Suoranta 2000, 211–212)

Eskolan ja Suorannan (2000, 210–211) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida uskottavuuden, siirrettävyyden, varmuuden ja vahvistuvuuden kautta (kuviot 12). Tutkija on tärkein luotettavuuden kriteereistä. Luotettavuuden arviointi kohdistuu koko tutkimusprosessiin. Tuomi ja Sarajärvi (2008, 140–141) näkevät, että tutkimusraportin lukijan on voitava seurata tutkijan päättelyprosessia ja myös arvioimaan sitä. Tutkimusraportti on siis kirjoitettava riittävän selkeästi ja tarkasti. Tutkimusprosessin kuvaus on tässä opinnäytetyössä kirjoitettu mahdollisimman systemaattisesti, avoimesti ja selkeästi. Pyrkimyksenäni on kirjoittaa raportti siten, että myös asiaa tuntematon lukija pääsee käsiksi tutkimusprosessin kulusta ja luonteesta.

Latvalan ja Vanhanen-Nuutisen (2003, 36) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuus liittyy tutkijaan: tutkimusaineiston laadukkuuteen, sen analysointiin ja tutkimustulosten esittämiseen. Hirsjärven & Hurmeen (2006, 184) mukaan haastatteluaineiston laatuun voidaan vaikuttaa haastattelurunkoon panostamalla. Asiakkaille suunnatun haastattelun runko rakentui Suviniiityn toimintasuunnitelmasta nostetuista tavoitteista. Haastattelukysymykset tukeutuvat tutkimuskysymyksiin ja auttavat niihin vastaamisessa. Ennen haastattelua kanssaopiskelijat arvioivat haastattelurunkoa. Sain palautetta myös ohjaavalta opettajalta. Tein koehaastattelun, jossa haastattelurunko tuli lopullisesti testatuksi. Työntekijöiden haastattelurunko rakentui osin asiakkaiden rungon mukaan. Asiakkaiden haastatteluissa tulleita seikkoja hyödynnettiin työntekijöiden haastattelurungossa. Käytin siis paljon aikaa ja harkintaa haastattelurungon laadun takaamiseksi.

Uskottavuutta voidaan arvioida käymällä läpi tutkimuskysymykset, haastattelukysymykset sekä tutkijan tekemä analyysi. Uskottavassa tutkimuksessa tutkija on tuottanut päätelmiä, jotka vastaavat tutkimuskohteena olevien henkilöiden kuvauksia todellisuudesta. (Eskola & Suoranta 2000, 211.) Tutkimustulokset on tässä opinnäytetyössä pyritty esittämään tarkasti ja mahdollisimman autenttisesti. Tutkimuskysymyksiin on pyritty vastaamaan huolellisesti hyödyntäen sekä aiempien tutkimusten että teoriakirjallisuuden tuomat näkökohdat.

Hirsjärvi ja Hurme (2006, 187) näkevät, että litterointi tulisi suorittaa mahdollisimman pian haastattelujen jälkeen. Aloin litteroida aineistoa heti. Huolellinen litterointi auttoi palaamaan aineistoon analyysin eri vaiheissa. Litterointi ja onnistunut nauhoitus ovat osaltaan helpottaneet analyysin tekoa ja lisänneet sitä kautta myös luotettavuutta. Tutkimustuloksissa on käytetty runsaasti suoria lainauksia. Näiden pohjalta voidaan päätellä, millä tavalla olen ymmärtänyt tutkijana haastateltavien esiin tuomat näkemykset. Toisaalta tutkittavien autenttinen ääni saadaan näin kuuluville.

Sisällönanalyysi on toteutettu etsimällä vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymykset ovat olleet erottamattomana osana opinnäytetyötä koko prosessin ajan. Tämä lisää uskottavuutta ja varmuutta, sillä tutkijalla on silloin koko ajan käsitys siitä, mitä hän tutkii ja miksi (Sarajärvi & Tuomi 2008, 140).

Tulokset tulee olla siirrettävissä toiseen, samankaltaiseen kontekstiin. Tehty tutkimus saa varmuutta toisista tutkimuksista. (Eskola & Suoranta 2000, 211–212.) Siirrettävyys ja vastavuus tulevat punnituksi tulosten tarkasteluosiossa. Olen käyttänyt lukuisia avoimessa päiväkodissa tehtyjä tutkimuksia vertaillakseni tutkimustuloksia keskenään. Kaikki lukemani tutkimukset viittasivat siihen, että avoimella päiväkodilla todella on tärkeä merkitys perheen tuki- ja arjen voimavarojen antajana.

Tuloksissa nousseita kehittämissuhteita voidaan hyödyntää minkä tahansa avoimen päiväkodin perhetyön suunnittelemisessa ja kehittämisessä. Tulosten varmuutta lisääviä seikkoja tässä opinnäytetyössä on se, että avoimen päiväkodin merkitystä ja kehitysehdotuksia on tarkasteltu sekä asiakkaiden että työntekijöiden näkökulmasta. Tällä tavalla on tullut punnituksi, mihin toiminnalla pyritään (työntekijät) ja mihin toiminnalla päästään (asiakkaat). Asiakkaiden ja työntekijöiden näkemykset avoimen päiväkodin merkityksestä ja mahdollisuuksista perheiden auttamiseen ovat yhteneväiset (vrt. tulokset).

Opinnäytetyön luotettavuutta parantaa nk. face-validateetti, jossa tuloksia reflektoidaan yhdessä henkilöiden kanssa, joita ne koskevat (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 37). Tätä raporttia on käyty läpi etukäteen useiden eri henkilöiden toimesta. Olen lähettänyt opinnäytetyöni luettavaksi työskentelyn eri vaiheissa eri henkilöille. Tutkimusprosessin aikana opin-

näytetyötäni ovat kommentoineet ohjaavien opettajien lisäksi samassa ryhmässä opiskelevat opiskelijat, Suviniityn työntekijät, haastatteluun osallistuneet asiakkaat sekä ulkopuoliset henkilöt, jotka tuntevat tutkimuksen kohteena olevan ilmiön.

13 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Tämän opinnäytetyön tuloksissa näyttäytyy avoimen päiväkodin vanhemmuutta ja vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta parantava merkitys. Tuloksista on paljon hyötyä avointen päiväkotien toiminnan suunnittelemisen ja työn kehittämisen apuvälineenä. Vanhempien toimien asiantuntijaluentoja ja vertaistukiryhmien toteuttamisen kautta työntekijät voivat paitsi parantaa omaa ammattitaitoaan, myös lisätä moniammatillista yhteistyötä. Moniammatillinen yhteistyö auttaa avoimen päiväkodin työntekijöitä tarjoamaan yhä paremmin perheitä tukevaa palvelua.

Esimiestaho saa tuloksista kuvan siitä, millainen merkitys avoimella päiväkodilla on perheiden arjessa. On vanhempia, joiden arjen sujuminen voi riippua avoimen päiväkodin olemassaolosta. Voimaantumisen ja paremmin voiminen ennaltaehkäisevät ongelmien syvenemistä ja erityispalveluiden tarvetta. Erityisesti kotivanhemmat pitävät avoimen päiväkodin olemassaoloa hyvin tärkeänä. Heistä tuntuu merkitykselliseltä, että tällaista toimintaa järjestettäisiin jatkossakin. On olennaista, että vanhempien ja työntekijöiden ääni on saatu kuuluviin ja viedyksi esimiestaholle asti. Kävin esittelemässä opinnäytetyöni tulokset varhaiskasvatuspäällikölle. Olisi hienoa, jos tulokset vaikuttaisivat supistamispäätöksiin avoimen päiväkotitoiminnan osalta. Vaikka opinnäytetyö koskee Suviniityä, uskon, että myös muut espoolaiset avoimet päiväkodit ovat perheille aivan yhtä tärkeitä ja arvokkaita säilyttäen.

Tämän opinnäytetyön prosessin aikana on noussut lukuisia jatkotutkimusaiheita. Lukemieni tutkimusten perusteella avoimen päiväkodin toimintaa on tutkittu usein joko kyselytutkimuksella tai haastattelulla. Havainnoinnin avulla toteutettu tutkimus voisi olla mielekäs.

Avoimen päiväkodin perhetyötä voisi tutkia lastensuojelullisesta näkökulmasta. Myös moniammatillisen yhteistyön kehittäminen avoimen päiväkodin kontekstissa olisi kiinnostava näkökulma. Lasten kokemusten tutkiminen voisi tuoda uusia näkökulmia avoimen päiväkodin toiminnan suunnitteluun.

Vaikka kaksi tässä opinnäytetyössä haastatelluista oli isejä, isän asiakkuus ei näyttäytynyt mitenkään merkittävästi tutkimustuloksissa. Isien tutkiminen avointen varhaiskasvatustalouksien käyttäjinä voisi tuoda uutta näkökulmaa nykyperheeseen. Tähän voisi yhdistää toimintatutkimuksellisen lähestymistavan perustamalla ideoille jokin oma ryhmä.

Vanhemmilta nousseiden kehittämisideoiden järjestäminen opinnäytetyönä (esimerkiksi ryhmätoiminta) olisi kiinnostavaa. Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tutkiminen toisi uusia ulottuvuuksia perhetyön kehittämiseen. Avoimessa päiväkodissa voisi laatia toimintatutkimuksen, jonka tavoitteena olisi vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen parantaminen. Olisi kiinnostavaa tehdä tutkimus esimerkiksi sairaanhoitajaopiskelijan kanssa yhteistyössä. Vuorovaikutuksen tukemisessa voisi ottaa kahtalaisen näkökulman: terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisen.

Toimintatutkimus voisi liittyä myös vanhemmuuteen tai voimaantumiseen. Vanhemmille tarkoitetun toiminnallisen (draama, kuvataide, kirjoittaminen) vertaisryhmätoiminnan järjestäminen vanhemmuuden iloihin ja haasteisiin liittyen olisi tarpeellista. Tutkimustoiminta järjestettäisiin iltaisin tai viikonloppuisin, jolloin lapset eivät olisi paikalla. Vanhempi saisi hengähdystauon, ja toiminnalla voisi olla voimaannuttava vaikutus. Toiminnan tarkoitus ei olisi olla terapiaa, mutta se saisi olla terapeuttisia elementtejä omaava. Tarkoituksena olisi läpikäydä ja jakaa niitä iloja ja suruja, jotka nykypäivän vanhemmuutta koskettavat.

Lähteet

- Anttila, P. 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Hamina: Akatiimi Oy.
- Banks, S. 2006. Ethics and values in social work. Practical social work series. Third edition. Palgrave Macmillan.
- Clarkeburn, H. & Mustajoki, A. 2007. Tutkijan arkipäivän etiikka. Tampere: Vastapaino.
- Dahl, M. 2010. Ennaltaehkäisyä Vaasassa. Vaasan ammattikorkeakoulu. Sosiaaliala. Opinnäytetyö.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 4.painos. Tampere: Vastapaino.
- Espoon kaupunki. 2006. Päivähoitopalvelut. Avoimet päiväkodit.
<http://www.espo.fi/default.asp?path=1;28;11866;10672;10682;10688;10689>
 Luettu 6.1.2010.
- Haavisto, H. 2008. Perheiden kokemuksia sosionomin ja terveydenhoitajan kumppanuuskäynteistä. Teoksessa E. Noppari (toim.). Monialaiset verkostot perheitä tukemassa. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. B raportteja 38. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Heinämäki, L. 2005. Varhaista tukea lapselle - työväliseen kehittämisvalikko. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 62. Helsinki: Stakes.
- Hintsala, M. 2008. Avoin päiväkotivanhemmuuden kontekstina. Lapin yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2006. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. 4. painos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. 3. Painos. Helsinki: Tammi.
- Huhtanen, K. 2004a. Varhainen puuttuminen - ennaltaehkäisevää ja korjaavaa toimintaa yhteiskunnan eri tasoilla. Teoksessa S. Keskinen & H. Virjonen (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi, 188.
- Huhtanen, K. 2004b. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Helsinki: Finn Lectura.
- Hyvärinen, H.-M. & Ruismäki, M. 2001. Aamuruskon avoin päiväkotivanhemmuus - aktiivista yhdessäoloa. Laurea-ammattikorkeakoulu. Sosiaaliala. Opinnäytetyö.
- Hyvärinen, S. 2008. Selviytyjät. Teoksessa K. Janhunen & M. Oulasmaa (toim.). Äidin kielletyt tunteet. Väestöliitto, 102–109.
- Inkinen, S. & Vartia, M. 2009. Avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminta Keravalla. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä Järvenpää. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Janhunen, K & Saloheimo, A. 2008. Äitiyden tunnepakkaus. Teoksessa K. Janhunen & M. Oulasmaa (toim.). Äidin kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 28–52.
- Jantunen, E. 2010. Vertaistuki masentuneiden osallisuuden vahvistajana. Teoksessa T. Laine, S. Hyväri & P. Vuokila-Oikkonen (toim.). Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveystieteillä. Helsinki: Tammi, 94.
- Juvakka, E. 2005. Riittävän hyvä riittää. Teoksessa J. Syrjälä (toim.). Vahva vanhemmuus.

Paras tuki nuoren kasvuun. Väestöliitto. Helsinki: VL-Markkinointi Oy, 21–28.

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2007. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Helsinki: Edita.

Kaivola, L. 2000. Avoin päiväkotitoiminta vanhemmuuden tukena. Espoon-Vantaan ammatti-korkeakoulu. Sosiaaliala. Opinnäytetyö.

Karila, K. 2001. Moniammatillisuus ja päiväkotitoiminnan suunnittelu perusteita. Teoksessa A. Helenius, K. Karila, H. Munter, P. Mäntynen & H. Siren-Tiusanen (toim.). Pienet päivähoitos- sa. Helsinki: WSOY, 271–282.

Karila, K. & Nummenmaa, A. R. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen. Kuvauskohteena päivä- koti. Helsinki: WSOY.

Kinnunen, T. 2006. Vertaistuki erityislapsen vanhempien voimavarana. Diakonia- ammattikorkeakoulun julkaisuja. B Raportteja 33. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Kivijärvi, M. 2003. Äidin sensitiivisyys varhaisessa vuorovaikutuksessa. Mitä äidin sensitiivisyys on? Teoksessa P. Niemelä, P. Siltala & T. Tamminen (toim.). Äidin ja vauvan varhainen vuoro- vaikutus. Helsinki: WSOY, 252–260.

Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa S. Keskinen & H. Virjonen (toim.). Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi, 73–105.

Komsi, N. 2009. Child temperament and parental personality: continuity and transactional change. Helsingin yliopisto. Psykologian laitos. Väitöskirja. Pdf -tiedosto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-5594-2> Luettu 20.11.2010.

Kontu, E. 2006. Kommunikaatiosuhde - vuorovaikutuksen keskeinen elementti. Teoksessa E. Kontu & E. Suhonen (toim.) 2006. Erityispedagogiikka ja varhaislapsuus. Helsinki: Yliopisto- paino Kustannus, 109–116.

Kontula, O. 2004. Perhepolitiikka käännekohtassa. Perhebarometri 2004. Väestöliitto, Väes- töntutkimuslaitos. Katsauksia E18/2004. Helsinki: Väestöliitto.

Korhonen, A. & Sukula, S. 2007. Vauvaperhetyö. Jyväskylä: PS-kustannus.

Korkman, S. 2007. Espoo supistaa avointen päiväkotien toimintaa. Länsiväylä 22.02.2007. Verkkojulkaisu. <http://www.lansivayla.fi/Uutiset/Jutut/Paa uutiset/Espoo-supistaa-avointen- paivakotien-toimintaa>. Luettu 11.3.2010.

Kristeri, I. 2002. Vahvaan vanhemmuuteen. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Kuivakangas, J. Kuuluuko ääni, löytyykö keinot? Lähtökohtia lasten pahoinvoinnin tarkaste- luun. Teoksessa A. Rönkä & U. Kinnunen (toim.). Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe- elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 30–50.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Osuuskun- ta Vastapaino.

Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2003. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perus- prosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa S. Janhonen & M. Nikkonen (toim.). Laadulliset tutki- musmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: WSOY.

Mattila, K.-P. 2007. Arvostava kohtaaminen arjessa, auttamistyössä ja työyhteisössä. Jyväsky- lä: PS-kustannus.

- Niemi, R. 2008. Kuka pelkää kotiäitiä? Teoksessa T. Helne & M. Laatu (toim.). Vääryyskirja. Helsinki: Kelan tutkimusosasto, 173–183.
- Noppiari, E. 2006. Leiman antajat ja kantajat. Teoksessa J. Helminen (toim.). Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Jyväskylä: PS-kustannus Oy, 171–199.
- Nätkin, R. 2003. Moninaiset perhemuodot ja lapsen hyvä. Teoksessa H. Forsberg & R. Nätkin (toim.) Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus, 16–38.
- Nätkin, R. & Vuori, J. 2007. Perhetyön tieto ja kritiikki. Teoksessa J. Vuori & R. Nätkin (toim.) Perhetyön tieto. Tampere: Vastapaino, 7–38.
- Paasio, P. 2003. Vaikuttavuuden arvioinnin rakenne ja mahdollisuus sosiaalialalla. Työpapereita 03/2003. Stakes. Pdf-tiedosto. http://groups.stakes.fi/NR/rdonlyres/41A0E128-0878-4665-9704-DD13135079F0/0/Tyopapereita3_03.pdf. Luettu 14.2.2010.
- Pajari, K. & Huuskonen, M. 2010. Espoo-lisästä liki puolet pois. Artikkel. Helsingin sanomat. 14.10.2010. N:o 281: A 13.
- Pesonen, A.-K. 2004. Infant Temperament in Context: Premises of Parental Perceptions. Helsingin yliopisto. Psykologian laitos. Väitöskirja. Pdf -tiedosto. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-10-1838-0> Luettu 20.11.2010.
- Pesonen, A. 2006. Hyväksytyksi tulemisen kokemus sosiaali- ja terveysalan auttamistyössä. Teoksessa J. Helminen (toim.). Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Jyväskylä: PS-kustannus, 155–170.
- Pietilä-Hella, R. 2006. Perhekeskus - kohtaamisen tila ja paikka. Teoksessa J. Helminen (toim.). Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Jyväskylä: PS-kustannus, 63–78.
- Pietilä-Hella, R. 2010. Perhevalmennus äitien kohtaamispaikkana. Teoksessa T. Laine, S. Hyväri & P. Vuokila-Oikkonen (toim.). Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi, 103–104.
- Piiparinen, P. & Toivonen T. 2000. Kartoitus avoimen päiväkotitilan toiminnasta ja sen kehittämisestä. Avoin päiväkotitila osana vanhemmuuden tukemista. Espoon-Vantaan ammattikorkeakoulu. Sosiaaliala. Opinnäytetyö.
- Portell, Tuija 2008. Avoin varhaiskasvatus yhtenä päivähoidon muotona. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA. Verkkoartikkeli. <http://varttua.stakes.fi/Fl/kolumni35.htm> Luettu 11.3.2010.
- Pyhäjoki, J. & Koskimies, M. 2009. Varhainen puuttuminen ja dialogisuuden edistäminen huolen vyöhykkeillä. Teoksessa J. Lammi-Taskula, S. Karvonen & S. Ahlström (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 186–197.
- Robson, C. 2001. Käytännön arvioinnin perusteet. Opas evaluaation tekijöille ja tilaajille. Helsinki: Tammi.
- Rotkirch, A. & Saloheimo, A. Yksin kotona? Teoksessa K. Janhunen & M. Oulasmaa (toim.) 2008. Äidin kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 72–85.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.). Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Salmi, M. 2005. Päivähoitoako kaikille lapsille? Teoksessa T. Heino, M. Kekkonen & P. Känkänen (toim.). Lapsuuden kudelmia. Helsinki: Stakes, 97–120.

Sandvik, M. 2009. ”Jag har hittat mig själv och barnen”. Barnträdgårdslärares professionella självutveckling genom ett pedagogiskpsykologiskt interventionsprogram. Åbo Akademi. Pedagoginen laitos. Väitöskirja. Pdf -tiedosto. <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/52547/SandvikMarta.pdf?sequence=2> Luettu 20.11.2010.

Sauli, H. & Kainulainen, S. 2001. Yhteiskunnan muutos ja lapsiperheet. Teoksessa M. Törrönen (toim.) Lapsuuden hyvinvointi. Yhteiskuntapoliittinen puheenvuoro. Helsinki: Pelastakaa Lapset - Räddä Barnen, 42–57.

Sevón, E. & Notko, M. 2008. Perhesuhteiden omalakisuus. Teoksessa E. Sevón & M. Notko. Perhesuhteet puntarissa. Helsinki: Palmenia.

Sevón, E. 2009. Maternal Responsibility and Changing Relationality at the Beginning of Motherhood. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 365. Jyväskylä: University of Jyväskylä. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/21310/9789513936396.pdf?sequence=1> Luettu 14.11.2010.

Siltala, P. 2002. Äitiys mahdollisuutena. Teoksessa Löytöretki äitiyteen. Lapsen oikeuksien päivä 2002. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliiton tutkimussäätiö, 55–59.

Sjöberg, L. 2009. Vauvalla on ääni. Teoksessa S. Kuosmanen (toim.). Vauvan ääntä etsimässä. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 11. Helsinki: Ensi ja turvakotien liitto ry.

Snellman, M. & Virna, T. 2005. Avoimen päiväkodin vertaisryhmätoiminta vanhemmuuden tukena. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja kasvatustieteiden tutkimuskeskus. Opinnäytetyö.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2001. Terveys 2015-kansanterveysohjelma. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen politiikkaohjelma. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen politiikkaohjelma. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen politiikkaohjelma. STM:n julkaisuja 2001: 4. <http://www.terveys2015.fi/terveys2015.pdf> Luettu 5.2.2010.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007a. Hyvinvointi 2015-ohjelma. Sosiaalialan pitkän aikavälin tavoitteita. STM:n julkaisuja 2007: 3. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3640.pdf&title=Hyvinvointi_2015__ohjelma__Sosiaalialan_pitkan_aikavalin_tavoitteita_fi.pdf Luettu 05.02.2010.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007b. Varhaiskasvatus vuoteen 2020. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. STM:n selvityksiä 2007: 72. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-4044.pdf&title=Varhaiskasvatus_vuoteen_2020__Varhaiskasvatuksen_neuvottelukunnan_loppu_raportti_fi.pdf Luettu 12.08.2010.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2008. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämissuunnitelma (Kaste). STM:n julkaisuja 2008: 6. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3683.pdf&title=Sosiaali__ja_terveydenhuollon_kansallinen_kehittamissuunnitelma_KASTE_2008_2011_fi.pdf Luettu 06.02.2010.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2010. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. <http://www.stm.fi/hyvinvointi;jsessionid=f551a312ac7007eda42cff7aef6a> Luettu 21.10.2010.

Sosiaaliportti. 2009a. Lastensuojelun käsikirja. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyovalineet/tyomenetelmat/avoimetvarhaiskasvatuspalvelut/>

Luettu 06.01.2010.

Sosiaaliportti. 2009b. Lastensuojelun käsikirja. Vanhempien ja huoltajien tukeminen. http://www.sosiaaliportti.fi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/vanhemmuuden_tukeminen/ Luettu 22.10.2010.

Sosiaaliportti. 2009c. Lastensuojelun käsikirja. Työprosessi. Ehkäisevä lastensuojelu. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/> Luettu 22.10.2010.

Tamminen, T. 2002. Vain lapsi mahdollistaa äitiyden. Teoksessa Löytöretki äitiyteen. Lapsen oikeuksien päivä 2002. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliiton tutkimussäätiö.

Toivanen, R., Jouhki, T., Lipponen, A., Markkanen, R., Prusila, L. & Salo, S. 2010. Perhetyö vauvaperheessä. Teoksessa M. Vilén, P. Seppänen, N. Tapio & R. Toivanen (toim.). Kohtaamia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja, 169–206.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2010a. Varhainen puuttuminen (Varpu) - vastuunottoa omasta toiminnasta toisten tukemiseksi. <http://groups.stakes.fi/VERK/FI/Varpu/index.htm> Luettu 01.09.2010.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2010b. Dialogisuuden muodostaminen ammattilaisen ja perheen välillä. Kasvun kumppanit. Lasten hyvinvointia vahvistamassa. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/dialogisuus_ammattilaisen_ja_perheen_valilla. Luettu 13.10.2010.

Tissari, P. 2009. Avoin päiväkotikielto lapsiperheiden arjessa. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaaliala. Opinnäytetyö.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Törrönen, M. 2001. Eri-ikäiset ja -arvoiset lapset. Teoksessa M. Törrönen (toim.). Lapsuuden hyvinvointi. Yhteiskuntapoliittinen puheenvuoro. Helsinki: Pelastakaa Lapset - Rädda Barnen, 58–84.

Vornanen, R. 2001. Lapsuuden hyvinvointi. Teoksessa M. Törrönen (toim.). Lapsuuden hyvinvointi. Yhteiskuntapoliittinen puheenvuoro. Helsinki: Pelastakaa Lapset - Rädda Barnen, 20–41.

Vilén, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2002. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. Juva: WS Bookwell Oy.

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Virtanen, P. 2007. Arviointi. Arviointitiedon luonne, tuottaminen ja hyödyntäminen. Helsinki: Edita Prima Oy.

Wahlberg, K-E. 2005. Lapsi vanhemmuutta kasvattamassa. Teoksessa J. Syrjälä (toim.). Vahva vanhemmuus. Paras tuki nuoren kasvuun. Väestöliitto. Helsinki: VL-Markkinointi Oy, 81–89.

Åstedt-Kurki, P., Jussila, A.-L., Koponen, L., Maijala, H., Paavilainen, R. & Potinkara, H. 2008. Kohti perheen hyvää hoitamista. Porvoo: WSOY.

Julkaisemattomat lähteet

Suviniityn avoimen päiväkodin toimintakertomus 2008

Suviniityn avoimen päiväkodin toimintasuunnitelma 2009

Suviniityn avoimen päiväkodin kävijätilastot 2010.

Liite 1: Haastattelukutsu

Arvoisa Suviniityssä käyvä äiti/isä! Juuri Sinä!

Opiskelen sosiaalialan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa Laurea-ammattikorkeakoulussa. Tarkoitukseni on tehdä opinnäytetyö ja tutkia, millaisia merkityksiä avoimella päiväkodilla voi olla vanhemman arjessa. Tarvitsen Sinun apuasi tutkimuksessani.

Etsin noin kymmentä haastateltavaa. Haastattelut tehdään Suviniityn kerhotilassa ohessa lueteltuina ajankohtina. Mikäli nuo ajankohdat eivät käy, mutta haluat kovasti osallistua haastattelututkimukseen, voimme sopia ajan näiden ajankohtien ulkopuolelta.

Haastattelukysymykset liittyvät Suviniityn toimintaan, vanhemmuuteen ja sen tukemiseen, Suviniityn ohjaajien toimintaan sekä Suviniityssä tapahtuviin ryhmätoiminnan muotoihin (esim. vauvaryhmä). Haastatteluraportissa ei tule esiintymään Sinun nimeäsi tai mitään henkilökohtaisia, Sinuun liitettävissä olevia tietoja.

Suviniityn ohjaajilla on lista, josta voi varata ohjeellisen haastatteluajan. Virpi ja Nina ovat lupautuneet auttamaan lapsesi kaitsemisessa haastattelun ajan.

Haastatteluajankohdat:

pe 19.03. klo 9.30 - 15.30

pe 26.03. klo 9.30 - 15.30

Toivon kovasti Sinun innostuvan kertomaan niistä kokemuksista ja ajatuksista, joita Suviniityssä käyminen on herättänyt juuri Sinussa. Voit vaikuttaa Suviniityn toiminnan kehittämiseen ja auttamaan minua selvittämään, millaisia merkityksiä avoimella päiväkodilla voi olla vanhemman arjessa.

Äidit ja isät, olette lämpimästi tervetulleita haastatteluun!

Marika ”Mato” Latvala, Laurea-ammattikorkeakoulu

Puhelinnumeroni on saatavissa tarvittaessa Suviniityn ohjaajilta.

Liite 2: Haastattelulupa

Haastattelulupa

Olen suostunut haastateltavaksi ”Suviniityn avoin päiväkotikiellessä ennaltaehkäisevässä perhetyössä” -opinnäytetyötä varten. Haastattelu nauhoitetaan sanelukoneella. Annan luvan käyttää nauhoitettua materiaalia opinnäytetyössä.

Henkilökohtaisia tietojani ei tulla käyttämään tutkimusraportissa tunnistettavalla tavalla. Haastattelut tulevat vain tutkijan käyttöön. Nauhoitus poistetaan tutkimusanalyysin päätyttyä.

Vahvistan suostumukseni allekirjoituksella.

Paikka ja aika

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Marika Latvala
Sosionomi (yamk)-opiskelija
Laurea-ammattikorkeakoulu

Liite 3: Haastattelukysymykset asiakkaille

Aloitus *Kerro yleisesti Suviniitystä*

Toiminta *Kerro Suviniityn toiminnasta*

- Mihin toimintaan olet osallistunut Suviniityssä?
- Millaisena koet Suviniityn toiminnan?
- Mitä olet saanut Suviniityn toiminnasta?
- Miten lapsesi saa Suviniityn toiminnasta?
- Miten kehittäisit Suviniityn toimintaa?

Ohjaajat *Kerro Suviniityn ohjaajista*

- Miten ohjaajat suhtautuvat mielestäsi työhönsä?
- Miten ohjaajat suhtautuvat vanhempiin?
- Miten ohjaajat suhtautuvat lapsiin?
- Millä tavoin ohjaajat ottavan huomioon perheiden erilaisuuden tai erilaiset kasvatusnäkömökset?
- Miten ohjaajat osallistuvat kasvatusaiheisiin keskusteluihin?
- Mitä ohjaajien toiminnassa pitäisi mielestäsi kehittää?

Ryhmätoiminta

Kerro Suviniityn ryhmätoiminnasta

- Oletko osallistunut Suviniityssä järjestettyihin ryhmiin (esim. vauvaryhmä)?
- Millaisia ne ovat olleet kokemuksina?
- Miten kehittäisit ryhmiä?
- Mitä ryhmiä Suviniityssä pitäisi olla?

Vanhemmuus ja sen tukeminen

Kerro vanhemmuuden tukemiseen liittyvistä asioista Suviniityssä

- Millainen vaikutus Suviniityssä käymisellä on vanhemmuuteesi?
- Millaista tukea olet saanut Suviniityssä vanhemmuuteesi?
- Millaista tukea olet jäänyt kaipaamaan?

Suviniityn tavoitteita ovat vanhemmuuden tukeminen, vanhempien jaksamiseen panostaminen, vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen.

- Miten nämä tavoitteet toteutuvat mielestäsi Suviniityn arjessa?
- Millä tavoin niiden saavuttamiseen voisi panostaa vieläkin enemmän?
- Millaisena näkisit kotivanhemmuutesi, jos Suviniityä ei olisi?

Vertaistuki *Kerro vanhempien välisestä vertaistuesta Suviniityssä*

- Millaista vertaistukea olet saanut Suviniityssä muilta vanhemmilta?
- Millaista vertaistukea olet itse antanut toiselle vanhemmalle?

Lopuksi

- Mitä haluaisit sanoa Suviniityn kohtalosta päättävälle henkilölle?

Liite 4: Haastattelukysymykset työntekijöille

Aloituis *Kertokaa Suviniityn avoimesta päiväkodista*

Kävijät *Kertokaa yleisesti Suviniityssä käyvistä perheistä*

- Millainen on Suviniityssä käyvät perheet?
- Miksi perheet käyvät Suviniityssä?
- Mitä lapset saavat Suviniityssä?
- Mitä vanhemmat saavat Suviniityssä?

Toiminta *Kertokaa Suviniityn toiminnasta*

- Toiminnan suunnittelu
- Mitä tavoitteita toiminnalla on?
- Miten pyritte kehittämään omaa toimintaanne?
- Millaisia esteitä toiminnan kehittämiseksi on?
- Miten perheet saa mukaan toimintaan?

Ryhmätoiminta

*Kertokaa Suviniityn ryhmätoiminnasta
(esim. Vauvaryhmä, Painonhallintaryhmä)*

- Mitä ryhmiä olette vuosien varrella ohjanneet?
- Mikä on ryhmien tarkoitus?
- Millaista se on ollut?
- Ovatko ryhmät olleet teidän mielestänne tarpeellisia?
- Millaisille ryhmille olisi teidän mielestänne tarvetta?

Vanhemmuus ja sen tukeminen

Kertokaa vanhemmuuden tukemisesta Suviniityssä

Suviniityn tavoitteita ovat vanhemmuuden tukeminen, vanhempien jaksamiseen panostaminen, vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen sekä erityispalvelujen piiriin ohjaaminen

- Miten pääsette näihin tavoitteisiin Suviniityssä?
- Mitä pitäisi tehdä, että tavoitteet toteutuisivat vieläkin paremmin?
- Mikä edistää vanhemmuuden tukemista?
- Mikä estää vanhemmuuden tukemista?
- Minne perheitä ohjataan Suviniitystä?
- Näkökö tavoitteiden saavuttaminen perheiden arjessa ja miten?
- Millaista palautetta saatte asiakkailta?

Vertaistuki *Kertokaa vanhempien välisestä vertaistuesta Suviniityssä*

Avoimen päiväkodin nykytilan ja tulevaisuus

Kertokaa avoimesta päiväkodissa tehtävästä ennaltaehkäisevästä perhetyöstä

- Haasteet ja mahdollisuudet
- Millaisena näette avoimen päiväkodin roolin ennaltaehkäisevän perhetyön kentällä?
- Millainen on avoimen päiväkodin tulevaisuus?
- Miten perheitä voi auttaa avoimessa päiväkodissa?

Asiakkailta tulleita kehitysehdotuksia

- Imetystukiryhmä
- Synnytyksen jälkeistä masennusta sairastaneiden tukiryhmä
- Teemakeskusteluja uniasioista, ruokailusta tai uhmasta
- Toimintaa isoille
- Yhteisulkoilua

Mitä näihin kehitysehdotuksiin halutaan sanoa?

Viestit päättäjille

Mitä haluatte sanoa Suviniityn kohtalosta päättävälle henkilölle?

Liite 5: Asiakashaastattelujen analyysin eteneminen.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
<i>(- -) se mitä me vanhemmat (- -) haetaan on (- -) aikuista keskusteluseuraa. (V1)</i>	Vanhempi saa keskusteluseuraa muista aikuisista	Sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen	Vanhemmuuden tukeminen	Perheen tukeminen
<i>Tällänen avoin päiväkotiki on kyllä omiaan tuomaan ihmisiä yhteen. (V15)</i>	Avoin päiväkotiki tuo ihmisiä yhteen			
<i>(- -) saa hetkeksi aikaa huokasta. (V2)</i>	Saa hetken huokaista	Hengähtäminen ja rentoutuminen		
<i>Saa siellä niinku äidin omaa aikaa. Hengähdystauko. (V10)</i>	Vanhempi saa hengähdystauon			
<i>(-)mä en osaa niinku kuvata ja kertoa miten tärkeätä se [vertaistuki] niinku on! (V16)</i>	Vertaistuki on todella tärkeää	Vertaistuki		
<i>Saa vertaistukea, jos on niinku tämmöstä huolta lapsen kasvussa, kehityksessä, terveydessä. (V9)</i>	Lapsen kehitykseen, kasvuun ja terveyteen saa vertaistukea			
<i>Niiltä saa ihan niinku sellasia arvokkaita neuvoja, joita lähetään sitten kotona toteuttamaan. (V14)</i>	Ohjaajilta saa arvokkaita neuvoja			
<i>Ohjaajalta oon saanu tosi paljon apuja, kasvatukseen liittyviä, lapsen hankaluuksien kanssa. (V1)</i>	Ohjaajilta saa kasvatuksellista apua	Ammattilaistuki		
<i>Ei oo kauheesti edes tarvinnu hankkia muita harrastuksia lapselle, koska täällä on paljon ohjelmaa. (V12)</i>	Toiminnan monipuolisuus	Toiminnan merkitys lapselle		

Ainaki just näitä sosiaalisia taitoja, tulee toimeen erilaisten ja erikäisten lasten kanssa. (V8)	Lapsi oppii sosiaalisia taitoja	Toiminnan merkitys lapselle	Toiminnan merkitys perheelle	Perheen tukeminen
<i>Semmonen [kynttilöiden teko] on itelle vaihtelua, ei kotona tuu ruvetua tekemään sellasta. (V14)</i>	Toiminta tuo vanhemmalle vaihtelua	Toiminnan merkitys vanhemmalle		
<i>Itelle kans tuli joulunodotuksesta ihan erilainen, kun käytiin peikkoo herättelemäs joka aamu. (V2)</i>	Joulunodotuksesta tuli toiminnan myötä erilainen			
<i>Tylsempänä, paljon raskaampana lapsellekin. (V13)</i>	Kotivanhemmuus olisi tylsää ja raskaampaa	Toiminnan merkitys kotivanhemmuudelle		
Mä oisin varmaan töissä jo. Oikeesti! (V1)	Ilman Suviniittyä vanhempi olisi töissä			
<i>(- -)jos oikeesti olis jotain ongelmii, joihin tarvittais jotain ulkopuolista apuu, niin ne pystyis kyllä neuvomaan. (V15)</i>	Ohjaajat osavat ohjata vanhempia tarvittaessa erityisavun piiriin	Ohjaajien ammatillisuus ja ammattitaito		
<i>Että jos vanhempi kokee olevansa kiperässä tilanteessa lapsen kanssa niin neuvoja kyllä saa, mutten oo huomannu että niitä tuputettais. (V12)</i>	Ohjaajilta saa neuvoa, mutta niitä ei tuputeta			
<i>Luo semmosen hyvän hengen, sillä on hirveen paljon vaikutusta siihen että täällä viihdytään. (V14)</i>	Ohjaajat luovat paikkaan hyvän hengen	Ohjaajan vuorovaikutustaidot	Ohjaajan rooli perheen tukijana	
<i>Ohjaajat on helposti lähestyttävii ja niilt voi niinku kysyy [neuvoa]. (V11)</i>	Ohjaajat ovat helposti lähestyttäviä			

<i>Se niinku näkyy siinä työssä kokonaisuutena ja niiden niissä toimintahetkissä, et ne on ihan 110 lasissa siinä mukana. (V3)</i>	Ohjaajat sitoutuvat työhön ja toimintahetkiin			
<i>Nää niinku heittäytyy noihin toimintatuokioihin tai niihin keskusteluihin, joita siellä sohvalla käydään. (V14)</i>	Ohjaajat heittäytyvät toimintatuokioihin ja keskusteluihin	Ohjaajan sitoutuneisuus	Ohjaajan rooli perheen tukijana	Perheen tukeminen

Taulukko 2: Asiakashaastattelujen analyysin etenemisen vaiheet.

Liite 6: Työntekijöiden haastattelun analyysin eteneminen.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
<i>Me mennään juttelemaan asioista ja perheet tulee juttelemaan meidän kanssa asioista.</i>	Ohjaajat antavat vanhemmille keskusteluapua	Kommunikatiivinen tuki	Vanhemmuuden tukeminen	Perheen tukeminen
<i>(- -)perheessä onkin ollu joku tapahtuma joka on järkyttänyt lapsen mieltä. Nää on tämmösiä mistä jutellaan.</i>	Ohjaajat keskustelvat vanhempien kanssa lapsen reagoimisesta eri tilanteisiin			
<i>Terveydenhoitajien kanssa ja (- -) perhetyöntekijät ottaa yhteyttä perheestä ja tuo perheitä tänne näin.</i>	Ohjaajat tekevät yhteistyötä terveydenhoitajien ja perhetyöntekijöiden kanssa	Moniammattillinen yhteistyö		
<i>No se perhevalmennus on.</i>	Työntekijät ja neuvola järjestävät yhdessä perhevalmennuksia			
<i>(- -) kun uus ihminen tulee niin me yritetään heti saada hänet soljuuntumaan tähän joukkoon mukaan.</i>	Ohjaajat pyrkivät saamaan uudet vanhemmat mukaan toimintaan	Vertaisryhmätoiminta		
<i>(- -) kaikki pitää ottaa mukaan, et ei saa tulla tämmösiä kuppikuntia.</i>	Ohjaajat pyrkivät edistämään ryhmäytymistä			
<i>Tehdään asioita niinku, että vanhempi tekee lapsensa kans.</i>	Vanhempi toimii yhdessä lapsen kanssa	Toiminnallisuus		
<i>Lapsi saa sen hetken olla sen täysin vanhemman huomion alla.</i>	Lapsi ja vanhempi saavat tehdä toimintoja yhdessä			
<i>(- -)et tehdään jotain ihan malliks, et vanhemmat näkee et mitä lapsen kans voi tehdä.</i>	Vanhempia ohjataan mallittamalla			
<i>(- -) että ihan oikeesti niinku vanhempaa ohjataan siihen et huomaa et joo on tämmönen juttu.</i>	Ohjaajat ohjaavat vanhempia huomaamaan lapsen piirteitä	Mallittava ohjaus	Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen	
<i>Ja ohjataan vanhempia tekee jotain, et käykää vaikka muovailee tai piirtää tai lukekaa kirjaa.</i>	Vanhempia ohjataan keskustelemalla	Kommunikatiivinen ohjaus		
<i>(- -)kun me ihailaan lasta, (- -) niin vanhemmatkin näkee sen ja alkaa arvostaa enemmän sitä omaa lasta.</i>	Lasta kehumalla vanhempia ohjataan arvostamaan omaa lasta			